

KIELCE

AMBITNE MIASTO LIDERÓW

Strategia rozwoju miasta Kielce na lata 2007 - 2020

Kielce 2006

SPIS TREŚCI

Strategia Rozwoju Miasta Kielce 2007-2020

1.	Słowo od autorów	4
2.	Diagnoza w sferze społecznej.....	8
3.	Diagnoza w sferze gospodarczej.....	13
4.	Diagnoza w sferze przestrzenno-ekologicznej	16
5.	Kielce w oczach mieszkańców – wyniki ankiet	22
5.1.	Analiza wyników badania ankietowego mieszkańców miasta Kielce.....	22
5.2.	Analiza wyników badania ankietowego przedsiębiorców w mieście Kielce.....	23
6.	Analizy benchmarkingowe.....	26
6.1.	Wprowadzenie.....	26
6.2.	Atrakcyjność inwestycyjna	27
6.3.	Potencjał finansowy	32
6.4.	Potencjał intelektualny.....	36
6.5.	Potencjał społeczny	40
6.6.	Potencjał kulturalny i rekreacyjny.....	41
6.7.	Potencjał środowiskowy	45
6.8.	Infrastruktura komunalna	47
6.9.	Transport i komunikacja.....	48
6.10.	Usługi informacyjne	50
7.	Analiza SWOT.....	54
8.	Scenariusze rozwoju	60
9.	Cele realizacyjne oraz ich uzasadnienie	64
9.1.	Sfera społeczna.....	65
9.1.1.	Kielce jako centrum wspierające rozwój funkcji uzdrowiskowej regionu	66
9.1.2.	Poprawa warunków życia w mieście poprzez rozwój funkcji sportowych.....	67
9.1.3.	Uniwersytet	68
9.1.4.	Umocnienie pozycji Kielc poprzez rozwój funkcji kulturalnych – festiwale	69
9.1.5.	Działania promocyjne	70
9.2.	Sfera gospodarcza.....	73
9.2.1.	Targi i turystyka biznesowa oraz współpraca gospodarcza w ramach KOM jako ważne elementy służące rozwojowi kieleckiej gospodarki ..	74
9.2.2.	Park naukowo-technologiczny oraz inne mechanizmy sprzyjające rozwojowi kieleckich przedsiębiorstw	78
9.3.	Sfera przestrzenno - ekologiczna	85
9.3.1.	Kielecki Obszar Metropolitalny.....	86
9.3.2.	Geopark i turystyka geologiczna.....	87
9.3.3.	Sieć MAN w Kielcach.....	88
9.3.4.	Lotnisko	89
9.3.5.	Śródmiejska Przestrzeń Publiczna.....	92
10.	Wdrażanie i zarządzanie.....	94
10.1.	System wdrażania.....	94
10.2.	Monitorowanie i ocena	94
10.3.	Ewaluacja i aktualizacja.....	95

1. Słowo od autorów

Postępujące procesy globalizacyjne, charakterystyczne dla początku XXI wieku, wskazują nowe trendy w rozwoju państw, regionów i miast. Jednocześnie wielu specjalistów zwraca uwagę na rosnące znaczenie obszarów metropolitalnych oraz miast jako ośrodków, które odgrywają niezaprzeczalnie ważną rolę na scenie globalnej ekonomii oraz są kluczowe w tworzeniu dobrobytu całego społeczeństwa.

Miasta są nie tylko motorami napędu gospodarek ale również obszarami zwiększonego wsparcia i rozwoju innowacyjności. Są to ośrodki, w których kumulują się tak niezbędne dla rozwoju gospodarki czynniki gospodarko-, kulturo- oraz ideotwórcze. Miasta postrzegane są jako inkubatory kreatywności i innowacji, wylegarnie nowych pomysłów i wizji rozwoju, ponieważ to właśnie na obszarach miejskich i metropolitalnych występują największe możliwości wymiany doświadczeń i kreowania nowych idei.

Pełniąc wiele tak różnorodnych funkcji oraz oferując tak szerokie możliwości rozwoju, samorealizacji, kreowania nowych wizji, miasta przyciągają do swych granic coraz większe rzesze ludzi – jednostek ambitnych, przedsiębiorczych i kreatywnych, które poszukują możliwości dalszego rozwoju. Szacuje się, że do roku 2030 około 60 % ludności będzie żyło w dużych miastach. Oznacza to, że w dużych ośrodkach i obszarach metropolitalnych zostanie skumulowany znaczny potencjał intelektualny, który powinien i musi zostać wykorzystany do kreowania innowacji i dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego. Do miast napływają osoby zatrudnione w dziedzinach gospodarki opartej na wiedzy, a firmy z branż wysokich technologii i zaawansowanych usług zakładają swą działalność w sercach lub na peryferiach dużych miast. Tak skoncentrowana specyficzna działalność kreuje unikatowy

klimat gospodarczy, który przyczynia się do powstawania nowych pomysłów, rodzajów działalności oraz przyspiesza dyfuzję nowych idei i doświadczeń. Oznacza to, że duże miasta będą pełniły rolę kół zamachowych przyszłych gospodarek.

W odniesieniu do Kielc nasuwa się pytanie: czy Kielce, mając dwieście tysięcy mieszkańców, mogą predysponować do pełnienia roli ośrodka metropolitalnego? Czy Kielce są dużym miastem? Z perspektywy takich miast jak: Londyn, Berlin, Paryż czy nawet Praga trudno nazwać Kielce dużym ośrodkiem. Nawet porównanie Kielc do polskich metropolii takich jak Warszawa, Kraków, Poznań czy Wrocław pokazuje, że Kielce należą do klasy średnich miast. Takie zaszeregowanie skutkuje tym, że Kielce borykają się z typowymi dla średnich miast problemami, takimi jak niedoinwestowanie podstawowej infrastruktury technicznej, konieczność rewitalizacji zdegradowanych i marginalizowanych tkanek miasta, postępujące zubożenie społeczeństwa.

Miasto Kielce należy postrzegać w tym wypadku nie przez pryzmat jego liczby mieszkańców ale przez pryzmat roli jaką miasto pełni w regionie oraz w kraju. Z perspektywy mieszkańców województwa świętokrzyskiego znaczenie Kielc jest niezaprzeczalne – jako stolica województwa skupiają one funkcje administracyjne, gospodarcze, edukacyjne oraz kulturowe regionu. Co więcej, Kielce są jego niewątpliwie najmocniejszym motorem rozwoju, gdyż przyciągają największych inwestorów oraz dają zatrudnienie największej liczbie osób.

W skali kraju postrzeganie Kielc jest już zgoła inne niż w skali regionu. Przez lata miasto było stolicą jednego z mniej zamożnych wśród 49 województw (wg. Poprzedniego podziału administracyjnego). Kojarzyło się z tradycyjnym przemysłem opartym o zasoby naturalne Gór Świętokrzyskich. Wprawdzie Kielce po reformie administracyjnej kraju zostały jedną z 16 stolic województw, co zdecydowanie podniosło ich prestiż, jednakże zarówno wyobrażenia na temat obszaru województwa świętokrzyskiego, jak i dane

makroekonomiczne nie różnią się diametralnie od postrzegania byłego kieleckiego. Wciąż jest to jeden z gorzej rozwiniętych regionów Polski, charakteryzujący się wysoką stopą bezrobocia, małym zaangażowaniem przemysłów wysokiej technologii a dla wielu kojarzący się z marazmem i bezsilnością. Słabą kondycję województwa potwierdzają wskaźniki makroekonomiczne. Dla przykładu obecnie PKB województwa świętokrzyskiego wynosi ok. 35 % średniej dla poszerzonej Unii, a dla przykładu PKB najsilniejszego województwa mazowieckiego w roku 2003 wyniosło 70 % średniej UE dla 25 krajów. Dla pokonania w roku bieżącym PKB jednego z województw ościennych-śląskiego wyniosło 51,2% średniej unijnej.

Analizując obecną pozycję strategiczną miasta Kielce, fakt iż Kielce stanowią jedną z 16 stolic województw ma istotne znaczenie, gdyż bez rangi stolicy województwa Kielce stanowiłyby jedno z kilkudziesięciu przeciętnych polskich miast, takich jak Radom, Bielsko-Biała, Gliwice, Rybnik, którym większość mieszkańców Polski nie potrafi przypisać czy to województwa, w którym dane miasto jest położone czy też charakterystycznej dla miasta cechy.

Posiadanie statusu stolicy regionu daje miastu przewagę, ponieważ jest ono rozpoznawalne wśród innych miast, nie zostało również zapomniane tak jak inne były miasta wojewódzkie, które mają teraz status powiatów grodzkich. Rozpoznawalność związana z pełnieniem funkcji administracyjnych dla regionu to jednak za mało dla osiągnięcia aspiracji gospodarczych i kulturowych mieszkańców miasta. Wprawdzie miasto pełni funkcje centrum gospodarczego, edukacyjnego oraz kulturowego regionu, jednakże nie można stawiać go na równi z takimi ośrodkami gospodarczymi jak Poznań i Wrocław, edukacyjnymi jak Warszawa czy kulturalnymi jak Kraków. Nie oznacza to bynajmniej, że Kielce nie powinny mieć aspiracji aby konkurować z tymi ośrodkami. Przeciwnie, miasto musi budować swoje przewagi konkurencyjne w stosunku do innych ośrodków w regionie ale także w stosunku do innych miast Polski, Europy a nawet świata. W dobie nowoczesnych technologii komunikacyjnych oraz szybkich środków transportu nie istnieją granice,

a porównania do takich miast jak Monachium, Eindhoven, Brno czy Tuluza stają się możliwe. Aspiracją autorów niniejszego opracowania było wskazanie miejsca Kielc na mapie Polski oraz wskazanie takich kierunków i wizji rozwoju aby Kielce mogły zaistnieć również na mapie Europy oraz świata.

Nowe możliwości rozwoju obszarów metropolitalnych i miast, pojawiły się po akcesji Polski do Unii Europejskiej, gdyż do ich dyspozycji zostały oddane nowe narzędzia służące podnoszeniu konkurencyjności i wzmocnieniu pozycji w stosunku do innych ośrodków. Już w pierwszych dwóch latach Polska w ramach programów i działań finansowanych z funduszy strukturalnych otrzymała szerokie strumienie pieniężne, które zostały przeznaczone na wyrównywanie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym poszczególnych regionów.

Również Kielce zebrały wartościowe doświadczenia w pozyskiwaniu funduszy unijnych. Miasto pozyskało z Unii Europejskiej środki przeznaczone na m.in. renowację i przebudowę głównego deptaka – ul. Sienkiewicza, budowę hali sportowej i stadionu piłkarskiego. Doświadczenia te pozwolą na bardziej efektywne pozyskiwanie oraz wykorzystanie środków przeznaczonych dla Polski w przyszłych okresach programowania.

Nie ulega wątpliwości, że nowy okres programowania w Unii Europejskiej, czyli lata 2007-2020, to dla Kielc ogromna szansa. Łączna wielkość zaangażowanych środków w realizację priorytetów i działań przewidzianych w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia w latach 2007-2020 wyniesie ok. 85,6 mld euro. Jest to ponad 2,5-krotnie więcej niż w pierwszym okresie programowania. Co więcej, województwo świętokrzyskie, a w tym również Kielce, właśnie ze względu na słabe wskaźniki makroekonomiczne, będą jednym z głównych beneficjentów tych środków. W związku z tym w przygotowywanych dokumentach strategicznych należy położyć szczególny nacisk na konieczność wykorzystania szans płynących z wykorzystania przeznaczonych dla kraju i regionu środków unijnych. Ich skuteczne wykorzystanie wymaga spełnienia dwóch warunków:

Po pierwsze, konieczna jest jasno sprecyzowana strategia rozwoju miasta, w której konkretnie określone zostaną cele i zadania, których realizacja będzie współfinansowana z funduszy Unii Europejskiej. Cele te muszą być odzwierciedleniem pomysłu władz i mieszkańców miasta na to jakim miejscem do życia, pracy i nauki, a także rozwoju kulturalnego, będą Kielce w roku 2020. To pozwoli na wykorzystanie tych środków, tak aby poprzez efekt synergii oddziaływania funduszy krajowych i unijnych stać się „lokomotywą” rozwoju regionu oraz prawdziwym miastem europejskim a nie być jedynie jednym z wielu relatywnie małych miast Europy. Prezentowana strategia ma aspiracje wskazywać te pomysły i te projekty, które nie tylko będą sprzyjać dalszemu rozwojowi Kielc ale przede wszystkim pozwolą na ich rozkwit, zarówno gospodarczy, społeczny jak i kulturalny. Po drugie, należy koniecznie opracować skuteczny system zarządzania procesem sięgania po środki unijne. Należy odpowiedzieć na pytanie: jak należy się przygotować do procesu aplikacji o środki unijne, tak aby zmaksymalizować szanse na uzyskanie dofinansowania?

Aspiracje Kielc do bycia miastem europejskim oznaczają konieczność realizacji wizji Unii Europejskiej, takich jak zwiększanie konkurencyjności gospodarki, budowa społeczeństwa opartego na wiedzy, czy wykorzystanie potencjału endogenicznego regionu ale również wymuszają odpowiedzi na nowe wyzwania i pojawiające nowe trendy w rozwoju miast. Konieczna jest skuteczna odpowiedź na procesy globalizacyjne, pojawiające nowe tendencje, takiej jak opływ młodych wykształconych osób do innych krajów: Anglii, Irlandii, Szwecji. Rozwiązywanie bieżących problemów oraz próba zapobiegania wystąpieniu kolejnych to stanowczo za mało, aby skutecznie rozwijać miasto. Wyrównywanie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym w stosunku do większych, bardziej rozwiniętych ośrodków również nie wystarcza, gdyż jest procesem wtórnym, bazującym na znanych i sprawdzonych rozwiązaniach. Natomiast przewagi konkurencyjne mogą być tworzone jedynie w oparciu o rozwiązania innowacyjne, często pionierskie w danej dziedzinie.

Takie postrzeganie rozwoju miasta, rozumiane jako realizacja projektów innowacyjnych rodzi pytanie: na czyich barkach powinien spocząć ciężar odpowiedzialności za rozwój miasta? Z jednej strony miasta skupiają ogromny potencjał intelektualny, a więc niewątpliwie za ich rozwój odpowiedzialni są mieszkańcy, natomiast rolą zarządzających jest zgodna z ideą Adama Smitha rola „nocnego stróża” czyli dbanie jedynie o ład i porządek bez ingerencji w kierunki zachodzących zmian. Z drugiej strony, doświadczenia dużych miast, które osiągnęły sukces w ciągu ostatnich lat, pokazują że miasta potrzebują liderów, którzy będą brać na siebie kreowanie nowych pomysłów oraz wyznaczanie nowych trendów w rozwoju. Chcąc osiągnąć sukces, Kielce nie powinny bazować jedynie na skupionych w mieście intelektualistach i wizjonerach, ale kreować liderów-zarządzających, którzy poprowadzą miasto ku przyszłości.

W przypadku Kielc jednym z liderów jest Prezydent Miasta wraz z otaczającymi go ludźmi, gdyż jako osoba posiadająca szerokie uprawnienia administracyjne jest w stanie zrealizować innowacyjne pomysły. Wiele przykładów pokazuje, że liderami mogą być również charakterystyczne dla danych miast osobowości. Dla przykładu bardzo pozytywnie na wizerunek miasta wpływa powiązanie z prężnie działającym przedsiębiorcą-człowiekiem sukcesu (Jan Kulczyk w Poznaniu) czy też politykiem (Kazimierz Marcinkiewicz w Gorzowie Wielkopolskim). Odpowiedzialność za rozwój miasta ponoszą również instytucje skupiające potencjał naukowy, intelektualny oraz kulturalny miasta, gdyż są one inkubatorem nowych pomysłów oraz idei.

Takie podejście do zarządzania miastem, bazujące na konieczności wyłonienia lidera bądź liderów zmian sprawia, że konieczne jest poszukiwanie innowacyjnych pomysłów na rozwój i skuteczną promocję w mieście i u wszystkich interesariuszy. Już samo sprostanie zmianom w otoczeniu makroekonomicznym jest bardzo trudne, natomiast wyznaczenie optymalnego kierunku rozwoju odpowiadającego wyzwaniom przyszłości jest zadaniem wymagającym niesamowitej charyzmy oraz często odwagi. Nowocześni zarządzający

powinni być jak faraonowie czy władcy imperiów, powinni realizować swoje wizje i marzenia. Bo czy bez marzeń i wizji powstałby Wielki Mur czy też Latarnia Morska w Aleksandrii? Przyszłość należy do marzycieli-wizjonerów, którzy mają odwagę zmieniać świat. Osoby rozsądne dopasowują się do otaczającej rzeczywistości, osoby nierozsądne dostosowują rzeczywistość do siebie, ale cały postęp należy do ludzi nierozsądnych.

Pragnieniem autorów niniejszej strategii jest przedstawienie takiego dokumentu, który będzie kopalnią pomysłów i wizji nowego miasta Kielce – miasta europejskiego, obecnego na arenie krajowej i międzynarodowej. Chcielibyśmy aby dokument ten był inspiracją do dalszego poszukiwania nowych rozwiązań, pomysłów i idei. Naszym zamierzeniem jest kreowanie nowej, lepszej rzeczywistości i taki ma być ten dokument – wizjonerski, bez słupków, diagramów oraz wskazań, które ulice wymagają remontu. Strategia ta jest nieszablonowa, sięga w przyszłość bez oglądania się wstecz i zbędnej zadumy nad przeszłością.

Zespół autorów strategii

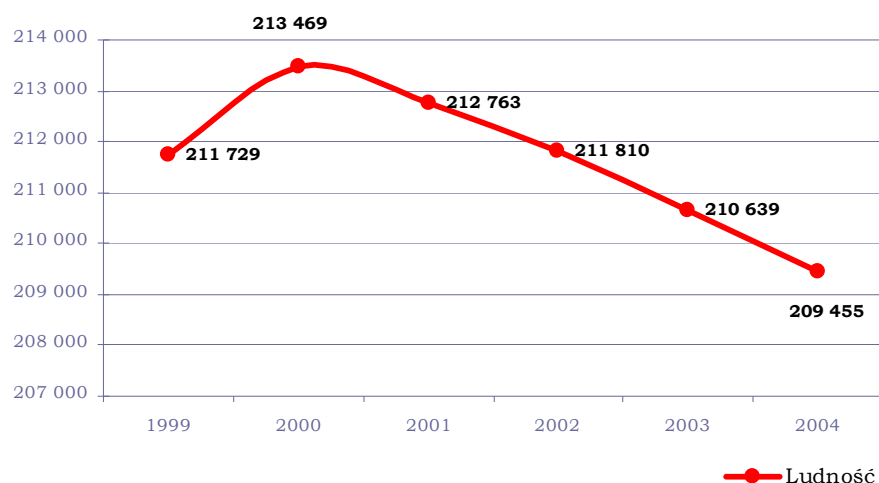
Warszawa, dnia 13.11.2006 r.

2. Diagnoza w sferze społecznej

Cechą charakterystyczną sytuacji demograficznej Kielc jest ubytek stanu liczebnego ludności miasta, który został zapoczątkowany w roku 2001 i trwa nadal. Składa się na to ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji. Jeżeli jednak

weźmiemy pod uwagę fakt, iż we wszystkich gminach ościennych Kielc tworzących Kielecki Obszar Metropolitalny odnotowywane jest dodatnie saldo migracji, zjawisko ujemnego salda migracji w samym mieście nie wydaje się tak niepokojące. W naturalny sposób gminy sąsiadujące pełnią funkcje sypialniane wobec Kielc, stając się miejscem zamieszkania ludności opuszczającej Kielce. Jest to tendencja typowa dla dużych miast we wszystkich rozwiniętych państwach. W 2005 roku w stosunku do roku poprzedniego najwięcej mieszkańców przybyło w gminie Morawica i Miedziana Góra.

Wykres 1 Zmiany liczby ludności w latach 1999-2004

Źródło: Bank Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (06.06.2006r.)

Procesy demograficzne związane z ruchem naturalnym ludności, takie jak: zawieranie małżeństw, urodzenia, zgony i migracje wpłynęły na zmiany liczby ludności i struktury ludności według wieku.

Zasadnicze zmiany, jakie dokonały się w strukturze ludności, są związane z przemianami, jakie nastąpiły w sferze społeczno-ekonomicznej. Z jednej strony, wzrósł poziom wykształcenia społeczeństwa, a z drugiej, w następstwie przemian własnościowych i sytuacji na rynku pracy zmieniła się struktura ludności

i gospodarstw domowych według grup społeczno-ekonomicznych.

Na skutek zmian w poziomie urodzeń oraz wydłużania się długości życia nastąpiły zmiany w strukturze ludności według wieku. Zmniejszyła się liczba dzieci w wieku 0-14 lat natomiast zwiększyła się grupa osób w wieku 55-64 lata. Zmiany te są związane z obniżającą się skłonnością do zawierania małżeństw, co przejawia się przesuwaniem decyzji matrymonialnych w czasie oraz wzrastającą skłonnością do pozostawania w stanie panieńskim

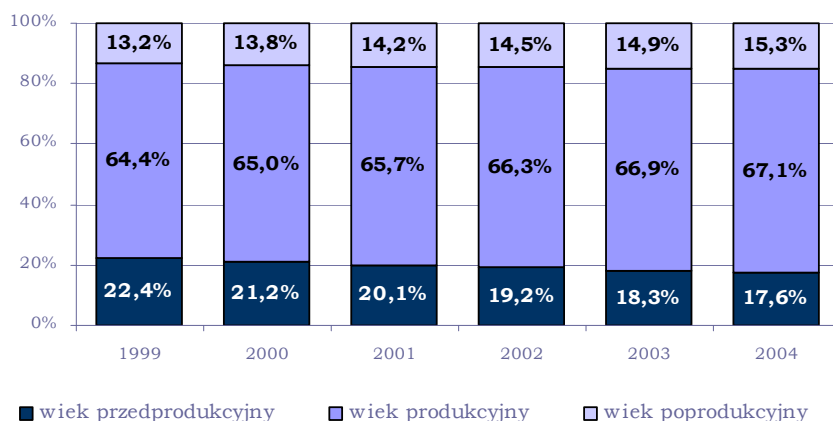

i kawalerskim. Wynika to z przemian społeczno-ekonomicznych jakie dokonują się w całym kraju. Aby założyć rodzinę, trzeba mieć zawód i pracę. Poprzedzone jest to wydłużającym się okresem pobierania nauki. Lata 90. przyniosły „rewolucję” edukacyjną wyrażającą się wzrostem wskaźników skolaryzacji młodzieży na poziomie średnim i wyższym. Wydłużonemu okresowi kontynuowania nauki towarzyszy na ogół odkładanie realizacji planów matrymonialnych. Odłożenie tej decyzji wynika także z utrudnionych warunków życia części młodych osób. Bezrobocie, rozszerzanie się sfery ubóstwa, wysokie ceny mieszkań negatywnie oddziałują na plany promażeńskie.

Skutkiem powyższego jest zjawisko tzw. „depresji urodzeniowej”. Ostatnie lata charakteryzują się spadkiem liczby urodzeń, obniża się dzietność kobiet niemal we wszystkich grupach wiekowych.

Kolejnym przejawem zachodzących w Kielcach zmian demograficznych jest wydłużanie się przeciętnej długości życia. Przy jednocześnie malejącym współczynniku dzietności powoduje to wzrost liczby i udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności, a więc proces starzenia się kieleckiej populacji.

Wykres 2   **Struktura wiekowa ludności w latach 1999-2004**

Źródło: Bank Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (06.06.2006r.)

Wymienione powyżej zjawiska będą miały swoje skutki na liczebność i strukturę ludności w przyszłości, co ma także konsekwencje społeczno-ekonomiczne wpływające na rozwój miasta i na warunki życia przyszłych pokoleń.

Wzrosnie obciążenie demograficzne (rozumiane jako udział osób utrzymywanych na 100 osób pracujących), będzie się pogłębiał ujemny przyrost naturalny a spadek dzietności oraz dłuższe trwanie życia ludzkiego spowodują dalszy proces starzenia się ludności. Oczekuje się

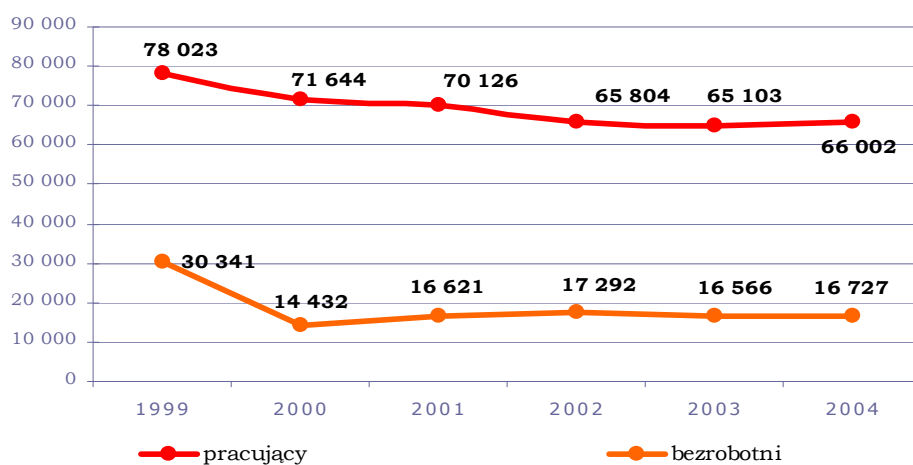
również, że w związku z otwarciem granic, należy spodziewać się większego odpływu ludności z Polski, przewyższającego znacznie wielkość napływu.

Prognozowane zmiany będą miały swoje skutki społeczno-ekonomiczne. Mniejsza liczebność młodych roczników oznacza mniejszy „napór” na szkolnictwo, a następnie na rynek pracy. Może to skutkować koniecznością zamykania szkół oraz zagrożeniem bezrobociem wśród nauczycieli.

Starzenie się ludności Kielc wiąże się z koniecznością prowadzenia odpowiedniej polityki w zakresie kształcenia ustawicznego, aktywizującej osoby w wieku niemobilnym i starsze do podtrzymywania aktywności zawodowej i społecznej. Wzrost liczby osób starszych spowoduje zwiększenie obciążenia systemów

zabezpieczenia społecznego, pomocy społecznej oraz świadczeń zdrowotnych. Można oczekiwać, że zwiększy się zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, gdyż malejąca liczba członków rodziny oraz coraz mniejszy zakres powiązań rodzinnych przerzuca obowiązek opieki nad ludźmi starszymi z rodziny na miasto.

Wykres 3 Pracujący oraz bezrobotni w latach 1999-2004

Źródło: Bank Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (06.06.2006r.)

Gospodarkę Kielc charakteryzuje tendencja do ograniczenia popytu na pracę. Nie we wszystkich sektorach tendencja ta jest wyraźna. Z jednej strony powstają bowiem nowoczesne gałęzie gospodarki o bardzo wysokiej produktywności, a z drugiej nadal obecne są gałęzie i działy tradycyjne, oparte w znacznej mierze na pracy fizycznej człowieka. Kielecki rynek pracy różni nie tylko charakter pracy ale i wynagrodzenia, które stają się bardziej zróżnicowane pomiędzy sektorem nowoczesnym i tradycyjnym. W Kielcach przeważa rynek tradycyjny – oparty na przestarzałym przemyśle, słabo wykształconych usługach rynkowych, z bardzo dużym zatrudnieniem w tzw. „budżetówce”, czyli usługach nierynkowych.

Rewersem stopy zatrudnienia, jest stopa bezrobocia, która w Kielcach w roku 2005 wyniosła 14,40 %. Mimo, iż jest to wartość niższa niż średnia w kraju czy województwie, nie napawa ona optymizmem, gdyż pozostaje relatywnie wysoka w stosunku do innych konkurencyjnych miast, gdzie stopa bezrobocia przyjmuje wartość jednocyfrową. Kieleckich bezrobotnych charakteryzuje przede wszystkim młody wiek (najlicniejsza grupa to osoby 25-34 roku życia, czyli również absolwenci szkół wyższych), średnie zawodowe lub zasadnicze zawodowe wykształcenie oraz relatywnie długi okres pozostawania bez pracy (ponad 30 % bezrobotnych nie ma pracy dłużej niż 24 miesiące).

Trudną sytuację na rynku pracy rozładują w pewnym stopniu migracje zarobkowe. Migracja zarobkowa kieruje się do większych ośrodków w Polsce takich jak Warszawa czy Kraków oraz coraz częściej do innych krajów, takich jak Wielka Brytania, Irlandia, Szwecja. W ciągu ostatnich miesięcy wyjeżdżali głównie ludzie młodzi, poszukujący szybkiego zarobku i możliwości nauki języka obcego, stanowiący niewątpliwie cenny zasób miasta. Innym niepokojącym faktem, jest spadek liczby osób przyjeżdżających do Kielc w poszukiwaniu pracy, świadczy to o spadku roli miasta jako ośrodka oferującego atrakcyjne zatrudnienie i rozwój.

Cechą charakterystyczną kieleckiego rynku pracy jest również niedostosowanie w strukturze kwalifikacji. Wprawdzie w latach 90. nastąpił zwrot w kształceniu wyższym, znaczenie wzrosła liczba studentów ale jednocześnie ujawniły się problemy ze zróżnicowaniem warunków kształcenia, z jego jakością oraz dostosowaniem do rynku pracy. Zróżnicowanie warunków kształcenia rozpoczyna się od najmłodszych lat na skutek niedostatecznej dostępności edukacji przedszkolnej. W Kielcach istniejąca liczba miejsc w przedszkolach i żłobkach nie stanowi problemu, a jedynie jakość opieki w tych jednostkach, gdyż wzrastają oczekiwania rodziców związane z usługami opiekuńczo-wychowawczymi.

Szkolnictwo wyższe w Kielcach również napotyka na trudności w dostosowywaniu swoich programów i organizacji pracy do zmieniających się potrzeb rynku pracy. Mimo iż na terenie miasta istnieje aż 14 uczelni wyższych, które w roku 2004 skupiały ponad 65 tys. studentów, to jednak ogólna ocena kształcenia w tych placówkach nie należy do najwyższych. Efektem tego jest trwanie najbardziej ambitnych, przedsiębiorczych i kreatywnych obywateli Kielc, którzy w poszukiwaniu wyższego wykształcenia wyjeżdżają do innych ośrodków i najczęściej już nie wracają. Istniejący rynek pracy wskazuje na rosnące zapotrzebowanie na pracowników o interdyscyplinarnych kwalifikacjach. Ograniczenia rozwoju uczelni, wynikające głównie z problemów finansowych, szczupłości bazy materialnej i jej dekapitalizacji mogą przyczynić się do

spadku rangi miasta jako ośrodka naukowego. Zadaniem miasta w celu przeciwdziałaniu tym zagrożeniom może być wspieranie, inicjowanie i koordynowanie działań wspierających kielecką naukę, szczególnie tych przedsięwzięć, które wiążą naukę z gospodarką.

Narastające zjawisko niedostosowania kształcenia do rynku pracy jest w bardzo małym stopniu rekompensowane przez kształcenie w systemie pozaszkolnym. Zakłady pracy bardzo rzadko finansują kształcenie swych pracowników, a kształcenie bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem w ramach instytucji rynku pracy często napotyka barierę środków. Władze miasta Kielce podejmują różnorodne działania, mające na celu podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych i pracujących, jest ich jednak ciągle za mało i nie są odpowiednio promowane.

Należy się spodziewać, że wraz z postępującym procesem starzenia się społeczeństwa będzie wzrastać zapotrzebowanie na usługi medyczne. Obraz kieleckiej służby zdrowia nie odbiega znacznie od innych miast, spowodowane jest to usytuowaniem w systemie służby zdrowia samorządów terytorialnych, które pełnią rolę organów założycielskich dla około 85% placówek ochrony zdrowia w Polsce. Funkcja ta oznacza odpowiedzialność za powstanie i likwidację placówki oraz za jej rozwój majątkowy. Ponadto samorządom przypisano odpowiedzialność za realizację potrzeb zdrowotnych swych społeczności, co jest zadaniem nadmiernym do ich możliwości, ze względu na braki odpowiednich kadr oraz środków finansowych. W związku z tym prywatyzacja miejskich placówek opieki medycznej może być szansą na poprawienie jakości usług. Wprawdzie miasto wyróżnia się pozytywnie pod względem nasycenia wykwalifikowaną kadrą medyczną, to jednak w związku z ciąglą słabą opłacalnością tego zawodu oraz możliwością wyjazdów zarobkowych do innych krajów europejskich, sytuacja ta w niedługim czasie może ulec zmianie. Dzięki działaniom profilaktycznym podejmowanym przez miasto spada liczba zachorowań na większość chorób. Problemem jest natomiast brak kompleksowej opieki w szkołach podstawowych i średnich.

Problemem sfery społecznej Kielc nadal pozostaje przestępczość. Charakter Kielc, ich wielkość, rola ośrodka gospodarczego i kulturalnego w regionie powodują, że jest to miasto szczególnie zagrożone przestępczością, co potwierdza fakt, iż w roku 2004 około 32 % wszystkich stwierdzonych przestępstw w województwie świętokrzyskim miało miejsce właśnie w Kielcach. Zagrożenie przestępczością mierzone jako liczba stwierdzonych przestępstw rosło do roku 2003 aby w latach kolejnych zanotować niewielki spadek. Wciąż relatywnie wysoka liczba przestępstw jest wynikiem wysokiego poziomu bezrobocia, zubożenia znacznej części społeczeństwa, kryzysu rodziny oraz konsumpcyjnego stylu życia kreowanego przez media. O ile sytuacja w Kielcach nie wygląda gorzej niż w innych miastach, to problem pogłębia fakt, że miasto od lat kojarzone jest z przestępczością i niebezpieczeństwem. Walka z negatywnymi stereotypami i uprzedzeniami powinna być jednym z głównych wyzwań stojących przed miastem. Ciągły wizerunek Kielc jako miasta niebezpiecznego wymaga zdecydowanego przeciwdziałania zarówno ze strony instytucjonalnej jak i przez większe zaangażowanie społeczeństwa.

Najważniejsze fakty

- malejąca liczba ludności spowodowana ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem migracji;
- widoczne zmiany w strukturze wiekowej ludności – starzenie się społeczeństwa;
- wydłużanie się przeciętnej długości życia;
- malejący współczynnik dzietności;
- wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności;
- gospodarka charakteryzująca się ograniczaniem popytu na pracę;
- przewaga rynku tradycyjnego, opartego na przestarzałych technologiach przemysłowych;
- wysoka stopa bezrobocia;
- wśród bezrobotnych duży odsetek ludzi młodych oraz długo pozostających bez pracy;
- duża przestępczość w mieście;

3. Diagnoza w sferze gospodarczej

Jako były ośrodek Staropolskiego Okręgu Przemysłowego a następnie Centralnego Okręgu Przemysłowego Kielce uznawane były niegdyś za preżnie działający ośrodek przemysłowo-gospodarczy. Biorąc pod uwagę ówczesne uwarunkowania, Kielce, choć posiadają bogate tradycje gospodarcze, trudno nazwać potentatem gospodarczym czy lokomotywą rozwoju. Wprawdzie skupiają one prawie 30 % wszystkich przedsiębiorstw działających w regionie jednakże województwo świętokrzyskie nie należy do najprężniejszych pod względem liczby działających przedsiębiorstw, czy stopnia ich innowacyjności.

Również pod względem wskaźnika przedsiębiorczości, liczonego jako liczba przedsiębiorstw na 1 000 mieszkańców, Kielce plasują się na szarym końcu polskich miast. Wprawdzie liczba przedsiębiorstw w ciągu ostatnich 5 lat wzrosła o około 30 %, jednakże wciąż nasycenie podmiotami gospodarczymi pozostaje na niezadowalającym poziomie. Aż 95 % wszystkich podmiotów operujących w Kielcach to przedsiębiorstwa małe, zatrudniające do 9 osób, marginalny jest udział przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 250 osób. Analiza struktury przedsiębiorstw wg sekcji PKD pokazuje, że wciąż dominującą grupą firm są podmioty handlowe, charakteryzujące się wprawdzie wysoką elastycznością na rynku, jednakże nie będące motorami, które mogą napędzać gospodarkę miasta i regionu. Wysoki jest także udział przedsiębiorstw z branży budownictwa oraz przetwórstwa przemysłowego. W Kielcach dominują branże produkcji nisko-przetworzonej, nie będące siłą napędową rozwoju miasta. Kielecki przemysł nadal w znacznym stopniu bazuje na wydobyciu minerałów, w jakie zasobny jest cały region. W mieście działają firmy reprezentujących przemysł metalurgiczny, maszynowy i precyzyjny, brak jest jednak znaczących firm high-tech, co wpływa na osłabienie instytucji naukowo-badawczych oraz ich współpracy z przemysłem. Sytuacja ta jest poważnym zagrożeniem, gdyż w najbliższych dziesięcioleciach rozwój gospodarki będą napędzać sektory nowoczesnych technologii. Brak nowych inwestycji w tych branżach może skutkować dalszym osłabianiem pozycji Kielc wśród innych miast. Bardzo negatywnie należy ocenić możliwość kształtowania koniunktury gospodarczej Kielc przez sektor usług rynkowych. Wprawdzie w Kielcach jest 17 %

ogółu przedsiębiorstw związanych z sektorem obsługi nieruchomości i firm, co należy ocenić pozytywnie, gdyż właśnie firmy z sektora usług dla przedsiębiorczości zostały wskazane jako jeden z filarów gospodarki opartej na wiedzy, jednakże nadal bardzo duże zatrudnienie utrzymuje sektor publiczny, czyli takie działy jak administracja, edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, który nie stanie się nigdy kołem zamachowym kieleckiej gospodarki. Do atutów inwestycyjnych miasta wymienianych w materiałach promocyjnych należą: tradycje przemysłowe, duży potencjał młodej dobrze wykształconej kadry, szerokie zaplecze techniczno-naukowe, rozwinięta sieć banków i instytucji finansowych oraz inne. Niestety żaden z powyżej wymienionych „walorów” nie stanowi przewagi konkurencyjnej miasta ani też nie świadczy o jego unikatowym klimacie gospodarczym. Oczywiście, bardzo pozytywnie należy ocenić liczne inicjatywy podejmowane przez miasto na rzecz przyciągnięcia inwestycji do Kielc, jednakże miasto to nie oferuje nic, czego nie posiadałyby inne, być może lepiej skomunikowane czy rozwinięte miasta. Chociaż w mieście, w porównaniu do regionu, operuje dość wysoka liczba przedsiębiorstw, to jednak nie obserwuje się znaczącego napływu kapitału krajowego i zagranicznego do sfery pozahandlowej.

Jedną z możliwości rozwoju Kielc jest rozwój w oparciu o usługi targowo-konferencyjno-szkoleniowe. Nowoczesny obiekt targowo-wystawniczy już teraz odgrywa bardzo ważną rolę w rozwoju gospodarczym miasta. Targi Kielce, czyniące z Kielc wicelidera (zaraz po Poznaniu) ośrodków targowych w Polsce pod względem powierzchni wystawienniczej netto, organizują rocznie około 30 różnych ekspozycji branżowych, goszczą ponad 3 tysiące wystawców oraz około 100 tysięcy zwiedzających. Targi pełnią rolę miastotwórczą, podnosząc zdecydowanie atrakcyjność ekonomiczną ośrodka, stanowią również centrum wymiany myśli technologicznej oraz doświadczeń. Mogą być siłą napędową dla lokalnego biznesu: hoteli, gastronomii, instytucji kulturalno-rozrywkowych. Imprezy targowe mają ogromny wpływ na postrzeganie miasta, jego pozytywny wizerunek. Rozwój targów i miasta są wzajemnie skorelowane, gdyż rozwój wystawiennictwa jest szansą na generowanie dodatkowych dochodów dla sektora usług. Dodatkowo targi są elementem, który skupia osoby o podobnych zainteresowaniach, co jest wspaniałą bazą dla organizowania imprez tematycznych dla tych osób np. kulturalnych, sportowych, gospodarczych. Niestety mimo posiadania tak potężnego potencjału, Kielce nie są postrzegane w kraju jako miasto targowe.

Skojarzenie z tą funkcją przychodzi nielicznym i to nie na pierwszym miejscu. Dzieje się tak pomimo tego, że miasto Kielce bierze udział jako wystawca w wielu wydarzeniach służących promocji miasta. Problemem dla rozwoju funkcji targowej może być słaba oferta noclegowo-gastronomiczna. Niedostateczna jest liczba hoteli o średnim, najwyższym standardzie, baza gastronomiczna jest dość uboga i mało zróżnicowana a oferta „życia nocnego” nieporównywalnie słabsza niż w innych większych ośrodkach.

Trendem lansowanym przez większe ośrodki jest rozwój w oparciu o kulturę. Miasta, europejskie, dostrzegając znaczenie kultury dla rozwoju zarówno społecznego jak i gospodarczego, tworzą szeroką ofertę kulturalną propagującą miasto oraz zwiększającą jego atrakcyjność i konkurencyjność. Należy podkreślić, że również Kielce posiadają bazę do rozwoju w oparciu o „przemysł kulturowy”. W Kielcach funkcjonują instytucje kulturalne o ponadmiejskim zasięgu oddziaływania. Jednym z takich miejsc jest Amfiteatr Kadzielnia, zlokalizowany w byłym kamieniołomie, posiadający 5 050 miejsc na widowni. Wprawdzie w Kielcach organizowanych jest wiele imprez cyklicznych, to jednak żadna z nich nie stała się ogólnopolską wizytówką miasta. Powodem jest przede wszystkim słaba oprawa medialna. Należy także pamiętać, iż w ciągu ostatnich lat zmieniły się wymagania widzów i słuchaczy, którzy obecnie przywiązują większą wagę do jakości prezentowanego repertuaru i wysokiego poziomu artystycznego. Życie kulturalne miasta ożywiają trzy teatry, trzy kina oraz aktywna działalność centrów i domów kultury, które prezentują ambitny repertuar, promują nowe rodzaje aktywności oraz ciągle rozszerzają swoją ofertę programową. Odbywające się każdego roku masowe imprezy kulturalne skupiają mieszkańców miasta oraz przyciągają turystów z regionu. Pomimo jednak, że oferta miasta w zakresie imprez kulturalnych oraz oferty rozrywkowej wydaje się być bogata, to jednak trudno jest mówić o konkretnym symbolu (zdarzeniu, miejscu, imprezie), będącym identyfikatorem miasta, umożliwiającym utożsamianie się mieszkańców ze swoim miastem oraz umożliwiającym mieszkańcom kraju i zagranicy łatwe kojarzenie Kielc jako miejsca kulturotwórczego.

Ze względu na uwarunkowania zewnętrzne, a także przestrzenno-ekologiczne i ekonomiczne „przemysł turystyczny” ma szansę stać się jedną z funkcji miastotwórczych Kielc. Miasto ma bardzo dużą szansę, aby stać się ośrodkiem turystycznym nie tylko rangi regionalnej ale i krajowej a następnie międzynarodowej oraz centrum obsługi ruchu turystycznego. Za wiodące należy uznać w Kielcach następujące formy turystyki: przyrodniczą, związaną z bliskością Gór Świętokrzyskich (szansa na stanie się „oknem na Góry Świętokrzyskie”), kulturową, biznesową (związaną z Targami) oraz sportowo-rekreacyjną. Oferta Kielc w sferze sportu i rekreacji jest bardzo bogata, w związku z tym, że w ciągu ostatnich lat miasto położyło bardzo duży nacisk na budowę i modernizację bazy sportowo-rekreacyjnej. Zróżnicowanie możliwości uprawiania sportu w Kielcach stanowi niewątpliwą atut tego miasta. Baza sportowa obejmująca: hale sportowe, baseny, sale treningowe, stadiony, boiska i korty jest świetną podstawą do zaoferowania imprez i widowisk sportowo-rekreacyjnych o wysokim standardzie. Rosnąca świadomość społeczeństwa w zakresie potrzeby prowadzenia aktywnego stylu życia oraz wzmożone zainteresowanie turystyką sportową, rodzi zapotrzebowanie na dobrze zorganizowane imprezy. Miasto podejmuje już pewne kroki w kierunku wykształcenia sportowo-rekreacyjnych produktów turystycznych. Główne działania skupiają się na przywróceniu świetności Parkowi Wypoczynku i Kultury „Stadion-Ogród”, na terenie którego znajduje się stadion lekkoatletyczny, hala sportowa, stok narciarski oraz terenowe ścieżki rowerowe. W pobliżu Parku znajduje się nowoczesny stadion piłkarski spełniający wymogi Światowej Federacji Piłkarskiej FIFA. Ludność zamieszkała miasto i okolice korzystać może także z szerokiej gamy aktywności sportowo-rekreacyjnej. Ciągłe rozbudowywana sieć ścieżek widokowo-rowerowych, kompleks lasów iglastych oferujący warunki do uprawiania atletyki terenowej, biegów, narciarstwa czy kolarstwa, sześć stoków narciarskich w Kielcach i najbliższej okolicy trzeba ocenić bardzo pozytywnie, gdyż baza ta umożliwi mieszkańcom i gościom aktywny wypoczynek.

Szansą dla Kielc są przede wszystkim imprezy sportowo-rekreacyjne organizowane

na bardzo wysokim poziomie. Bazą do nowoczesnych, prestiżowych imprez może być również lotnisko sportowo-rekreacyjne w Masłowie. W dobie rosnącego zainteresowania zawodami szybowcowymi, piknikami związanymi z pokazami lotniczymi, tworzeniem się gospodarstw agroturystycznych możliwe jest wypromowanie imprezy, która skupiałaby wielbicieli awiacji z całego kraju a także Europy.

Niewątpliwym atutem Kielc jest również możliwość pełnienia przez miasto roli „bramy do Gór”.

Zarówno rozwój gospodarczy oparty o funkcje targowe, jak i nowocześnie pojmowane przemysł kulturowy i turystyczny są największą szansą budowania silnej pozycji Kielc na rynku krajowym i międzynarodowym. Nieszablonowe rozwiązania, innowacyjne projekty i pionierskie inicjatywy są jedyną możliwością uchronienia gospodarki Kielc od dalszego marazmu, którą obecnie charakteryzuje „peryferyjne” położenie z komunikacyjnego punktu widzenia, zlokalizowane w mieście tradycyjne gałęzie gospodarki, których restrukturyzacja będzie prowadzić do większego bezrobocia, wysokie zużycie majątku trwałego, wywołujące konieczność ciągłych modernizacji a opóźniających innowacyjne rozwiązania. Podążanie za nowoczesnymi trendami lansowanymi w wysokorozwiniętych gospodarkach, takimi jak: informatyzacja, dynamiczny rozwój technologii i serwicyzacja usług są jedynym rozwiązaniem, który w sposób kompleksowy może rozwiązać problemy nurtujące miasto,

gdyż tylko one mają najszerokie spektrum oddziaływania na całą gospodarkę.

Najważniejsze fakty

- prawie 30 % wszystkich przedsiębiorstw działających w regionie skupione jest na obszarze Kielc;
- niezadowalające nasycenie podmiotami gospodarczymi w mieście, mimo wzrastającej w ciągu ostatnich pięciu lat liczby przedsiębiorstw;
- aż 95 % wszystkich podmiotów operujących w Kielcach to przedsiębiorstwa małe (do 9 osób zatrudnienia),
- marginalny udział przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 250 osób;
- dominacja branż produkcji nisko-przetworzonej; wydobywanie minerałów - główną gałęzią kieleckiego przemysłu;
- atuty inwestycyjne miasta to m.in.: tradycje przemysłowe, duży potencjał młodej, dobrze wykształconej kadry, szerokie zaplecze techniczno-naukowe, rozwinięta sieć banków i instytucji finansowych;
- brak znaczącego napływu kapitału krajowego i zagranicznego do sfery pozahandlowej;
- bogata baza do rozwoju Kielc w oparciu o „przemysł kulturowy”, „turystyczny” i funkcje targowe.

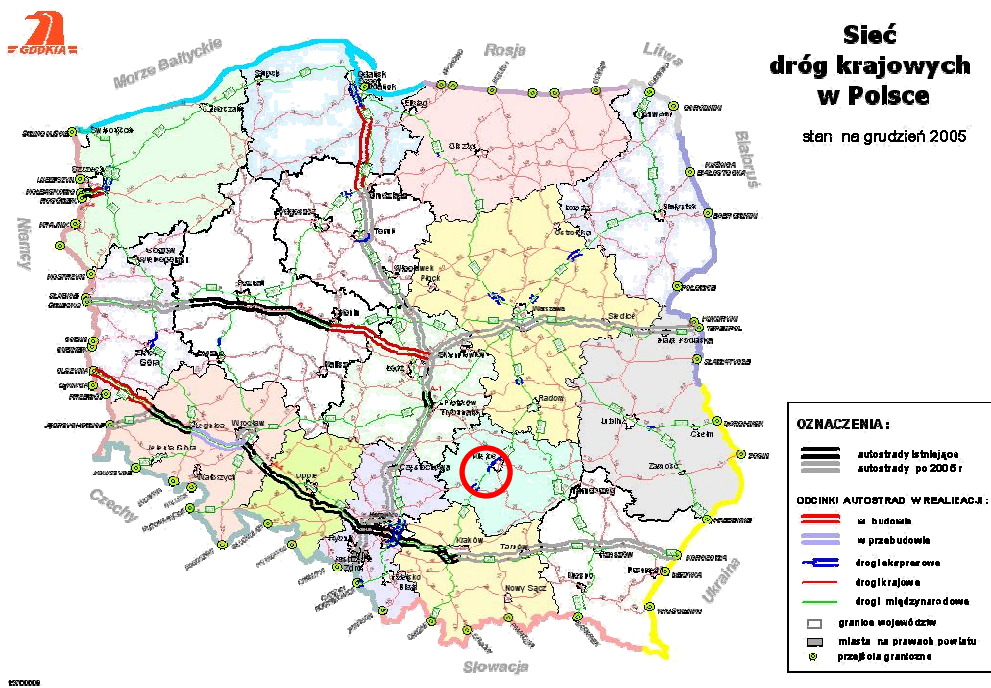
4. Diagnoza w sferze przestrzenno-ekologicznej

w połączeniu z uwarunkowaniami wewnętrznymi tworzą możliwości dla rozwoju miasta w sferze przestrzenno-ekologicznej, społecznej i gospodarczej.

Położenie Kielce powoduje, że nie mogą one naturalnie czerpać korzyści z bliskości czy to tradycyjnych rynków europejskich czy też nowopowstałych rynków wschodnich.

Kielce z racji swojego centralnego położenia względem pozostałych dużych ośrodków miejskich, znajdują się pod wpływem silnych uwarunkowań zewnętrznych, zarówno krajowych jak i międzynarodowych. Składają się na to różnorodne czynniki o zmiennej intensywności oddziaływania, które

Barierą w rozwoju współpracy międzynarodowej Kielce z innymi miastami Europy jest słaba dostępność komunikacyjna miasta niewynikająca bynajmniej z gęstości sieci transportowej, która w obrębie miasta jest wystarczająca, ale ze złego stanu technicznego tej sieci.

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

W układzie krajowym położenie Kielce należy uznać za dogodne, gdyż leży u zbiegu ważnych szlaków komunikacyjnych, głównie dróg wojewódzkich prowadzących do dużych aglomeracji miejskich takich jak:

Warszawa (181 km), Kraków (114 km), Łódź (139 km), Katowice (156 km). Kielce nie można z pewnością nazwać ważnym węzłem transportowym kraju, gdyż leżą one pomiędzy dwoma korytarzami

infrastruktury transportowej relacji wschód-zachód (drogi międzynarodowe A2 i A4) oraz na wschód od korytarza relacji północ-południe (planowana autostrada A1), jednakże ich położenie należy uznać za korzystne. W przyszłości w pobliżu Kielc ma przebiegać odcinek planowanej trasy europejskiej E46, która będzie łączyć regiony UE w pasie wschód-zachód Europy.

Należy jednak zwrócić uwagę na zły stan techniczny dróg łączących Kielce z resztą kraju.

Wewnętrzna sieć drogową Kielc tworzą dwa prostopadłe ciągi komunikacyjne w linii wschód-zachód oraz północ-południe, co znacznie usprawnia poruszanie się pojazdów zmotoryzowanych w obszarze miasta.

W układzie administracyjnym Kielce pełnią rolę stolicy województwa świętokrzyskiego oraz są siedzibą władz powiatowych. Jako stolica województwa świętokrzyskiego Kielce pełnią funkcję centrum administracyjnego oraz odgrywają rolę ważnego ośrodka gospodarczego, edukacyjnego i kulturalnego regionu. Miasto Kielce to również centrum Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego, skupiającego gminy: Kielce, Chęciny, Daleszyce, Górnio, Masłów, Miedziana Góra, Morawica, Piekoszów, Sitkówka Nowiny, Strawczyn, Zagnańsk.

Walory środowiska naturalnego Kielc stanowią ogromny potencjał rozwojowy miasta, gdyż środowisko przyrodnicze oprócz funkcji ekologicznej, rekreacyjnej i estetycznej w powiązaniu z funkcją turystyczną stanowi bardzo istotny czynnik podnoszący atrakcyjność osiedleńczą oraz inwestycyjną miasta. Miasto Kielce charakteryzuje się wyjątkowym położeniem na siedmiu wzgórzach, w centrum szerokiej kotliny, której osią jest rzeka Silnica. Dominują nad nimi charakterystyczne wzgórza Telegrafu, góry Wierzejskiej, Pierścienicy oraz Karczówki. Zaniechane kamieniołomy Ślichowice, Wietrznia, Kadzielnia oraz Biesak-Białogon z zachowanymi unikatowymi odsłonięciami budowy geologicznej wyznaczają unikatowy szlak krajobrazowy o dużej roli edukacyjno-poznawczej i dużych walorach estetycznych. Korzystnie wśród innych miast wyróżnia Kielce wysoki udział terenów zielonych w strukturze

użytkowania gruntów. Około 2,3 tys. ha, czyli ponad 20% ogólnej powierzchni miasta stanowią lasy, których bogactwo występujących siedlisk i drzewostanów sprawiło, że prawie całość powierzchni lasów w obrębie miasta Kielce objęta została obszarową ochroną prawną. Pod względem środowiska naturalnego Kielce należy zaliczyć do najkorzystniej położonych miast w kraju. Są one idealnym przykładem sprzężenia krajobrazu kulturowego z naturalnym, co stanowi jeden z głównych atutów decydujących o jakości życia mieszkańców Kielc, jak również jest szansą na dalszy rozwój centrum ruchu turystycznego w regionie świętokrzyskim.

W granicach miasta znajdują się jednak obszary zagrożenia ekologicznego, które niejednokrotnie charakteryzują się przekroczeniem norm jakości. Dotyczą one zanieczyszczenia powietrza, hałasu, degradacji gleby i zanieczyszczenia wód powierzchniowych. Ważnym źródłem zanieczyszczeń jest przemysł, zlokalizowany od strony przeważających kierunków wiatrów, co doprowadza do sytuacji, w której tereny zabudowy miejskiej znajdują się w paśmie przepływu najbardziej zanieczyszczonych mas powietrza.

Konsekwencją rozwoju miasta jest presja na środowisko przyrodnicze, która jest znaczna i wykazuje tendencję wzrostową. W ciągu ostatnich dziesięcioleci wiele przedsięwzięć będących skutkiem gwałtownych procesów urbanizacyjnych zaowocowało częściową degradacją krajobrazu wewnętrznego miasta. W wyniku tych procesów została częściowo zakłócona logika i hierarchia układu miejskiego. Utrzymanie i podniesienie atrakcyjności miasta, opartej na niewątpliwych walorach przyrodniczych wymaga przeciwdziałania tym tendencjom, jak również wymaga ochrony, a w niektórych przypadkach odtworzenia unikatowych walorów miasta. Zdecydowanym atutem Kielc jest położenie w obszarze Gór Świętokrzyskich o wysokich walorach przyrodniczych. Opracowany przez miasto Program Ochrony Środowiska dla miasta Kielce wyznacza kierunki prowadzenia polityki władz miejskich w zakresie ochrony środowiska. Stąd też na terenie miasta preferuje się lokalizację inwestycji proekologicznych. Oznacza to z jednej strony odejście od inicjatyw mających na celu przyciągnięcie inwestycji

przemysłowych do miasta, a z drugiej strony konieczność stworzenia systemu ekozarządzania w układzie miasto-obszar metropolitalny-województwo.

W aspekcie funkcjonowania kieleckiego obszaru metropolitalnego najważniejsze znaczenie mają powiązania przestrzenne, funkcje usługowe realizowane na rzecz gmin ościennych oraz migracje ludności w układzie wieś - miasto. Postępujący rozwój motoryzacji oraz coraz bardziej widoczne trendy opuszczania centrów miast na rzecz życia na spokojniejszych terenach gmin ościennych mają wpływ na kształtowanie się powiązań przestrzennych poprzez „rozlewanie się” sieci osadniczej oraz rozbudowę infrastruktury technicznej, w tym transportowej.

Jak wspomniano wcześniej Kielce w naturalny sposób łączą walory przyrodnicze z tkanką miejską. Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta jest czytelna, co należy uznać za atut, charakteryzuje się mniej więcej równomiernym i symetrycznym rozłożeniem tkanki miejskiej w układzie krzyżowym na kierunku wschód-zachód i północ-południe. Tereny mieszkaniowe rozłożone są mniej więcej symetrycznie na północnym, wschodnim, zachodnim i południowym krańcu miasta. Obszary większych zakładów przemysłowych zlokalizowane są głównie wzdłuż linii kolejowych (Kraków-Warszawa oraz Kielce-Częstochowa). Natomiast obszary zielone i rekreacyjne związane są głównie z przebiegającymi w kierunku północ-południe dolinami rzek Bobrzy, Silnicy i Lubrzanki oraz z przebiegającymi na kierunku wschód-zachód pasmami wzgórz: Szydłowskich, Kadzielniańskich oraz Dymińsko-Posłowickich.

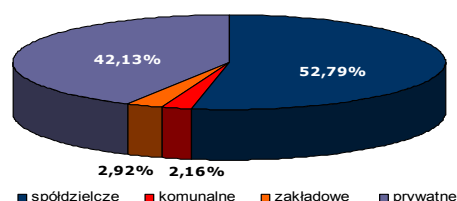
Intensywny rozkwit miasta po drugiej wojnie światowej, ze szczególnie intensywnymi procesami urbanistycznymi obserwowanymi w latach 70 i 80 ubiegłego wieku, przyczynił się do powstania w Kielcach wielu obiektów architektonicznych o wątpliwych walorach estetycznych, często zupełnie niepasujących do otoczenia i degradujących przestrzeń miasta. Dawne obszary podmiejskie, przedmieścia oraz enklawy produkcyjne znalazły się we wnętrzu układu urbanistycznego. Obszary te z reguły

wymagają działań rehabilitacyjnych, bądź rewaloryzacyjnych, będąc atrakcyjnymi rezerwami terenowymi dla wprowadzania nowych inwestycji. Są to obszary najczęściej o zróżnicowanej formie użytkowania, generalnie z przewagą funkcji usługowych metropolitalnych (obszar śródmiejski) oraz tereny o funkcjach ogólnomiejskich a także przemysłowo-składowych, położone poza strefą śródmiejską. Charakteryzują się dysharmonią struktury przestrzennej, często nielogicznością lub degradacją układu kompozycyjnego i funkcjonalnego, wadliwym funkcjonowaniem pod względem dostępności komunikacyjnej i technicznej, brakiem przestrzeni publicznych oraz terenów rekreacyjnych. Skutecznym narzędziem odnowy zdegradowanej tkanki miejskiej oraz sięgania po fundusze unijne w kolejnych perspektywach programowania jest opracowany przez miasto Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Poprzemysłowych i Powojkowych w mieście Kielce.

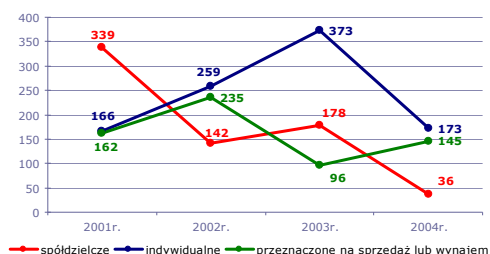
W Kielcach brak jest kompleksowego systemu działań mających na celu poprawę jakości przestrzeni miejskiej w układzie metropolitalnym, dbałości o estetykę miasta oraz kreowania wizerunku miasta jako atrakcyjnego przyrodniczo a zarazem nowoczesnego i funkcjonalnego. Obecnie obowiązujący dokument pt. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Kielce” z 2000 roku nie stanowi podstawy do podejmowania decyzji administracyjnych dotyczących podziału nieruchomości, lokalizacji nowych inwestycji oraz wydawania zezwoleń na budowę, które byłyby zgodne z koncepcją tworzenia nowoczesnego i pięknego miasta. Dla sprawnego zarządzania przestrzenią miejską niezbędna jest aktualizacja tego dokumentu, tak aby stał się on kompleksowym i pełnym dokumentem planistycznym.

Zebranie, informatyzacja oraz sprawny system aktualizacji danych jest niezbędnym narzędziem do uproszczenia procesów decyzyjnych, usprawnienia organizacji pracy oraz podniesienia jakości zarządzania miastem. Spójny system pozwoli nie tylko sprawnie administrować posiadanymi gruntami, ale również może służyć jako narzędzie zbudowania oferty dla inwestorów oraz mieszkańców.

Zasoby mieszkaniowe Kielce opierają się głównie o mieszkania spółdzielcze. W mieście funkcjonuje 16 spółdzielni, które łącznie posiadają prawie 40 tysięcy mieszkań.

W ciągu ostatnich lat spada znacznie liczba oddanych do użytku mieszkań, co jest efektem procesów zarówno demograficznych: takich jak późniejsze zawieranie małżeństw czy wzmożony odpływ ludzi z miasta, jak również społecznych, takich jak niskie dochody ludności. Największy spadek zanotowano w liczbie oddanych mieszkań indywidualnych oraz spółdzielczych. Wprawdzie wzrosła liczba oddanych do użytku mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem, jednakże jest to związane z obserwowanym ostatnio trendem, lansującym postrzeganie mieszkań jako inwestycji o wysokiej stopie zwrotu.

Ceny mieszkań w Kielcach są zdecydowanie niższe niż w innych dużych miastach kraju. Przeciętna cena mieszkania na rynku pierwotnym oscyluje około 3 100 zł, natomiast na rynku wtórnym 2 700 zł. Wprawdzie w całym kraju obserwuje się wzmożone zainteresowanie zakupem mieszkań, co wpływa istotnie na ich cenę, a w niektórych miastach jak Kraków czy Warszawa spowodowało istną ekspansję cenową, jednakże w Kielcach postrzeganych obecnie jako mało atrakcyjne miasto

do osiedlenia się oraz aktywności gospodarczej nie przewiduje się aż tak istotnego wzrostu cen.

Miejska sieć wodociągowa w roku 2004 liczyła 305,4 km długości i zaopatrywała w wodę ponad 95% mieszkańców miasta. System wodociągowy zasilany jest z komunalnych ujęć wody Białogon, Zagnańsk, Dyminy oraz 7 studni głębinowych zlokalizowanych na terenie samych Kielce. Zabudowane tereny położone poza obszarem miejskiego systemu wodociągowego zaopatrywane są w wodę z ujęć lokalnych lub ze studni kopanych. System zaopatrywania w wodę należy uznać za dobry, choć infrastruktura wodociągowa w niektórych miejscach jest już znacznie zużyta i wymaga wymiany. W systemie zaopatrywania w wodę ważnym zagadnieniem jest potrzeba ochrony jakości wód podziemnych na obszarach zasilania ujęć wody, gdyż prowadzone na tych terenach badania wykazały istnienie wielu ognisk zanieczyszczeń, które w znacznym stopniu zagrażają jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Największa ich koncentracja występuje na terenie miasta oraz zakładów przemysłowych.

Kielce posiadają kanalizację typu rozdzielczego tj. system kanalizacji sanitarnej odprowadzający ścieki bytowo-gospodarcze i przemysłowe oraz system kanalizacji deszczowej, zbierający i odprowadzający w sposób zorganizowany wody opadowe. W roku 2004 łączna długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Kielcach wyniosła 288 km, natomiast odsetek ludności objętej systemem kanalizacyjnym wyniósł 87 %. Ścieki ze skanalizowanych terenów miasta odprowadzane są grawitacyjnie, systemem kanałów i kolektorów, do oczyszczalni ścieków komunalnych i przemysłowych, których obecna przepustowość jest zadowalająca i nie wykazuje zagrożeń.

Nadal nierozwiązany jest problem gospodarowania odpadami, w tym zwłaszcza segregacji i odzysku surowców wtórnych. Obecny sposób zagospodarowania odpadów powstających na terenie Kielce to przede wszystkim składowanie. Odpady komunalne stałe oraz odpady inne niż niebezpieczne wytwarzane przez jednostki organizacyjne wywożone są na składowisko

w Promniku położone w odległości 25 km od centrum miasta. Ponieważ eksploatowana obecnie część składowiska o pow. 5,4 ha wyczerpała już możliwości bezpiecznego przyjmowania odpadów, konieczna jest jej rekultywacja i odgazowanie, a także niezwłoczna realizacja planowanej budowy nowej kwatery składowiska.

Miasto Kielce zaopatrywane jest w energię elektryczną przez Zakłady Energetyczne Okręgu Radomsko-Kieleckiego S.A. z siedzibą w Skarżysku Kamiennej. Eksploatacją infrastruktury elektroenergetycznej zajmuje się Zakład Wysokich Napięć Skarżysko Kamienna. Całkowita długość linii wysokiego napięcia na terenie miasta wynosi około 51 km i jest w stanie zadowalającym. Zaopatrzenie miasta w energię elektryczną pochodzi z dwóch źródeł: stacji GPZ Radkowice i GPZ Piaski. Jest to zaopatrzenie wystarczające, ponieważ zainstalowane transformatory posiadają rezerwy zasilania, które mogą być wykorzystywane do podłączenia nowych odbiorców z terenu miasta Kielce bądź zwiększenia poboru mocy obecnych odbiorców.

Na terenie miasta występuje kilka niezależnych systemów ciepłowniczych, które charakteryzują się dobrze rozwiniętym układem sieciowym, co pozwala na pokrycie aż 70% potrzeb grzewczych miasta. Mimo tego każdy z elementów systemu posiada dość znaczne rezerwy przesyłowe, które należy wykorzystać do zapewnienia optymalnej pracy układów dystrybucyjnych i źródeł ciepła. Ważnym elementem dalszego funkcjonowania systemów ciepłowniczych jest więc pozyskiwanie nowych odbiorców ciepła oraz rozszerzanie rynku ciepła z jednej strony, a także optymalizacja pracy systemów wraz z dostosowywaniem ich do coraz ostrzejszych norm ekologicznych z drugiej.

Stopień gazyfikacji miasta szacowany jest na około 70%. W roku 2005 odbiorcami gazu w ponad 98% były gospodarstwa domowe, w strukturze sprzedaży stanowiły one jedynie około 64 %, pozostałą część odbierał przemysł i odbiorcy instytucjonalni. Dalsze działania w zakresie gazownictwa powinny objąć jedynie rozwój systemu o obszary południowe i zachodnie miasta.

Pozytywnie należy ocenić możliwości dostępu do nowoczesnych technologii informacyjnych w mieście. O ile zasięg telefonii bezprzewodowej oraz stacjonarnej na terenie całego kraju jest zbliżony, to możliwości dostępu do Internetu różnicują znacznie poszczególne regiony. W mieście funkcjonuje sieć MSK KIELMAN, bazująca głównie na technologii GigabitEthernet i FastEthernet. Obecnie sieć światłowodowa obejmuje główne jednostki administracyjne, szpitale oraz szkoły. Wprawdzie Kielce posiadają bardzo sprzyjające możliwości rozwoju sieci dostępowej oraz usług opartych o wykorzystanie Internetu, to jednak wykorzystanie tego potencjału jest niezadowalające. Dostęp do Internetu w województwie świętokrzyskim mierzony Indekssem Penetracji Internetu¹ jest obecnie najniższy w Polsce i wynosi 47%. Na tle województwa pozycja Kielc kształtuje się dość dobrze, na tle całego kraju wymaga jednak interwencji. Konieczna jest rozbudowa istniejącej już sieci, w celu objęcia nią wszystkich szkół oraz instytucji podlegających administracji publicznej. Kolejnym etapem powinno być rozwijanie usług publicznych on-line.

Najważniejsze fakty

- położenie z dala od głównych międzynarodowych szlaków transportowych;
- rozbudowana sieć wewnętrzna dróg;
- zły stan techniczny dróg krajowych łączących Kielce z innymi ośrodkami miejskimi;
- położenie u zbiegu ważnych krajowych szlaków komunikacyjnych pomiędzy dwoma korytarzami infrastruktury transportowej relacji wschód-zachód oraz na wschód od korytarza relacji północ-południe;
- atrakcyjne położenie przyrodnicze;
- wysoki udział terenów zielonych w ogólnej powierzchni miasta;
- zdegradowana struktura tkanki miejskiej;
- brak kompleksowego systemu działań mających na celu poprawę

¹ IPI – iloraz % użytkowników Internetu w województwie do procentu mieszkańców tego województwa wobec ogólnej liczby ludności Polski

jakości przestrzeni miejskiej w układzie metropolitalnym, dbałości o estetykę miasta oraz kreowania wizerunku miasta jako atrakcyjnego przyrodniczo a zarazem nowoczesnego i funkcjonalnego;

- brak sprawnego systemu aktualizacji danych, niezbędnego narzędzia do uproszczenia procesów decyzyjnych, usprawnienia organizacji pracy oraz podniesienia jakości zarządzania miastem;
- niskie ceny mieszkań korzystnie wpływające na możliwość osiedlania się;
- rozbudowana sieć wodociągowa i kanalizacyjna, wysoki stopień gazyfikacji i elektryfikacji miasta;
- najniższy w Polsce, mierzony Indeksem Penetracji Internetu (IPI), dostęp do Internetu.

5. Kielce w oczach mieszkańców – wyniki ankiet

5.1. Analiza wyników badania ankietowego mieszkańców miasta Kielce

Aby ustalić, czy Kielce zapewniają mieszkańcom przyjazne warunki życia i gospodarowania, oraz czy kieleckie środowisko życia sprzyja budowaniu w mieście społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego, a także by ocenić Kielce pod względem atrakcyjności jako miejsca zamieszkania, w lipcu i sierpniu 2006 roku przeprowadzone zostały badania ankietowe, których respondentami byli mieszkańcy miasta. W badaniu ankietowym udział wzięło 100 respondentów - mieszkańców miasta Kielce. Wśród biorących udział w badaniu 54% stanowiły kobiety. Wśród ankietowanych największy odsetek (67%) stanowiły osoby w przedziale wiekowym 18-50 lat, 27% respondentów przekroczyło 50 rok życia, zaś 6% nie ukończyło jeszcze 18 lat. Wykształcenie średnie posiadało 41% respondentów, 32% legitymowało się wykształceniem wyższym, zaś 19% ukończyło studia licencjackie. Niewielki procent (6%) respondentów posiadało wykształcenie zawodowe, zaś 2% podstawowe. Pod względem statusu na rynku pracy respondenci przedstawiają się następująco: 36% pozostaje zatrudnionych, 34% jest w trakcie nauki, 16% pracuje na własny rachunek, zaś 14% to bezrobotni.

Spośród biorących udział w badaniu 64% mieszka w Kielcach powyżej 10 lat, 18% mieszka w mieście od 5 do 10 lat, 10% od roku do 5 lat, zaś krócej niż rok mieszka w Kielcach 8% respondentów. Najwięcej z nich (37%) uznało, że w ciągu ostatnich 5 lat jakość życia w Kielcach uległa poprawie. Jednocześnie jednak blisko 30% spośród 100

respondentów stwierdziło, że jakość życia w ich mieście uległa pogorszeniu.

Mieszkańcy Kielc za najbardziej uciążliwy element świadczący o jakości życia uznali wysokie bezrobocie. Jest to o tyle istotny czynnik, iż rzutuje lub może rzutować na wszystkie sfery życia zbiorowego, ograniczając rozwój miasta. Bezrobocie, a w jego konsekwencji brak środków finansowych, przekłada się bowiem na spadek popytu na oferowane w mieście dobra i usługi, co z kolei negatywnie wpływa na rozwój gospodarczy miasta i regionu. Duże bezrobocie w Kielcach pociąga za sobą także pogorszenie standardu życia mieszkańców przymusowo pozostających bez pracy. Powodować może to izolację społeczną, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i politycznym. Skutkiem bezrobocia, niekorzystnym dla miasta, jest także wzrost przestępczości i pogłębiający się niedostatek, co w konsekwencji doprowadza do nasilenia się zjawisk niepożądanych (jak np. alkoholizm, przestępczość, itp.). Potwierdzają to również wyniki ankiety, gdyż respondenci jako drugi z negatywnych aspektów warunkujących jakość ich życia wymienili poziom bezpieczeństwa osobistego. Jest to czynnik w kluczowy sposób wpływający na codzienne życie ludzi, a także na rozwój społeczny i ekonomiczny miast. Bezpieczeństwo publiczne jest jednym z czynników branych pod uwagę przez potencjalnych inwestorów podejmujących decyzje o miejscu lokalizacji inwestycji. Bezpieczeństwo publiczne ma także bardzo duże znaczenie dla rozwoju turystyki w danym regionie. Mieszkańcy miasta wskazali, iż rozwój Kielc powinien przebiegać w oparciu o turystykę. To z kolei wymaga zapewnienie takiego poziomu bezpieczeństwa, by turyści chętnie odwiedzali stolicę województwa świętokrzyskiego. Wypracowanie kulturalnej czy też sportowej marki w postaci cyklicznie organizowanych, prestiżowych imprez oraz spotkań hobbyistów może okazać się trudne, jeżeli Kielce będą postrzegane jako miasto niebezpieczne.

Niezadowolony wśród większości mieszkańców biorących udział w badaniu ankietowym budzi również poziom usług kulturalnych oraz związanych z rekreacją i wypoczynkiem. W Kielcach

organizowanych jest wiele imprez cyklicznych (na szczególną uwagę zasługuje tu Harcerski Festiwal Kultury Młodzieży Szkolnej), jednak zauważana jest zbyt słaba oprawa medialna tych wydarzeń. Wiele trudności przysparza dotarcie do informacji o odbywających się lub planowanych wydarzeniach kulturalnych w mieście. Większość respondentów uznała natomiast, że czynnikiem pozytywnie wpływającym na jakość życia w mieście są zasoby środowiska naturalnego, terenów zielonych, łąk i rzek, w oparciu o które planować można dalszy rozwój Kielca.

Zadowolenie mieszkańców budzi poziom kształcenia w szkołach kieleckich. Dla Kielca jest to istotny warunek rozwoju ekonomicznego, zwłaszcza w sytuacji gdy współczesna gospodarka oparta jest w coraz większym stopniu na wiedzy. Duża konkurencja, stały rozwój technologii informatycznych, postępujący proces globalizacji oraz możliwość przepływu zasobów ludzkich w obrębie Unii, powodują, że to właśnie osoby wykształcone o wysokich kwalifikacjach będą stanowiły o rozwoju poszczególnych miast i krajów.

Większość mieszkańców biorących udział w badaniu (73%) uznała, że miastu potrzebny jest program ożywienia społecznego i gospodarczego w postaci strategii rozwoju. Zdaniem respondentów w wyniku jej wcielania w życie, poprawie ulec powinno przede wszystkim bezpieczeństwo osobiste, zwiększenie liczby miejsc pracy oraz rozszerzenie bazy turystycznej. Mieszkańcy zwrócili również uwagę na konieczność zapobiegania odpływowi z miasta ludzi młodych i dobrze wykształconych. Bez tego Kielcom trudno będzie wkroczyć na ścieżkę trwałego i zrównoważonego rozwoju.

Wnioski

- 37% respondentów uznało, że w ciągu ostatnich 5 lat jakość życia w Kielcach uległa poprawie;
- wysokie bezrobocie jako najbardziej uciążliwy element świadczący o jakości życia zdaniem mieszkańców Kielca;
- poziom bezpieczeństwa osobistego respondenci jako drugi według respondentów z negatywnych

aspektów warunkujących jakość ich życia;

- mieszkańcy miasta wskazali, iż rozwój Kielca powinien przebiegać w oparciu o turystykę;
- niezadowolenie wśród większości mieszkańców budzi poziom usług kulturalnych oraz związanych z rekreacją i wypoczynkiem;
- większość respondentów uznała za czynnik pozytywnie wpływający na jakość życia w mieście zasoby środowiska naturalnego;
- zadowolenie mieszkańców budzi poziom kształcenia w szkołach kieleckich;
- 73% mieszkańców biorących udział w badaniu uznała, że miastu potrzebny jest program ożywienia społecznego i gospodarczego w postaci strategii rozwoju;
- mieszkańcy zwracają uwagę na konieczność zapobiegania odpływowi z miasta ludzi młodych i dobrze wykształconych.

5.2. Analiza wyników badania ankietowego przedsiębiorców w mieście Kielce

Celem analizy wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród 60 przedsiębiorców. Są to przedsiębiorcy prowadzący na terenie Kielca działalność jednoosobową (40%), spółkę cywilną (20%) oraz Sp. z o.o., S.A (40%). Ponad połowa z nich (60%), zatrudnia w swojej firmie od 2 do 5 osób, 25% ankietowanych zatrudnia od 6 do 10 osób, jedną osobę zatrudnia 10% badanych, zaś od 11 do 20 osób zatrudnia 5% respondentów. Ze względu na rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej, respondenci przedstawiają się następująco: 41,6% przedsiębiorców prowadzi działalność usługową, 30% zajmuje się handlem, 13,3% budownictwem, 10% transportem, zaś 5% produkcją.

Jak wskazują wyniki ankiety główne wysiłki władz są kierowane na działania doraźne i sporadyczne i nie przyczyniają się do rozwoju przedsiębiorczości w mieście.

Jedynie 13% ankietowanych uznało, że władze miasta stworzyły klimat lokalny korzystny dla rozwoju przedsiębiorczości.

Przedsiębiorczość to przede wszystkim skłonność do podejmowania inicjatyw, dynamizm, pomysłowość, umiejętność podejmowania decyzji i ryzyka, a także umiejętność sprawnego zarządzania. Tak rozumiany przedsiębiorca wymaga ciągłego dokształcania w postaci różnego rodzaju kursów i szkoleń, które, w ramach pomocy, organizować powinno miasto. Tymczasem aż 40% ankietowanych przedsiębiorców uznało, że miasto nie organizuje żadnych szkoleń ani doradztwa. Natomiast 8% uznało, że nie wie o takich inicjatywach władz lokalnych.

Do tworzenia klimatu sprzyjającego przedsiębiorczości niezbędne jest utrzymywanie dobrych kontaktów władz z przedsiębiorcami. Dobrym rozwiązaniem wydają się być cykliczne spotkania obu stron. W Kielcach, jak wnioskować można na podstawie wyników badania ankietowego przedsiębiorców, spotkania takie organizowane są zbyt rzadko, by mogły przynieść pożądane rezultaty, natomiast blisko połowa respondentów uznała, że spotkania takie nie są w ogóle organizowane. Sytuacja taka utrudnia, a nawet uniemożliwia, stworzenie atmosfery partnerstwa. Włączanie przedsiębiorców w dyskusje na temat kierunków rozwoju miasta, czy planowanych inwestycji powoduje, że czują się oni partnerami miasta, a to skutkować może ich chęcią do np. współfinansowania pewnych elementów infrastruktury. Podczas takich spotkań obie strony mają także możliwość wymiany doświadczeń, spostrzeżeń i informacji o planowanych działaniach. Na podstawie zdobytych w ten sposób informacji miasto może planować np. rodzaje szkoleń dla bezrobotnych. Dobre kontakty obu stron to także obsługa przedsiębiorców w Urzędzie Miasta. Urzędnicy powinni wychodzić naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom przedsiębiorców. I wydaje się, że tak rzeczywiście jest. Z analizy badania ankietowego wylania się pozytywny obraz Urzędu Miasta Kielce. Blisko połowa respondentów wyraziła swoje zadowolenie z obsługi administracyjnej, a tylko nieliczni ocenili ją jako złą.

Ważnym dla rozwoju gospodarczego działaniem władz miasta jest promocja lokalnej przedsiębiorczości. Są to działania sprzyjające nie tylko rozwojowi aktywności gospodarczej, ale także powodujące, że miasto i region stają się rozpoznawalne. Promocyjna działalność władz miasta Kielce, wg. operujących tu przedsiębiorców, nie jest zadowalająca. Wprawdzie władze miasta organizują targi i wystawy promujące lokalną przedsiębiorczość, a nawet propagują przedsiębiorczość w lokalnych mediach, jednak, zdaniem przedsiębiorców, są to działania niewystarczające. Analiza odpowiedzi respondentów wskazywać może, iż działalność ta ma charakter sporadyczny, na skutek czego przedsiębiorcy są niedoinformowani o planowanych i realizowanych inicjatywach władz samorządowych. Zaniedbywanie tego rodzaju działalności może się także przekładać na mniejszą liczbę odwiedzających miasto turystów, brak nowych inwestorów.

Na lokalne życie gospodarcze miasto oddziałuje również poprzez politykę finansową, na którą składają się m.in. lokalne podatki, czynsze i ceny usług komunalnych. Niezwykle istotne dla rozwoju przedsiębiorczości jest to, by polityka finansowa cechowała się stabilnością. Pozytywnie na ten temat wyrażają się funkcjonujący w Kielcach przedsiębiorcy. Większość respondentów uznała, że w przeciągu ostatnich lat nie wystąpiły nagle zmiany stawek. Klarowność i stabilność polityki finansowej sprzyja nowym inwestycjom a także rozwojowi przedsiębiorczości, choćby ze względu na fakt, iż przedsiębiorcy łatwiej jest podjąć decyzję o nowych inwestycjach. Równie duże znaczenie ma działalność lokalnych instytucji finansowych świadczących usługi na rzecz przedsiębiorców. W Kielcach, jak stwierdziła większość respondentów, istnieje wystarczająca liczba takich instytucji, a ich oferta jest satysfakcjonująca.

Pozytywnie należy ocenić fakt, że zdecydowana większość respondentów uznała, iż miasto ma szansę na dynamiczny rozwój. Wynik ten świadczy o panujących wśród przedsiębiorców pozytywnych nastrojach, pomimo słabej oceny Kielc jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej. Respondenci wychodzą

również z założenia, że przy stworzeniu odpowiedniego systemu edukacji dzieci i młodzieży, a także przeznaczeniu odpowiednich środków na dodatkowe narzędzia wspierania przedsiębiorczości w Kielcach mogą powstać warunki sprzyjające dynamicznemu rozwojowi miasta.

Wnioski

- jedynie 13% ankietowanych uznało, że władze miasta stworzyły klimat lokalny korzystny dla rozwoju przedsiębiorczości;
- aż 40% ankietowanych przedsiębiorców uznało, że miasto nie organizuje żadnych szkoleń ani doradztwa;
- zbyt rzadko organizowane są cykliczne spotkania przedsiębiorców z władzami miasta Kielce;
- blisko połowa respondentów wyraziła swoje zadowolenie z obsługi administracyjnej, jaką zapewnia Urząd Miasta Kielce;
- według operujących w Kielcach przedsiębiorców promocyjna działalność władz miasta nie jest zadowalająca;
- zdaniem większości respondentów w Kielcach istnieje wystarczająca liczba i lokalnych instytucji finansowych, a ich oferta jest satysfakcjonująca;
- polityka finansowa władz miasta jest pozytywnie oceniana przez przedsiębiorców;
- zdecydowana większość respondentów uznała, iż miasto ma szansę na dynamiczny rozwój.

6. Analizy benchmarkingowe

6.1. Wprowadzenie

Obecnej pozycji Kielc oraz przyszłości miasta nie można postrzegać wyłącznie w kontekście roli, jaką miasto to pełni w województwie świętokrzyskim. Potrzebne jest szersze spojrzenie i ukazanie sytuacji Kielc na tle innych polskich miast. Ograniczenie analizy wyłącznie do obszaru województwa świętokrzyskiego mogłoby bowiem doprowadzić do zatarcia rzeczywistego obrazu. Ukazałoby zapewne Kielce jako lidera wśród miast regionu – miasto skupiające w naturalny sposób wszystkie funkcje przypisywane stolicy województwa, a więc pełniące rolę centrum administracyjnego, gospodarczego, edukacyjnego oraz kulturalnego. Nie pozwoliłoby natomiast uwypuklić wszystkich problemów, z jakimi borykają się Kielce, oraz słabości, jakie miasto musi pokonać zarówno w sferze gospodarczej, jak i społecznej czy infrastrukturalnej.

W grupie miast, jakie wybrano do analizy porównawczej, znalazły się: Kraków, Poznań, Łódź, Rzeszów, Olsztyn, Sandomierz, Ostrowiec Świętokrzyski i Radom. Od razu widać, że miasta te różnią się zarówno, jeśli chodzi o ich obecne postrzeganie w Polsce i na świecie, jak i potencjał rozwojowy przypisywany każdemu z nich. Dzięki temu miasta te stworzyły swoistą paletę barw, na której w kolejnych punktach analizy umieszczane zostały także Kielce.

Uwzględnienie w analizie takich miast jak Kraków, Poznań czy Łódź, a więc miast metropolitalnych i dosyć prężnie się rozwijających stworzyło podstawy do nakreślenia wzorca, jaki w wielu sferach życia społeczno-gospodarczo-kulturalnego powinny naśladować Kielce. Chodziło przy tym o wskazanie najważniejszych

determinant rozwoju miasta i wyznaczenie poprzeczki, którą Kielce muszą podnieść jeszcze wyżej, jeśli chcą budować swoje przewagi konkurencyjne. Kraków został dodatkowo wybrany do porównania jako miasto tradycyjnie utożsamiane z funkcją kulturalną, a więc funkcją, od której rozwoju w dużym stopniu zależy zrównoważony i trwały rozwój Kielc. Poznań natomiast, z racji organizowanych tam Targów Poznańskich, jest głównym konkurentem Kielc, jeżeli chodzi o rozwój funkcji targowych miasta.

Porównanie Kielc do mniejszych miast wojewódzkich, Rzeszowa i Olsztyna, stworzyło nieco inny punkt odniesienia. Pozwoliło nakreślić pozycję Kielc w grupie miast o dużych aspiracjach ale niekoniecznie posiadających możliwości rozwoju odpowiadające potencjałowi metropolii. Zwłaszcza, że aspiracje i cele, jakie stawiają sobie te miasta, są w wielu płaszczyznach podobne do kierunków uznanych za priorytetowe przez Kielce. Dotyczy to w szczególności dążeń Olsztyna, by stać się miastem metropolitalnym.

Z kolei dzięki wzbogaceniu analizy o Radom i ośrodki lokalne, takie jak Ostrowiec Świętokrzyski i Sandomierz, uwydatniono przewagę Kielc jako stolicy województwa i miasta o zasięgu oddziaływania przekraczającym obszar województwa.

Analizie poddano kondycję finansową miast oraz ich atrakcyjność inwestycyjną, jako że czynniki te w znacznym stopniu determinują możliwości rozwoju ośrodków miejskich. Również w sferze społecznej oraz kulturalno-rekreacyjnej poszukiwano szans i zagrożeń stojących przed miastami wybranymi do porównania, w szczególności zaś przed Kielcami. W rozważaniach uwzględniono ponadto potencjał środowiskowy i stan infrastruktury jako źródło potencjalnych przewag konkurencyjnych miast.

6.2. Atrakcyjność inwestycyjna

Atrakcyjność inwestycyjna miasta określona jako zdolność skłonienia inwestorów do wyboru miasta jako miejsca lokalizacji inwestycji² jest pojęciem syntetycznym, na które składa się wiele elementów wpływających na decyzje inwestorów oraz przedsiębiorców, czyli tzw. czynników lokalizacji. W zależności od rodzaju działalności gospodarczej (np. w zależności czy jest to działalność przemysłowa, usługowa, zaawansowana technologicznie czy też nie), branży i sposobu funkcjonowania poszczególnych przedsiębiorstw preferowane są różne czynniki lokalizacji. Trudno jest tym samym zidentyfikować uniwersalne czynniki lokalizacji.

Atrakcyjność województwa a atrakcyjność miasta

Ponieważ atrakcyjność inwestycyjna miasta w dużym stopniu zdeterminowana jest oceną atrakcyjności inwestycyjnej, jaką potencjalni i istniejący inwestorzy przypisują całemu regionowi bądź podregionowi, w jakim miasto jest położone, celowe jest rozważenie również atrakcyjności inwestycyjnej województwa świętokrzyskiego i pozostałych województw, w których położone są miasta wybrane do porównania, a więc województw: wielkopolskiego (Poznań), małopolskiego (Kraków), warmińsko-mazurskiego (Olsztyn), podkarpackiego (Rzeszów), mazowieckiego (Radom) oraz łódzkiego (Łódź). Podstawę porównania stanowią wyniki prac Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową³.

---

² Porównaj: T. Kalinowski (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, s. 9

³ T. Kalinowski (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową

Tabela 1 Ocena województwa świętokrzyskiego w poszczególnych kategoriach świadczących o atrakcyjności inwestycyjnej

Czynnik	Składowe elementy oceny	Klasa
Zasoby i koszty pracy	<ul style="list-style-type: none"> ocena zasobów pracy pod kątem ich wielkości, jakości i kosztów pracy 	C
Aktywność wobec inwestorów	<ul style="list-style-type: none"> stopień dostępnych przygotowania ofert inwestycyjnych zaangażowanie zagraniczne województw w działalność informacyjno – promocyjną wobec inwestorów 	E
Dostępność transportowa	<ul style="list-style-type: none"> gęstość pozamiejskiej infrastruktury drogowej dostępność do granicy zachodniej dostępność do Warszawy ranga portu lotniczego 	D
Chłonność rynku zbytu	<ul style="list-style-type: none"> liczba potencjalnych konsumentów indywidualnych oraz instytucjonalnych siła nabywczą potencjalnych konsumentów 	E
Poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> gęstość instytucji otoczenia biznesu poziom rozwoju sfery badawczo – rozwojowej możliwość inwestowania w SSE intensywność działalności targowo – wystawienniczej 	E
Poziom rozwoju infrastruktury społecznej	<ul style="list-style-type: none"> intensywność działalności kulturalnej poziom rozwoju infrastruktury turystycznej i towarzyszącej 	C
Poziom bezpieczeństwa powszechnego	<ul style="list-style-type: none"> poziom przestępczości (w tym kryminalnej) wykrywalność przestępstw 	B

Źródło: opracowanie własne na podstawie: T. Kalinowski (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową

Analiza danych zawartych w powyższej tabeli prowadzi do wniosku, iż województwo świętokrzyskie pod względem atrakcyjności inwestycyjnej prezentuje się niekorzystnie. Wśród ocen poszczególnych czynników składających się na łączną ocenę atrakcyjności inwestycyjnej województwa świętokrzyskiego, przeważają oceny niskie. W żadnym obszarze województwo nie uzyskało klasy A (bardzo dobra sytuacja), natomiast trzem z nich przyporządkowano klasę E (najtrudniejsza sytuacja).

Niepokojący jest fakt, iż pod względem syntetycznego wskaźnika atrakcyjności inwestycyjnej zbudowanego w oparciu o wymienione w tabeli grupy wskaźników częściowych województwo świętokrzyskie zaliczone jest do regionów o najniższej (klasa E) atrakcyjności inwestycyjnej, obok województwa lubelskiego i podlaskiego. Słabą stroną województwa jest bardzo mała

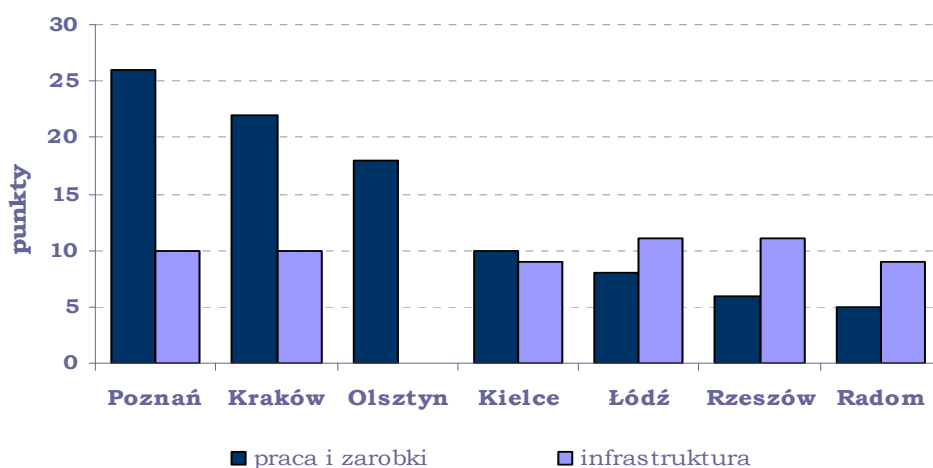
chłonność rynku zbytu. Wprawdzie uzyskane oceny dotyczą województwa świętokrzyskiego, jednak złe postrzeganie przez inwestorów regionu wpływa również pośrednio na niekorzystne postrzeganie stolicy województwa – Kielc. Władze Kielc, chcąc stworzyć świętokrzyski obszar metropolitalny, muszą wpływać także na rozwój całego regionu. Działania służące jedynie stolicy województwa nie pozwolą osiągnąć pełnego sukcesu.

Należy przy tym dodać, że województwa, w których położone są pozostałe miasta uwzględnione w analizie posiadają wyższe oceny atrakcyjności inwestycyjnej: województwa mazowieckie i małopolskie posiadają klasę A, wielkopolskie i łódzkie zostały zaliczone do klasy B, natomiast województwa podkarpackie i warmińskie – mazurskie do klasy D.

Podkreślenia wymaga przy tym fakt, że w poszczególnych województwach to właśnie miasta stanowią najprężniejsze ośrodki rozwoju, które mogą wpływać i rzeczywiście wpływają na społeczny, gospodarczy i kulturalny rozwój województwa. Dlatego tak ważne jest, by miasta, zwłaszcza zaś te, które – tak jak Kielce – mają aspiracje, by stać się miastami rozpoznawanymi w Europie, budowały swoje przewagi

konkurencyjne oraz podnosiły swą atrakcyjność inwestycyjną. Na atrakcyjność tą w dużym stopniu wpływać mogą działania podejmowane przez władze miasta w celu przyciągnięcia kapitału inwestycyjnego z zewnątrz oraz stworzenia dogodnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej przez lokalnych przedsiębiorców.

Wykres 4 Oceny cząstkowe miast w rankingu miast „Wprost” – listopad 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Tygodnik „Wprost”, nr 1198, 2005

Atrakcyjność inwestycyjna i potencjał rozwojowy Kielc

Powyższy wykres zdaje się potwierdzać tezę, iż Kielce – także w gronie porównywanych miast – należy do miast średnio atrakcyjnych pod względem inwestycyjnym. Zamieszczona na wykresie kategoria „praca i zarobki” jest o tyle istotna, iż wskazuje na poziom rozwoju gospodarczego miasta. Punktuje bowiem niską stopę bezrobocia i przedsiębiorczość (aktywność gospodarczą) mieszkańców,

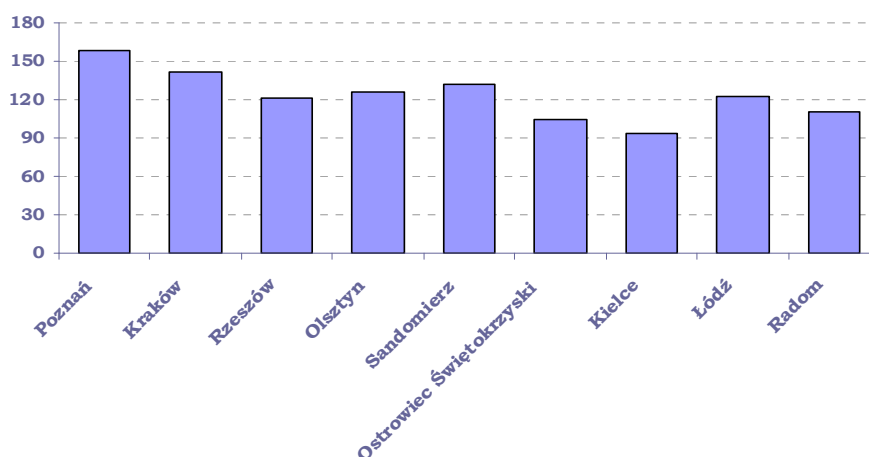
które z kolei w dużym stopniu zależą od tego, czy w mieście istnieją sprzyjające warunki dla prowadzenia działalności gospodarczej. Spośród miast uwzględnionych w rankingu oraz w niniejszym opracowaniu, Kielce z dziesięcioma punktami zajmują pośrednią pozycję. Najlepiej wypada Poznań (26 punktów), najgorzej zaś Radom (5 punktów).

Bardziej wyrównany poziom wybrane miasta reprezentują w kategorii „infrastruktura”. Przykładowo Kielce i Radom uzyskały 9 punktów, Poznań i Kraków 10 punktów, natomiast Łódź i Rzeszów po 11 punktów.

Kategoria „infrastruktura” uwzględnia m.in. liczbę kilometrów ulic i dróg na 1000 mieszkańców, co pośrednio

wskazuje na atrakcyjność terenów inwestycyjnych w mieście pod względem dostępności komunikacyjnej.

Wykres 5 Wskaźnik przedsiębiorczości w Kielcach i w wybranych miastach w 2004 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS, www.stat.gov.pl

O gospodarczej pozycji Kielc, poziomie rozwoju gospodarczego miasta, jego potencje rozwojowym oraz atrakcyjności inwestycyjnej Kielc na tle innych miast świadczy chociażby wskaźnik przedsiębiorczości. Niepokojący jest fakt, że Kielce, pod względem liczby firm przypadających na 1000 mieszkańców, znajdują się na ostatnim miejscu w grupie porównywanych miast. Pomimo iż Kielce - jako stolica województwa - pretendują do roli centrum gospodarczego, większa aktywność gospodarcza charakteryzuje mieszkańców Sandomierza i Ostrowca Świętokrzyskiego. W zestawieniu przodują Poznań i Kraków. Obecna sytuacja Kielc pozwala jedynie zaliczyć je do grona ośrodków ponadregionalnych, czyli miast, których zasięg rzeczywisty lub potencjalny przekracza granice województwa lub które obsługują obszar dużego województwa⁴. Tymczasem Poznań, Kraków i Łódź, jako miasta co najmniej półmilionowe

o zróżnicowanych funkcjach, należą już do grupy metropolii. Natomiast Rzeszów i Olsztyn zalicza się do ośrodków regionalnych, których zasięg nie przekracza obszaru jednego województwa.

To, że porównywane miasta należą do różnych kategorii ośrodków miejskich, tłumaczy w dużym stopniu rozbieżności występujące w ocenie, jaka przypisywana jest tym miastom w poszczególnych rankingach i zestawieniach. Wyjaśnia również dysproporcje rozwojowe, jakie obserwujemy, porównując ich sytuację gospodarczą oraz analizując klimat dla prowadzenia działalności gospodarczej. Wiąże się to chociażby z faktem, że potencjał techniczny, ekonomiczny, społeczny i kulturalny oraz jakość świadczonych usług (m.in. dla sektora biznesu) i zasoby kapitałowo-techniczne są nieporównywalnie większe w miastach metropolitalnych lub potencjalnych metropoliach niż w pozostałych miastach. Obserwacja trendów, jakie występowały

⁴ Bohdan Jałowiecki, „Uwarunkowania i szanse rozwoju polskich metropolii” (ekspertyza)

z Polsce w okresie transformacji, pokazuje też, że metropolie rozwijają się szybciej niż województwa, do których należą. Spośród porównywanych miast dotyczy to zwłaszcza Krakowa i Poznania⁵. Dodatkowo nasilają się w ostatnich latach zjawiska globalizacji gospodarki sprzyjające procesom metropolizacji. Wynika to głównie z postępu technologicznego oraz rosnącego znaczenia, jakie w rozwoju gospodarczym odgrywa nauka. Należy przy tym podkreślić, że znaczenie gospodarcze i dalszy rozwój ekonomiczny miast metropolitalnych, ale także innych miast, zależy w dużym stopniu od ich powiązania z siecią miast europejskich. Wobec tego również na pozycję Kielc, w kontekście celów stawianych przed miastem, należy patrzeć bardziej globalnie i zwracać szczególną uwagę na inicjatywy „otwierające miasto na świat”.

Jeżeli chodzi o potencjał rozwojowy porównywanych miast określony na podstawie analizy takich czynników jak⁶:

- wartość dodana brutto (tys. zł) na mieszkańca (zmienna uwzględniona tylko dla metropolii),
- wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na mieszkańca,
- dochody gmin na mieszkańca,
- liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców,
- nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw i gmin na mieszkańca,
- liczbę podmiotów gospodarczych na 10000 mieszkańców,
- kilkuletnie saldo migracji,
- przeciętne wynagrodzenia w gospodarce narodowej w stosunku do wynagrodzenia w Warszawie,

Miastem o najlepszych perspektywach rozwoju jest Poznań (drugie, po Warszawie miejsce w grupie metropolii). Kolejne pozycje zajmują odpowiednio Kraków (trzecie miejsce w grupie metropolii) i Łódź (ostatnie miejsce w grupie metropolii, szóste bądź siódme w zależności od tego, czy jako

metropolia traktowana jest cała aglomeracja katowicka). W grupie ośrodków ponadregionalnych (Katowice, Szczecin, Lublin, Kielce, Bydgoszcz, Białystok) Kielce, ze względu na przypisaną rangę, zajmują czwarte miejsce. Jednak pozycja Kielc zbliżona jest do pozycji Lublina, który uzyskał wyższą rangę, i Bydgoszczy. Kielce, jak wynika z omawianych badań, miały wyższe niż przeciętnie dochody gmin oraz większą liczbę pracujących. W kategorii ośrodków regionalnych (Opole, Rzeszów, Olsztyn, Zielona Góra, Gorzów, Toruń) Rzeszów z drugą pozycją oraz Olsztyn z trzecią należą do grupy silniejszych miast.

Kielce, jeżeli chcą być zaliczane do grupy miast – liderów (takich jak Poznań czy Kraków) przyciągających kolejnych inwestorów krajowych i zagranicznych, muszą kreować swój rozwój w oparciu o innowacje i kreatywne rozwiązania oraz wykorzystywać posiadany potencjał finansowy, kulturowy, rekreacyjno-turystyczny, a także potencjał związany z pozycją Targów Kielce.

Atrakcyjność inwestycyjna Kielce i województwa świętokrzyskiego – wnioski

- województwo świętokrzyskie pod względem atrakcyjności inwestycyjnej prezentuje się niekorzystnie;
- województwa, w których położone są pozostałe miasta uwzględnione w analizie posiadają wyższe oceny atrakcyjności inwestycyjnej;
- Kielce należą do miast średnio atrakcyjnych pod względem inwestycyjnym;
- Kielce, pod względem liczby firm przypadających na 1000 mieszkańców, znajdują się na ostatnim miejscu w grupie porównywanych miast;
- obecna sytuacja Kielc pozwala zaliczyć je do grona ośrodków ponadregionalnych, a nie do grupy metropolii;

⁵ Bohdan Jałowiecki, „Uwarunkowania i szanse rozwoju polskich metropolii” (ekspertyza)

⁶ Bohdan Jałowiecki, „Uwarunkowania i szanse rozwoju polskich metropolii” (ekspertyza)

6.3. Potencjał finansowy

Najlepszym kryterium oceny i porównania sytuacji finansowej miast jest rating nadany miastu przez niezależną, wyspecjalizowaną instytucję. Wiele miast polskich posiada rating międzynarodowy (nadany przez agencję Moody's Investors Service, Fitch Ratings lub agencję Standard&Poor's Ratings Services) bądź rating krajowy nadany przez agencję Fitch Ratings (Fitch Polska S.A.). Mankamentem uzyskania ratingu krajowego jest to, że nie ma on zastosowania na rynkach międzynarodowych.

Rating to opinia, która określa wiarygodność kredytową ocenianego podmiotu (w tym wypadku miasta) i wyraża najczęściej ogólną zdolność podmiotu do wywiązywania się z jego zobowiązań. Opinia taka może dotyczyć również konkretnej emisji zobowiązania lub programu finansowego. Nadany rating jest wynikiem przeprowadzenia wszechstronnej analizy nie tylko sytuacji danego podmiotu, ale także otoczenia, w jakim działa. Fakt, iż analiza ratingowa znacznie wykracza zakresem poza tradycyjną analizę finansową, stanowi o tym, iż rating jest ważnym elementem uwzględnianym przez inwestorów przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych. Głównym zadaniem ratingu miasta jest poinformowanie obecnych i przyszłych inwestorów o jego wiarygodności i wypłacalności. Miasto, które posiada ocenę wiarygodności kredytowej, ma łatwiejszy i szerszy dostęp do rynków finansowych, przez co może pozyskać kapitał zewnętrzny na korzystniejszych warunkach. Dodatkową korzyścią jest towarzyszący nadaniu ratingu efekt marketingowy związany z walorem promocyjnym ratingu.

Spośród porównywanych miast rating międzynarodowy mają Poznań (rating nadany przez Moody's Investors Service), Kraków i Łódź (w tych dwóch ostatnich rating nadany został przez Standard&Poor's Ratings Services). Kielce i Olsztyn posiadają rating krajowy.

W czerwcu 2006 roku agencja Fitch ratings potwierdziła długoterminową ocenę

ratingową Kielc na poziomie A – (pol)⁷ z perspektywą stabilną. Krajowy rating na poziomie "A" oznacza wysoką wiarygodność kredytową w porównaniu do innych podmiotów, jednak zmiany w otoczeniu lub warunkach gospodarczych mogą wpłynąć na zdolność podmiotu do terminowej spłaty jego zobowiązań finansowych w większym stopniu, niż w przypadku zobowiązań finansowych zakwalifikowanych do wyższej kategorii.

Rating Kielc odzwierciedla stabilne i zadawalające wyniki operacyjne miasta. Bierze również pod uwagę rosnące wydatki na edukację oraz wysokie zobowiązania służby zdrowia. Stabilna perspektywa ratingu wynika z oczekiwań, że miasto utrzyma w przyszłości satysfakcjonujące wyniki operacyjne, będzie kontrolować swoje wydatki. Pozytywnie na rating Kielc wpłynęły stabilne i zadawalające wyniki operacyjne, niskie zadłużenie miasta oraz zmiany wprowadzone w 2004 roku Ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Negatywny wpływ na ocenę ratingową Kielc miały z kolei wysokie zobowiązania służby zdrowia oraz rosnący udział miasta w finansowaniu oświaty.

⁷ W krajowym ratingu długoterminowym istnieje jeszcze możliwość uzyskania wyższej oceny AA lub najwyższej AAA. Znak „+”/”-” przy ocenie służy wskazaniu różnic w ramach jednej kategorii ratingowej.

Tabela 2 Wybrane dane będące podstawą oceny ratingowej Kielce

Wybrane dane	na koniec 2004 roku	na koniec 2003 roku
Dochody operacyjne (mln zł)	431,6	388,7
Zadłużenie (mln zł)	12,0	14,6
Bilans operacyjny/dochody operacyjne (%)	9,4	11,1
Obsługa długu/Dochody bieżące (%)	3,7	7,1
Zadłużenie/Bilans bieżący (lata)	0,3	0,4
Bilans operacyjny/Odsetki zapłacone (%)	24,4	17,9
Wydatki kapitałowe/Wydatki ogółem (%)	10,1	11,7
Nadwyżka(Deficyt) przed obsługą zadłużenia/Dochody ogółem (bez nowego zadłużenia) (%)	1,7	4,6
Bilans bieżący/Wydatki kapitałowe (%)	87,1	82,7

Źródło: Polska Aktualizacja ratingu Miasta Kielce, lipiec 2005, Fitch Ratings

Rating krajowy nadany przez Fitch Ratings posiada również **Olsztyn**. Jak wynika z Polskiej Aktualizacji ratingu Miasta Olsztyn z marca 2006 roku, miasto to posiada niższą ocenę ratingową niż Kielce. Jest to ocena BBB(pol) z perspektywą pozytywną. Należy podkreślić, że ocena BBB oznacza pogorszenie zdolności kredytowej Olsztyna, jako że poprzednio nadany rating długoterminowy miasta plasował je w kategorii A- (pol). Z drugiej jednak strony zmiana perspektywy ratingu ze stabilnej na pozytywną odzwierciedla poprawę sytuacji finansowej Olsztyna oraz oczekiwanie analityków Fitch ratings, że polityka w tym zakresie będzie przez miasto kontynuowana.

Spośród pozostałych miast poddanych analizie oraz posiadających rating międzynarodowy, najwyższą ocenę posiada **Poznań**. W dniu 7 kwietnia 2006 roku agencja Moody's Investors Service podwyższyła ocenę ratingową Poznania do poziomu A3 z prognozą stabilną. Poprzednia ocena Poznania (Baa1) była również oceną z prognozą stabilną. Ocena A3 z prognozą stabilną oznacza, że miasto posiada bardzo wysoką zdolność do wywiązywania się z zaciągniętych zobowiązań finansowych oraz, że – zgodnie z przewidywaniami Moody's Investors Service – wiarygodność finansowa Poznania nie powinna ulec zmianie. Agencja pozytywnie oceniła zarządzanie budżetem miasta, bezpieczny poziom zadłużenia oraz korzystne dla

budżetu miasta zmiany wprowadzone w źródłach dochodów budżetowych. Wysoko ocenione zostało zaangażowanie władz miasta w ograniczanie wzrostu wydatków bieżących, co pozwoliło na większą elastyczność przy finansowaniu inwestycji rozwojowych. Analitycy agencji Moody's podkreślili determinację władz Poznania w realizacji ambitnego planu rozwoju miasta i gospodarki oraz pozyskanie środków unijnych na realizację ważnych dla rozwoju Poznania inwestycji infrastrukturalnych.

Kraków posiada rating międzynarodowy na niższym poziomie niż Poznań. W 2005 roku agencja ratingowa Standard&Poor's utrzymała długoterminowy rating miasta na

poziomie BBB+ z perspektywą stabilną. Ocena ta dotyczy zarówno zobowiązań zaciąganych w walutach obcych jak i w PLN. Rating Krakowa odzwierciedla zaangażowanie władz miasta w realizację długoterminowej polityki finansowej, a także jest konsekwencją szybko rozwijającej się i silnie zdywersyfikowanej gospodarki miasta.

Łódź posiada rating nadany przez agencję Standard&Poor's na poziomie BBB- z prognozą pozytywną. Zmiana prognozy ze stabilnej na pozytywną, jaka miała miejsce 28 października 2005 roku, była skutkiem poprawy wyników finansowych budżetu Łodzi.

Tabela 3 Oceny ratingowe posiadane przez porównywane miasta

Miasto	Ocena ratingowa	Rodzaj ratingu
Poznań	A3 z prognozą stabilną	międzynarodowy
Kraków	BBB + z perspektywą stabilną	międzynarodowy
Łódź	BBB - z prognozą pozytywną	międzynarodowy
Rzeszów	brak	-
Olsztyn	BBB(pol) z perspektywą pozytywną	krajowy
Sandomierz	brak	-
Ostrowiec Świętokrzyski	brak	-
Radom	brak	-
Kielce	A – (pol) z perspektywą stabilną	krajowy

Źródło: Zestawienie własne na podstawie stron internetowych poszczególnych miast

Poznań, Kraków i Łódź, a więc miasta, które w analizowanej grupie należą do miast najsilniejszych pod względem gospodarczym, posiadają ranking międzynarodowy. Świadczy to o stabilności finansowej tych miast. Olsztyn i Kielce mają krajowe oceny ratingowe, przy czym Kielce należą do wyższej kategorii ratingowej. Może to wskazywać na słabszy standing finansowy tych miast. Mają one również utrudniony dostęp do międzynarodowych rynków finansowych. Pozostałe miasta nie posiadają ani krajowej, ani międzynarodowej, oceny ratingowej.

Jak to już zostało podkreślone wysokość przyznanej oceny ratingowej ma istotny wpływ na dostępność do rynków kapitałowych i możliwość pozyskania tańszego kapitału. Posiadanie oceny ratingowej w ogóle, w szczególności zaś wysokiej oceny ratingowej, pomaga dotrzeć do nowych i tanich (bądź stosunkowo tanich) źródeł finansowania realizowanych inwestycji.

Zgłaszane zapotrzebowanie na kapitał inwestycyjny poszczególnych miast poddanych analizie jest zróżnicowane.

Zależy ono m.in. od potencjału rozwojowego miasta oraz od możliwości pozyskania źródeł finansowania planowanych inwestycji. W poniższej tabeli zawarte są dane dotyczące nakładów inwestycyjnych przewidzianych na rok 2006 w wieloletnich programach inwestycyjnych

porównywanych miast. Wielkość planowanych nakładów wskazuje na potrzeby inwestycyjne tych miast oraz jest wyznacznikiem ich przyszłej pozycji oraz roli, jaką będą odgrywać na polu gospodarczym.

Tabela 4 Planowane na 2006 rok nakłady inwestycyjne w wybranych miastach

Miasto	Nakłady (zł)	Nakłady na 1 mieszkańca	Uwagi
Poznań - razem	245 803 100	440,51	
	225 598 300	-	łącznie nakłady na wnioskowane zadania inwestycyjne (WPI)
	20 204 800	-	zadania o wartości poniżej 500 tys. zł
Kraków - razem	437 247 300	577,28	-
	282 616 000	-	razem wydatki na inwestycje strategiczne (WPI)
	154 631 300	-	razem wydatki na inwestycje programowe (WPI)
Kielce	155 666 737	377,07	na podstawie zmian WPI oraz zmian w wykazie zadań inwestycyjnych przewidzianych do realizacji w 2006 roku
Łódź	brak danych	-	-
Rzeszów	4 614 000	29,02	na podstawie Uchwały Nr XXV/116/2004 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 22 czerwca 2004 r. w sprawie uchwalenia Wieloletnich Programów Inwestycyjnych
Olsztyn	145 812 683	838,73	inwestycje planowane (w tym także zakupy inwestycyjne i Programy inwestycyjne)
Sandomierz	11 293 200	446,18	wydatki inwestycyjne na okres roku budżetowego (na podstawie WPI)
Ostrowiec Świętokrzyski	brak danych	-	-
Radom	135 844 600	596,82	zmiana z dnia 27.03.2006 uchwały z dnia 22 września 2003 w sprawie uchwalenia wieloletniego programu inwestycyjnego

Źródło: Zestawienie własne na podstawie stron internetowych poszczególnych miast

Największe nakłady inwestycyjne przewidziane są w planach inwestycyjnych Krakowa, co wskazuje na troskę władz miasta o rozwój stolicy województwa małopolskiego. Stosunkowo dużo środków

na inwestycje przeznacza się w Poznaniu – mieście, które już obecnie dynamicznie się rozwija. Na tle analizowanych miast sytuacja Kielce nie przedstawia się najgorzej. Kielce na inwestycje w 2006 roku

przeznaczyły wprawdzie znacznie mniej środków niż Kraków i Poznań, ale więcej niż pozostałe miasta uwzględnione w analizie. Jest to o tyle istotne, że kolejne inwestycje są niezbędne dla rozwoju miasta, podnoszenia jego konkurencyjności oraz przyciągnięcia nowych inwestorów, czy też turystów.

Potencjał finansowy Kielc – wnioski

- krajowy rating na poziomie "A" oznacza wysoką wiarygodność kredytową Kielc;
- rating Kielc odzwierciedla stabilne i zadawalające wyniki operacyjne miasta;
- nie posiadając ratingu międzynarodowego, Kielce mają utrudniony dostęp do międzynarodowych rynków finansowych;
- Kielce, ze względu na wysokość nakładów przewidzianych w planach inwestycyjnych miasta z przeznaczeniem na inwestycje niezbędne dla rozwoju miasta wypadają stosunkowo dobrze na tle porównywanych miast.

6.4. Potencjał intelektualny

Istnienie w Kielcach społeczeństwa kreatywnego, wykształconego i otwartego na świat, tworzącego gospodarkę opartą na wiedzy i innowacyjności w dużym stopniu warunkuje rozwój miasta.

Określając atrakcyjność Kielc pod względem poziomu kształcenia szkół średnich, posłużyć się można ogólnopolskim rankingiem szkół średnich z roku 2006.⁸ Podstawowym kryterium uwzględnionym w rankingu są sukcesy odnoszone przez

uczniów poszczególnych szkół w finałach III ogólnopolskiego etapu olimpiad przedmiotowych. Spośród szkół znajdujących się w miastach wybranych do porównania, w pierwszej 10-tce znalazły się:

- I LO im. Mikołaja Kopernika w Łodzi (3 miejsce w rankingu),
- V LO im. Augusta Witkowskiego w Krakowie (6 miejsce w rankingu),
- VI LO im. Jana Kochanowskiego w Radomiu (9 miejsce w rankingu).

Miejsce 17 zajęła szkoła średnia z Rzeszowa (LO im. Jana Pawła II ss. Prezentek), 28 z Poznania (II LO im. Generałowej J. Zamojskiej i Heleny Modrzejewskiej), zaś Kielce zajęły jedną z dalszych pozycji (I LO im. Stefana Żeromskiego, 44 miejsce w rankingu). Uczniowie z liceum w Kielcach zdobyli tytuł laureata lub finalisty w 8 olimpiadach, co w porównaniu 15 olimpiadami LO w Łodzi i 13 w Krakowie pozostaje na dość średnim poziomie. Kielce wypadają dość niekorzystnie pod względem liczby laureatów i finalistów - 2 laureatów oraz 13 finalistów w stosunku do 16 laureatów i 25 finalistów z Łodzi oraz 20 laureatów i 41 finalistów z Krakowa.

W rozwoju miast bardzo istotną rolę odgrywają również szkoły wyższe. Na terenie Kielc znajdują się 2 wyższe uczelnie państwowe (Akademia Świętokrzyska oraz Politechnika Świętokrzyska) i 12 wyższych uczelni niepaństwowych. Kielce nie mają jednak rangi ośrodka naukowego. Na konkurencyjność Kielc negatywnie wpływa brak uniwersytetu. Miasta takie jak Kraków, Poznań, Łódź, Olsztyn czy Rzeszów posiadają natomiast uniwersytety, co wpływa pozytywnie na ich atrakcyjność, a fakt, iż uniwersytety te posiadają dobrą renomę oraz zajmują czołowe pozycje w rankingach ogólnopolskich (Uniwersytet Jagielloński 2 miejsce, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu 3 miejsce, Uniwersytet Łódzki 6 miejsce) jeszcze bardziej przewagę tych miast nad Kielcami pogłębia. Warto wobec tego rozważyć kwestię nadania Akademii Świętokrzyskiej statusu uniwersytetu.

⁸ Ranking opracowany wspólnie przez redakcje „Perspektyw” i „Rzeczpospolitej”.

W rankingu szkół wyższych z 2006 roku⁹ Akademia Świętokrzyska zajęła w kategorii państwowych uczelni pedagogicznych 3 miejsce. Uzyskała ona 88 punktów na 100 możliwych (Akademia w Krakowie 89,75 punktów). Wśród państwowych uczelni technicznych Politechnika Świętokrzyska na 22 wymienione w rankingu uczelnie zajmuje 13 miejsce, co nie jest zbyt dobrym wynikiem. Uzyskała ona w rankingu 82,5 punktów na 100 możliwych, natomiast przodujące uczelnie uzyskały odpowiednio: Politechnika Poznańska 90,75, AGH w Krakowie 90,5, Politechnika Łódzka 89,5, zaś Politechnika Krakowska 86,5 punktów. Są to dość duże różnice, które wynikają ze słabszej od w/w uczelni oceny Politechniki Świętokrzyskiej w obszarach zaplecza intelektualnego uczelni, procesu kształcenia, szans kariery zawodowej absolwentów oraz warunków socjalnych. Największą różnicę między Politechniką Poznańską a Świętokrzyską widać w ocenie osiągnięć naukowych kadry, jakości wydziałów, pracy naukowej, jakości programów nauczania i weryfikacji wiedzy.

Ranking szkół niepaństwowych zdominowały szkoły łódzkie i poznańskie, chociaż uczelnie z Kielc także znalazły się na wysokich pozycjach (2 uczelnie w pierwszej 10-tce).

Aby miasto mogło być obszarem rozwoju innowacyjności, musi przeznaczać znaczne środki na badania i rozwój. Jak wynika z raportu opracowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego „Stan nauki i techniki w Polsce” pod względem nakładów na badania i rozwój dominuje województwo mazowieckie, które skupia ponad 50% ogólnej liczby jednostek naukowych. W województwie tym, jak wynika z raportu, wydatki na badania i rozwój były 30 razy wyższe od nakładów w zajmującym ostatnie miejsce (wśród wszystkich województw) województwie świętokrzyskim. Fakt ten jest bardzo niepokojący. Kielce powinny bowiem właśnie w działalności badawczo-rozwojowej upatrywać szansy dalszego rozwoju miasta.

Działalność badawczo-naukowa przekłada się także na liczbę udzielonych patentów. Kwestię tę należy rozpatrywać w ujęciu wojewódzkim, ponieważ działalność

naukowa wpływa na rozwój i innowacyjność nie tylko danego miasta, ale także całego regionu. Poniższa tabela przedstawia liczbę patentów udzielonych w 2004 roku w podziale na województwa, w których znajdują się wybrane do porównania miasta. Województwo świętokrzyskie wypada w tym porównaniu niezbyt korzystnie, co po raz kolejny skłania do refleksji nad pytaniem, czy Kielce jako stolica województwa mają szansę stać się inkubatorem kreatywności i innowacji.

⁹ Ranking opublikowany przez redakcję „Wprost”.

Tabela 5 Wzory użytkowe krajowe według województw w roku 2004

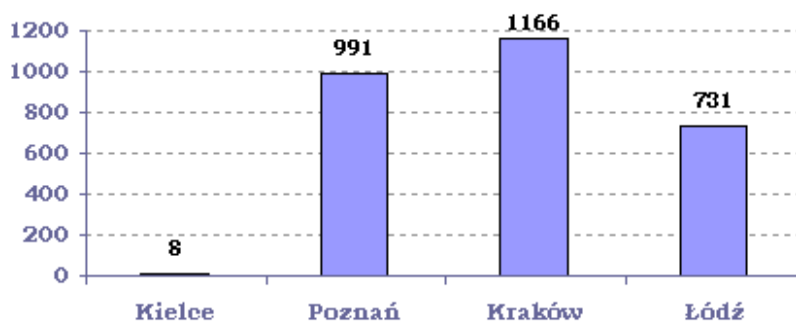
Województwo	WYNAŁAZKI		WZORY UŻYTKOWE	
	Zgłoszone	Udzielone patenty	Zgłoszone	Udzielone prawa ochronne
Łódzkie	157	61	38	47
Małopolskie	202	70	84	104
Podkarpackie	65	16	18	34
Wielkopolskie	222	43	54	82
Świętokrzyskie	31	9	15	12

Źródło: Dane Urzędu Patentowego RP

Uczelnie kieleckie, wzmacniając swoją konkurencyjność, większą wagę powinny przywiązywać do współpracy z innymi szkołami za granicą. Współpraca ta umożliwi wymianę doświadczeń i wiedzy pomiędzy kadrami i studentami poszczególnych uczelni, co niewątpliwie podnosi ich prestiż i poziom kształcenia. Wpływa także na zwiększenie liczby dokonań naukowych oraz potencjał intelektualny danego regionu. W programie Socrates-Erasmus propagującym i ułatwiającym wymianę studentów między uczelniami krajów Wspólnoty Europejskiej w roku 2004/2005 wzięło udział 6 uczelni wyższych z Kielc, z czego 4 (Politechnika Świętokrzyska, Akademia Świętokrzyska, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej, Wyższa Szkoła Technik Komputerowych)

przewodziły wymianę studentów oraz nauczycieli, a także organizację wymiany, zaś tylko 2 (Akademia Świętokrzyska, Wyższa Szkoła Ekonomii i Administracji) wprowadziły ECTS (Europejski System Transferu Punktów ułatwiający zaliczenie okresu studiów odbytego w uczelni partnerskiej). W programie wzięło udział nieporównywalnie więcej uczelni z Krakowa (14), prowadziły one zarówno wymianę nauczycieli, jak i studentów, zajmowały się także organizacją wymiany, jednak zaledwie 2 uczelnie krakowskie wprowadziły ECTS. W programie udział wzięło także 10 uczelni łódzkich, 17 poznańskich, 5 radomskich i 3 rzeszowskie. Poniższy wykres przedstawia liczbę zrealizowanych wyjazdów studentów ze wszystkich uczelni wyższych w poszczególnych miastach.

Wykres 6 Zrealizowane wyjazdy studentów w ramach programu Socrates-Erasmus

Źródło: www.socrates.com.pl

W roku 2004/2005 na uczelniach kieleckich zrealizowano 3 wyjazdy kadry (po 1 z Akademii Świętokrzyskiej, Politechniki Świętokrzyskiej i Wyższej Szkoły Administracji Publicznej). W tym samym czasie na uczelniach krakowskich zorganizowanych zostało 165 wyjazdów nauczycieli, z czego na UJ 65 wyjazdów, zaś Politechnice Krakowskiej 11. Uczelnie łódzkie zorganizowały 119 wyjazdów, zaś poznańskie 94.

Potencjał intelektualny regionu i miasta to także ludzie nauki, którzy zakładają różnego rodzaju zrzeszenia i związki w celu wspierania rozwoju badań naukowych i rozpowszechniania wiedzy. Są to towarzystwa i stowarzyszenia specjalistyczne i zawodowe, naukowo-techniczne oraz fundacje prowadzące lub wspierające działalność naukową. Jak wynika z informatora nauki polskiej w Kielcach tego typu społeczny ruch naukowy realizowany jest w 3 funkcjonujących tu organizacjach naukowych:

- Kieleckim Towarzystwie Naukowym (464 członków) posiadającym 10 sekcji naukowych, prowadzącym działalność naukowo-badawczą, popularyzującą wyniki badań oraz szerzącą wiedzę o regionie;
- Stowarzyszeniu pn. Rada Rzeczników Patentowych Szkół Wyższych

(57 członków, w tym 3 pracowników naukowych);

- Towarzystwie Przyjaciół Muzeum Wsi Kieleckiej (27 członków, w tym 3 pracowników naukowych).

Dla porównania, w Poznaniu działalność prowadzi 35 tego typu organizacji naukowych, w Krakowie 46, zaś w Łodzi 21, co w oczywisty sposób przekłada się na potencjał intelektualny w/w regionów, a także propagowanie i rozwój nauki w omawianych miastach.

6.5. Potencjał społeczny

Działania w zakresie dbałości o wysoką jakość życia mieszkańców są ważne dla miasta, gdyż wpływają na jego lepsze postrzeganie jako miejsca zamieszkania, podjęcia nauki czy też pracy. Nie ulega również wątpliwości, że zadowolona ludność, która ma możliwość zaspokojenia swoich podstawowych potrzeb życiowych, tworzy grupę bardziej efektywnych pracowników, jest bardziej kreatywna i otwarta na innowacje.

Według danych GUS za rok 2004 Kraków jako jedyny z porównywanych miast odnotował dodatnie saldo migracji. Najszybciej mieszkańców tracą Radom, Kielce, Łódź, a także Poznań. Sytuacja ta może być spowodowana poszukiwaniem w innych miastach pracy, a także przenoszeniem się ludności na obszary wiejskie. Aby zdefiniować przyczyny ujemnego salda migracji w w/w miastach, a także porównać jakość życia w tych ośrodkach, posłużyć się można wynikami rankingu „Wyścig miast”.¹⁰ W rankingu tym pod uwagę wzięte zostały przede wszystkim średnie wysokości wynagrodzenia, aktywność biznesowa ludzi, wskaźnik bezrobocia i koszty życia w mieście. Mniej punktowane były warunki mieszkaniowe, poziom bezpieczeństwa, infrastruktura miejska i oferta w dziedzinie rozrywki i estetyki miasta. Na 4 miejscu w tym ogólnopolskim rankingu, a jako pierwsze z porównywanych miast, znalazł się Poznań uzyskując 84 punktów. Wyprzedził on znajdujący się na 5 miejscu Olsztyn (83 punkty) oraz Kraków (79 punktów). Dopiero na 10 miejscu znalazł się Rzeszów (71 punktów), zaś na 12 Kielce uzyskując 69 punktów. Dwa ostatnie miejsca w rankingu, 19 i 20, uzyskały odpowiednio Radom (54 punkty) oraz Łódź (48 punktów). Ocena Kielc jest zbyt niska, by Kielce mogły zaistnieć na mapie Polski jako miasto zapewniające swoim mieszkańcom wysoką jakość życia.

Kielce niekorzystnie przedstawiają się zwłaszcza w kategorii „praca i zarobki”,

która uwzględnia przeciętne dochody mieszkańca, liczbę podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, a także stopę bezrobocia w mieście. Pod tym względem na 1 miejscu uplasował się Poznań (3 miejsce wśród wszystkich miast ujętych w rankingu), uzyskując, na 30 możliwych, 26 punktów. Kolejnym miastem jest Kraków (22 punktów), Olsztyn (18 punktów). Kielce zaś otrzymały zaledwie 10 punktów, wyprzedzając jedynie Łódź, która uzyskała 8 punktów. Na powyższe oceny wpłynął m.in. poziom przeciętnego wynagrodzenia brutto w mieście, które w Poznaniu w roku 2004 wyniosło 2 615, 90 zł i było najwyższe ze wszystkich porównywanych miast. Mieszkańcy Olsztyna zarabiali o 138,56 zł mniej niż Poznaniacy, zaś zarobki w Krakowie były niższe od tych w Poznaniu o 152,64 zł. Średnie zarobki w Kielcach wynosiły 2 320,83 zł. i były jednymi z niższych wśród porównywanych miast. Z jednej strony obniża to koszty pracy kieleckich przedsiębiorców, z drugiej natomiast niesie ryzyko wykluczenia społecznego większej grupy ludzi, co z całą pewnością nie stwarza dogodnych warunków do osiągnięcia trwałego i zrównoważonego rozwoju.

Ważnym problemem hamującym rozwój Kielc jest bezrobocie. Według danych GUS za rok 2004 najwyższą stopę bezrobocia rejestrowanego w grupie porównywanych miast odnotowano w Radomiu (28,20%), następnie w Łodzi (18,40%) i Kielcach (15,70%). Najniższa stopa bezrobocia charakteryzowała Poznań (6,70%), Kraków (7,50%) oraz Rzeszów (9,40%). W oczywisty sposób wysokie bezrobocie przekłada się na zmniejszone wydatki gospodarstw domowych w miastach, a w konsekwencji na ich wolniejszy rozwój. W szczególności problem ten może dotyczyć Kielc.

¹⁰ Ranking „Wyścig miast” opublikowany został przez redakcję tygodnika „Wprost” 20 listopada 2005 roku.

6.6. Potencjał kulturalny i rekreacyjny

Niezwykle istotna dla rozwoju Kielc jest działalność kulturalna. Kielce powinny podjąć starania, aby pełnić rolę środowiska kulturotwórczego. Organizowanie w mieście ważnych, ogólnopolskich wydarzeń kulturalnych podniosłoby atrakcyjność i konkurencyjność miasta Kielce. Masowe imprezy przyciągnęłyby również turystów.

Kielce mają szansę wyróżnienia się na polu kulturalnym na tle innych miast polskich. Mogą to czynić zarówno poprzez udoskonalanie istniejącej już oferty, jak i wzbogacenie jej o nowe wydarzenie kulturalne, które stałoby się wizytówką miasta, jego swoistym znakiem firmowym.

Pomimo bogatego, w porównaniu z innymi miastami, zaplecza, Kielce nie przyciągają ani swoją ofertą sportową, ani kulturalną. Rozwój działalności kulturowej i sportowej w mieście Kielce pozwoliłby mu tymczasem na zdobycie w tej sferze przewagi konkurencyjnej i zaistnienie pośród liczących się miast Polski i Europy. Możliwości Kielc w tym zakresie są niezaprzeczalne. Miasto może stworzyć bogatą ofertę turystyczno-sportową bazując na ukształtowaniu terenu, które sprzyja rozwojowi sportów samochodowych, rowerowych, czy też paralotnictwa. Może także wykorzystać znajdujący się na jego terenie najnowocześniejszy stadion piłkarski w Polsce oraz potencjał związany z działalnością kieleckiego teatru tańca. Elementem promującym miasto jest także cykl oratoriów zainicjowanych przez prezydenta miasta Kielce Wojciecha Lubawskiego w wykonaniu Piotra Rubika. Wydane przez tego artystę dzieła muzyczne „Świętokrzyska Golgota” oraz „Tu es Petrus” odniosły sukces, podobnie jak ostatnia część „Tryptyku Świętokrzyskiego”, której w hali przy ul. Bocznej oraz na pobliskim stadionie lekkoatletycznym wysłuchało kilka tysięcy osób. Wykonawcami oratoriów są: Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Świętokrzyskiej, Chór Instytutu Edukacji Muzycznej Akademii Świętokrzyskiej oraz Chór Kameralny Fermata. Kielecka prapremiera rejestrowana była przez TVP, a z koncertu nagrane zostały płyt DVD oraz CD. Kolejny koncert „Psałterza

wrześniowego” prawdopodobnie odbędzie się w Kielcach w maju 2007 roku w amfiteatrze na Kadzielni.

Do stworzenia charakterystycznej dla miasta marki kulturalnej potencjał i istniejące zaplecze znakomicie wykorzystały miasta takie jak Łódź i Kraków. Pierwsze z nich w oparciu o istniejącą szkołę filmową stworzyło festiwal filmowy, który cieszy się bardzo dużą popularnością. To cykliczne wydarzenie sprawiło, że miasto stało się rozpoznawalne i kojarzone z tą właśnie imprezą. Kraków zaś wykorzystał fakt, iż jest zarówno miastem turystycznym, jak i ośrodkiem akademickim. Siłą Krakowa jest także umiejętność promowania wytworzonych już marek kulturalnych, kojarzonych z tym miastem. Kulturalną wizytówką Krakowa jest Festiwal Kultury Żydowskiej, organizowany w mieście już 14 lat. Przykładem może być także znana wszystkim i kojarzona z Krakowem Piwnica pod Baranami.

Także Poznań wypromował swoją markę, jaką jest organizowany w roku 2006 po raz 16, poznański festiwal Malta. Osiągnął on rangę jednego z największych wydarzeń kulturalnych Środkowej Europy. Jest to festiwal teatralny, który pozwolił zaistnieć miastu na kulturalnej mapie nie tylko Polski, lecz także Europy.

W Kielcach organizowana jest 33 edycja festiwalu harcerskiego. Trudno jednak powiedzieć o nim, by przyciągał szeroką publiczność z taką siłą jak poznańska Malta, czy krakowski festiwal Kultury Żydowskiej. Celem festiwalu jest bowiem podnoszenie umiejętności, wymiana doświadczeń oraz integracja młodzieży propagującej ideę harcerstwa, z całej Polski. Szansą dla miasta jest kielecki festiwal tańca. Kielce zaczynają wprawdzie być już z nim kojarzone, jednak nie stał się on jeszcze wizytówką miasta. Festiwal ten może pomóc miastu budować jego przewagę konkurencyjną i promować się również poza granicami Polski. Już teraz przyciąga on wielu widzów z całej Polski i staje się jednym z ważniejszych i głośniejszych ogólnopolskich wydarzeń kulturalnych. Istotna dla rozwoju tego festiwalu jest jego promocja i reklama, która obecnie nie trafia do zbyt szerokiego grona potencjalnych odbiorców. Ponadto od czterech lat odbywa

się w Kielcach Festiwal Jazzowy „Memorial to Miles” Muzyczne Listy do Davis’a, w których uczestniczą międzynarodowej sławy artyści jazzowi z Niemiec, Francji, Stanów Zjednoczonych i in. Gospodarzem festiwalu jest Kieleckie Centrum Kultury. Dla rozwoju miasta i regionu bardzo istotne jest opracowanie spójnej i kompleksowej strategii tworzenia produktu w sektorze kultury. Imprezy kulturalne powinny być bowiem elementem szerszej strategii mającej na celu wzmocnienie pozycji Kielc jako ośrodka kulturalnego.

W porównaniu z innymi miastami Kielce pod względem promocji wypadają niekorzystnie. Bez problemu można odnaleźć informacje, czy to w Internecie, czy też prasie ogólnopolskiej, o wydarzeniach kulturalnych w stolicy, Krakowie czy Poznaniu. Więcej kłopotu i trudu trzeba zadać sobie, by odnaleźć te informacje w odniesieniu do Łodzi i Kielc. Świadczy to o słabej promocji wydarzeń kulturalnych odbywających się w tych dwóch miastach, co zdecydowanie nie sprzyja rozwojowi „przemysłu kulturalnego”.

Miasto Kielce powinno także planować swój rozwój tak, by zapewnić różnego rodzaju atrakcje turystom i biznesmenom odwiedzającym Targi Kielce. Istotne jest przy tym również życie nocne w mieście, gdyż nocujący w Kielcach przyjezdni oczekują, iż także po całym dniu spotkań biznesowych, w przypadku zaś turystów po całym dniu zwiedzania, będą mieli możliwość atrakcyjnego spędzenia czasu wolnego w restauracji, kinie czy teatrze. Redakcja „Men’s Health”, biorąc pod uwagę liczbę pubów i klubów na 1000 mieszkańców, cyklicznych imprez (również na 1000 mieszkańców), średnią cenę 1 km w taksówce w taryfie nocnej, a także liczbę foteli kinowych przypadających na 1000 mieszkańców, opublikowała ranking najbardziej rozrywkowych miast. Nie dziwi tu pozycja Krakowa, który zajął 3 miejsce w rankingu, natomiast pierwsze wśród miast uwzględnionych w porównaniu z Kielcami. Pod względem nocnego życia wysoką pozycję zajęły także Kielce. Miasto zajęło 5 miejsce w rankingu (2 wśród miast wybranych do porównania). Daleko za Kielcami znalazła się Łódź (11 miejsce) oraz Poznań (15 miejsce). Wyniki rankingu nie do końca pokrywają się z odczuciami gości

odwiedzających miasto, jako że wielu turystów i biznesmenów przebywających w Kielcach narzeka na brak atrakcyjnych form rozrywki wieczornej. Wskazuje to na potrzebę odpowiednich działań w tym kierunku.

Miasto Kielce ma niewątpliwie możliwość stworzenia bogatej oferty sportowej i rekreacyjnej w oparciu o infrastrukturę sportową oraz walory środowiska naturalnego. W odróżnieniu od innych miast, Kielce nie wypracowały jednak do tej pory swojej marki. Poznań słynie z toru regatowego Malta. Znajduje się tam również sztuczny stok narciarski czynny cały rok oraz tor saneczkowy. Poznań organizuje także wiele międzynarodowych, prestiżowych imprez sportowych. Są to m.in. Mistrzostwa Europy Weteranów w lekkiej atletyce, Mistrzostwa Europy juniorów do lat 19 w piłce nożnej, Mistrzostwa juniorów do lat 20 w szermierce. Na torze regatowym „Malta” zobaczyć można najlepszych kajakarzy i wiosłarzy, odbywają się tu także Międzynarodowe Zawody Konne CSIO. Jedną z większych i bardziej rozpoznawalnych poznańskich imprez sportowych jest także Porsche Open- impreza tenisowa. W tym roku odbędzie się tu również dwumecz ligi światowej w piłce siatkowej mężczyzn, a także studenci z całego globu uczestniczyć będą w Akademickich Mistrzostwach Świata w futsalu. Kielecka oferta wypada na tym tle dość przeciętnie. Godne wymienienia są tu zawody w skokach spadochronowych oraz cyklicznie organizowane, w tym roku po raz IV, Mistrzostwa Wspinaczki Sportowej. Podobnie jak w przypadku imprez kulturalnych, brakuje odpowiedniej promocji wspomnianych wydarzeń.

Kielce w swoim planie rozwoju powinny uwzględnić także atut w postaci otwartego 1 kwietnia 2006 r. stadionu piłkarskiego. Jest to najnowocześniejszy obiekt tego typu w Polsce, co stwarza Kielcom możliwość promowania i organizowania prestiżowych wydarzeń sportowych. Wykorzystując walory naturalne, miasto ma możliwość stworzenia całorocznego stoku narciarskiego, czy też rozwoju sportów samochodowych, rowerowych oraz wszelkich form turystyki aktywnej, w tym m.in. szybownictwa w oparciu o lotnisko sportowo-rekreacyjne w Masłowie. Szansą

dla Kielc jest również rozwój sportów wodnych w oparciu o tor kajakowy Cedynia, ośrodki szkolenia żeglarskiego Zalew Kielce, Cedzonia oraz ośrodki windsurfingowe (Chańcza). Na rozwój turystyki rekreacyjnej w Kielcach pozytywnie wpłynąłby również fakt stworzenia Wielkoobszarowego Systemu Szlaków Rowerowych łączących Kielce z Sandomierzem i Ostrowcem Świętokrzyskim. Wsparcia wymaga również rozwój turystyki sakralnej, zwłaszcza opartej o Europejski Szlak Cysterski, Świętokrzyski Szlak Cysterski oraz Klasztor Święty Krzyż na Łyścu.

Istotne jest tu jednak stworzenie regionalnej strategii w zakresie rozwoju turystyki z Kielcami jako bramą do Gór Świętokrzyskich.

Szeroka baza rekreacyjna, wykorzystywana do organizowania imprez sportowych na wysokim poziomie, połączona z szeroką ofertą kulturalną może znacznie zwiększyć zainteresowanie miastem ze strony nie tylko turystów, ale także klientów biznesowych, i sprawić, że ludzie nie będą z Kielc uciekać, ale do nich przyjeżdżać.

Potencjał intelektualny, społeczny i kulturalno rekreacyjny – wnioski

Tabela 6 Przykłady innych miast – wzorce dla Kielce w sferze społecznej

Miasto	Potencjał intelektualny	Potencjał społeczny	Potencjał kulturalny i rekreacyjny
Kraków	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Posiada uniwersytet oraz status miasta uniwersyteckiego ⇒ Wysokie lokaty uczelni wyższych w ogólnopolskich rankingach ⇒ Największa liczba udzielonych patentów ⇒ Intensywna współpraca uczelni wyższych z placówkami zagranicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Wysoka ocena jakości życia w ogólnopolskich rankingach ⇒ Wysokie zarobki ⇒ Bardzo niska stopa bezrobocia (7,5%) 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Różnorodna oferta kulturalna. Wydarzenia i imprezy kulturalne posiadają wysoką rangę ⇒ Posiada markową, prestiżową imprezę kulturalną ⇒ Bardzo dobra promocja wydarzeń kulturalnych i sportowych ⇒ Bardzo atrakcyjne i różnorodne formy rozrywki wieczornej
Poznań	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Posiada uniwersytet oraz status miasta uniwersyteckiego ⇒ Wysokie lokaty w ogólnopolskich rankingach uczelni wyższych ⇒ Relatywnie wysoka liczba udzielonych patentów ⇒ Intensywna współpraca uczelni z placówkami zagranicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Bardzo wysoka ocena jakości życia w ogólnopolskich rankingach ⇒ Najwyższe wśród porównywanych miast zarobki ⇒ Najniższa stopa bezrobocia (6,7%) 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Wysoka ranga wydarzeń kulturalnych ⇒ Posiada markową, prestiżową imprezę kulturalną i sportową ⇒ Dobra promocja wydarzeń kulturalnych i sportowych ⇒ Bardzo atrakcyjne i różnorodne formy rozrywki wieczornej
Olsztyn	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Posiada uniwersytet 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Wysoka ocena jakości życia w ogólnopolskich rankingach ⇒ Wysokie zarobki 	
Kielce	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Brak uniwersytetu, słabe postrzeganie jako miasta akademickiego ⇒ Relatywnie niższe lokaty w ogólnopolskich rankingach uczelni wyższych ⇒ Najniższe wydatki na badania i rozwój ⇒ Mała liczba udzielonych patentów 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Niska ocena jakości życia w ogólnopolskich rankingach ⇒ Bardzo niskie zarobki ⇒ Wysoka stopa bezrobocia (15,7%) 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Niska ranga oferty kulturalnej ⇒ Brak markowej imprezy kulturalnej i sportowej ⇒ Bardzo słaba promocja wydarzeń kulturalnych i sportowych ⇒ Brak atrakcyjnych form rozrywki wieczornej
Łódź	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Posiada uniwersytet ⇒ Wysokie lokaty w ogólnopolskich rankingach uczelni wyższych ⇒ Duża współpraca uczelni z placówkami zagranicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Najniższa ocena jakości życia ⇒ Najniższe wśród porównywanych miast zarobki ⇒ Bardzo wysoka stopa bezrobocia (18,4%) 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Posiada markową, prestiżową imprezę kulturalną ⇒ Atrakcyjne formy rozrywki wieczornej ⇒ Promocja wydarzeń kulturalnych i sportowych pozostaje na przeciętnym poziomie
Radom		<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Bardzo niska ocena jakości życia ⇒ Najwyższa wśród porównywanych miast stopa bezrobocia (28,20%) 	
Rzeszów	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Posiada uniwersytet 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Niska ocena jakości życia w ogólnopolskich rankingach ⇒ Niska stopa bezrobocia (9,4%) 	

6.7. Potencjał środowiskowy

Zasoby przyrodnicze są bardzo ważnym elementem rozwoju i źródłem wzrostu konkurencyjności danego obszaru.

Trwały rozwój związany z ochroną środowiska przyrodniczego jest przy tym jednym z kluczowych priorytetów w politykach Unii Europejskiej. Dlatego też dąży się w coraz większym stopniu do ochrony zasobów naturalnych, tworząc na przykład parki i rezerwy przyrody, które stanowią jednocześnie miejsce wypoczynku. Ochrona środowiska to także dążenia do redukcji ilości produkowanych odpadów, promowanie odnawialnych źródeł energii oraz przyjaznych środowisku środków transportu.

W Polsce wyróżnić można jedynie 7 na 16 regionów o bogatych i unikalnych zasobach środowiska naturalnego, które uznane zostały za obszary wysokiej szansy dla rozwoju turystyki. Obok Kielc dwa spośród porównywanych miast znalazły się

Mogą przyczyniać się do rozwijania funkcji turystycznych oraz stanowić zachętę do osiedlania się.

w obszarze stref szczególnie atrakcyjnych przyrodniczo.

Otoczenie Kielc wyróżnia w skali krajowej bardzo duże zróżnicowanie warunków naturalnych, bogactwo flory i fauny oraz dobry stan środowiska przyrodniczego. Jest to teren o szczególnych walorach przyrodniczych i klimatycznych (obszary chronionego krajobrazu stanowią 66% ogólnej powierzchni województwa). Zlokalizowane są tu liczne parki narodowe i krajobrazowe, duże kompleksy leśne, atrakcyjne zbiorniki wodne. Jest to także bogaty teren pod względem zasobów wód mineralnych - 3 miejsce w Polsce. Tak różnorodne walory środowiska naturalnego zdecydowanie stawiają Kielce w ścisłej czołówce miejsc atrakcyjnych pod względem przyrodniczym.

Tabela 7 Obszary prawnie chronione w porównywanych miastach

Rodzaj obszaru prawnie chronionego	jedm.	Miasto								
		Łódź	Kraków	Radom	Sandomierz	Rzeszów	Ostrowiec Świętokrzyski	Kielce	Olsztyn	Poznań
Ogółem	ha	1686	4893,2	6,9	0	8,1	0	4333	501,8	56
Rezerваты przyrody	ha	79,7	48,3	0	0	8,1	0	58,9	14,8	56
Parki krajobrazowe razem	ha	1676	4778,8	0	0	0	0	2450	0	0
Parki krajobrazowe rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody	ha	69,9	57,7	0	0	0	0	39,7	0	0
Obszary chronionego krajobrazu	ha	0	0	0	0	0	0	1863	487	0
Pomniki przyrody										

Ogółem	szt	266	197	7	5	27	2	52	17	28
Wprowadzone uchwałą rady gminy	szt	24	54	0	0	0	0	40	0	0

Źródło: GUS

Najsilniejszym konkurentem wśród porównywanych miast jest Kraków położony w pasie kotlin z Bramą Krakowską i częścią wyżynną (Jura Krakowsko-Częstochowska). Kraków to bezsprzecznie najsilniejsza polska marka turystyczna i najbardziej rozpoznawalna za granicą polska stolica kulturalna.

Kolejnym regionem o odmiennych, lecz równe bogatych cechach środowiska przyrodniczego jest obszar Warmii i Mazur ze stolicą w Olsztynie, który należy do kompleksu „Zielonych Płuc Polski”. Jest to region czysty ekologicznie o walorach uzdrowiskowych. Charakteryzują go duże kompleksy leśne, 2000 jezior, parki krajobrazowe i rezerваты przyrody, oraz liczne zabytki architektoniczne.

Pod względem ogólnej powierzchni obszarów chronionych Kielce mogą konkurować

jedynie z Krakowem. Jednakże żadne z porównywanych miast nie ma silnej pozycji lidera w dziedzinie obszaru szczególnie atrakcyjnego pod względem przyrodniczym. Dlatego też Kielce, jako stolica regionu świętokrzyskiego, z uwagi na dużą różnorodność fauny i flory oraz unikalną w skali kraju i świata atrakcyjność przyrodniczą tego obszaru, mogą dążyć do uzyskania takiej pozycji. Tym samym Kielce mogłyby się stać polską stolicą turystyki rekreacyjno-wypoczynkowej bazującej na walorach środowiska naturalnego.

6.8. Infrastruktura komunalna

Infrastruktura techniczna miast jest podstawowym czynnikiem świadczącym o atrakcyjności danego obszaru. Ważna jest przy tym jakość i dostępność urządzeń infrastruktury technicznej oraz ich wpływ na środowisko naturalne.

W kontekście atrakcyjności inwestycyjnej miast, głównie w obszarze lokalizacji przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych, ważne jest istnienie na terenie miasta obiektów składowania i utylizacji odpadów.

Pod względem zagospodarowania odpadów, wśród porównywanych miast, przoduje Kraków. Potwierdzeniem jakości polityki prowadzonej przez Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o. w Krakowie jest Certyfikat Systemu Jakości nadany przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A. oraz Ekolaur w kategorii Gospodarka Odpadami, Rekultywacja Terenów Zdegradowanych, nadany przez Polską Izbę Ekologii. Kraków jest wyposażony w nowoczesne składowisko odpadów, zakład segregacji odpadów oraz kompostownię odpadów zielonych, które spełniają wszystkie dyrektywy Unii Europejskiej w tym zakresie.

Równie dobrze prowadzona jest gospodarka odpadami na terenie Radomia. Odpowiedzialne za składowanie i przetwarzanie odpadów PPHU Radkom jako pierwsze w Polsce wprowadziło system wykorzystania gazów pochodzących z odpadów do wytwarzania energii i ciepła. W 2007 roku natomiast w obszarze administracyjnym przedsiębiorstwa ma także znaleźć się zakład utylizacji odpadów dla miasta Radomia.

Kielce, na tle porównywanych miast, przedstawiają się dobrze pod względem gospodarki odpadami. Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Kielcach prowadzi efektywną politykę. Realizuje usługi z zakresu gospodarowania odpadami oraz produkcji energii elektrycznej i ciepłej z odnawialnych źródeł energii. O efektywności działania świadczą uzyskane przez przedsiębiorstwo certyfikaty w zakresie zintegrowanego systemu zarządzania ISO 9001 oraz 14001.

Ważnym w nowoczesnej gospodarce informacyjnej czynnikiem lokalizacji, będącym jednocześnie elementem infrastruktury technicznej, jest dostępność energetyczna oraz cena energii elektrycznej. Należy przy tym pamiętać, że wysokie ceny energii to tym samym wysokie koszty działalności przedsiębiorstw oraz utrzymania gospodarstw domowych.

Tabela 8 Stawki abonamentowe za obrót energią elektryczną w badanych miastach według grup taryfowych ¹¹			
Miasto	Cena (zł/MWh) - opłata abonamentowa za miesiąc		
	dla dużych przedsiębiorstw (B21)	dla małych przedsiębiorstw (C 21)	dla gospodarstw domowych (G11)
Kraków	65,87	9,3	0,97
Sandomierz	91,01	21,6	1,57
Poznań	brak danych o stawkach abonamentowych		
Olsztyn	brak danych		
Ostrowiec Świętokrzyski	146,68	28,71	1,61
Kielce	146,68	28,71	1,61
Łódź	17,9	9,31	0,62
Radom	146,68	28,71	1,61
Rzeszów	91,01	21,6	1,57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie taryf ustalonych przez poszczególne zakłady energetyczne

¹¹ Rejonowy Zakład Energetyczny w Kielcach oraz Rejonowe Zakłady Energetyczne w Radomiu i Ostrowcu Świętokrzyskim mają taką samą stawkę za energię elektryczną, ponieważ należą do tej samej sieci - Zakładów Energetycznych Okręgu Radomsko - Kieleckiego S.A. z siedzibą w Skarżysku Kamiennej.

Z tabeli wynika wyraźnie, że najniższe stawki za ceny energii zarówno dla przedsiębiorstw jak i odbiorców indywidualnych, są oferowane w Łodzi. Rozbieżność w cenach na rynku energii jest podyktowana potrzebą dostosowania elektroenergetyki do wymagań z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego, a także kosztów wdrażania dyrektyw unijnych.

6.9. Transport i komunikacja

Infrastruktura transportu stanowi czynnik rozwoju handlu i usług oraz innych gałęzi gospodarki, które mają istotne znaczenie dla wzrostu gospodarczego miasta. Brak sprawnej sieci transportu stanowi barierę w rozwoju handlu i współpracy wewnątrzregionalnej, międzyregionalnej czy zagranicznej oraz mobilności obywateli, co tym samym wpływa na spadek konkurencyjności miasta.

O atrakcyjności miasta świadczy zatem bliskość autostrady, lotniska czy szybka kolej. Jednakże, jak wynika z komunikatów i analiz Europejskiej Agencji Środowiska (EEA), powinno ograniczać się w miarę możliwości transport drogowy z uwagi na negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze. W układach urbanistycznych powinien dominować transport rowerowy, szynowy oraz ruch pieszy.

Spośród wybranych do analizy porównawczej miast najlepiej wyposażonymi w infrastrukturę transportową są Poznań i Kraków.

Przez Poznań przebiegają ważne międzynarodowe i krajowe szlaki komunikacyjne, między innymi szlak Paryż – Rotterdam – Berlin - Warszawa – Moskwa, droga krajowa nr 11 łącząca Polskę południową z północną oraz autostrada A2.

Poznań położony jest także na trasie ważnych międzynarodowych i krajowych węzłów kolejowych obsługiwanych przez ekspresowe połączenia kolejowe, dzięki którym dotarcie do Warszawy zajmuje od 2 do 3 godzin. W obszarze administracyjnym miasta znajduje się także lotnisko Ławica obsługujące zarówno loty krajowe, jak i połączenia międzynarodowe, głównie tanich przewoźników prywatnych. Lotnisko obsługuje zarówno loty pasażerskie jak i towarowe.

Równie dobrze wyposażonym miastem w infrastrukturę komunikacyjną jest Kraków. Świadczy o tym przede wszystkim dostępność autostrady A4, międzynarodowe lotnisko w Balicach oraz szybkie połączenia kolejowe z wybranymi miastami Polski. Dzięki ekspresowym połączeniom kolejowym z Warszawą, dojazd z Krakowa do stolicy zajmuje 2 godziny 45 minut.

Kielce mimo swojego strategicznego położenia nie zostały objęte główną krajową siecią transportową. Żadna z istniejących i planowanych autostrad nie przebiega w okolicy Kielc. Miasto oddalone od ruchu tranzytowego nie jest narażone na negatywne skutki zarówno dla środowiska przyrodniczego jak i człowieka. Transport jest bowiem obok sektorów energetycznego, komunalno-bytowego oraz przemysłowego, jednym z głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza. Transport stanowi także duże źródło hałasu. Brak bliskości autostrady czy też dróg szybkiego ruchu w dobrym stanie technicznym może przyczynić się z ekonomicznego punktu widzenia do wzrostu kosztów eksploatacji pojazdów poruszających się po drogach o niższym standardzie, a ponadto na skutek obniżenia atrakcyjności inwestycyjnej miasta spowodować spadek zainteresowania Kielcami ze strony potencjalnych inwestorów, w szczególności inwestorów zagranicznych.

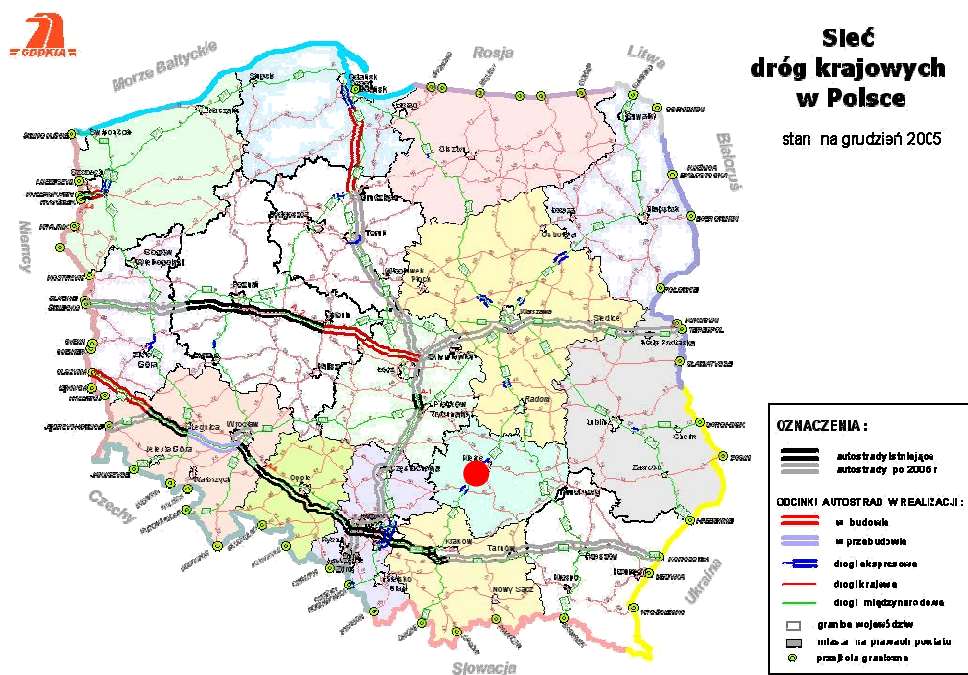

Tabela 9 Docelowy układ autostrad

A1	S6/S7 (Gdańsk) - Toruń - Łódź — Piotrków Trybunalski — Częstochowa — Gliwice — Gorzyczki — granica państwa (Ostrawa)
A2	(Berlin) granica państwa — Świecko — Poznań — Łódź — Warszawa — Biała Podlaska — Kukuryki — granica państwa (Mińsk)
A4	(Drezno) granica państwa — Jędrzychowice — Krzyżowa — Legnica — Wrocław — Opole — Gliwice — Katowice — Kraków — Tarnów — Rzeszów — Korczowa — granica państwa (Lwów)
A6	(Berlin) granica państwa — Kołbaskowo — Szczecin (S3 — węzeł „Rzęśnica”)
A8	autostradowa obwodnica Wrocławia na odcinku A4 — Psie Pole
A18	(Berlin) granica państwa — Olszyna — A4 (Krzyżowa)

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Przez miasto przebiegają natomiast drogi krajowe i międzynarodowe. W przyszłości w pobliżu Kielc ponadto bieć odcinek planowanej trasy europejskiej E46 o charakterze pośrednim łączącej wschód z zachodem Europy.

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Dla zobrazowania dostępności porównywanym miast oraz ich komunikacyjnej Kielce na tle skomunikowania ze stolicą kraju

zestawiono dane dotyczące szybkości przejazdu za pomocą transportu kolejowego.

Tabela 10 Czas podróży odbywanych za pomocą połączeń bezpośrednich wybranych miast z Warszawą

Miasto	Czas podróży	Długość trasy przejazdu (km)	Rodzaj pociągu
Kraków	2h 53 min	292	express
Sandomierz	5h 3 min	243	pośpieszny
Poznań	3h	306	express
Olsztyn	3h 42 min	233	pośpieszny
Ostrowiec Świętokrzyski	3h 45min	191	pośpieszny
Kielce	3h 55 min	188	pośpieszny
Łódź	2h	133	pośpieszny
Radom	1h 44min	103	pośpieszny
Rzeszów	7h 16 min	450	pośpieszny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie internetowego rozkładu jazdy PKP

Z zestawionych w tabeli danych wynika, iż czas przejazdu z Kielc do Warszawy jest stosunkowo długi, biorąc pod uwagę odległość dzielącą oba miasta. Znacznie krócej podróżuje się do stolicy z Krakowa czy Poznania, mimo, iż dystans do pokonania jest znacznie dłuższy. Kielce powinny dążyć do zmian w tym zakresie. Z uwagi na walory przyrodnicze regionu świętokrzyskiego powinno się jednocześnie dążyć do rozbudowy infrastruktury kolejowej, jako przyjaznego środowisku przyrodniczemu środka transportu.

Mieszkańcy Kielc czynią także starania o utworzenie w mieście krajowego i międzynarodowego lotniska, które jako ważny element infrastruktury znacząco wpłynie na wzrost konkurencyjności miasta.

6.10. Usługi informacyjne

Ważnym wyznacznikiem rozwoju miasta w dobie gospodarki informacyjnej jest także zakres świadczonych usług informatycznych. Istotna jest przy tym dostępność sieci światłowodowych, szybkość transferu oraz cena świadczonych usług. O konkurencyjności miasta w tym zakresie świadczą miejskie sieci internetowe MAN, które oprócz sieci światłowodowej posiadają także serwery sieciowe, serwery baz danych, serwery obliczeniowe oraz archiwizatory. Sieci MAN tworzą spójny system POL – 34/622 i funkcjonują na terenie 21 polskich miast. Kielce plasują się pod tym względem w czołówce badanych miast, zaś sieć lokalna KIELMAN jest jedną z najszybszych, jeśli chodzi o transfer i przetwarzanie danych, ponieważ jej przepustowość wyjściowa wynosi 10 GB. Właścicielem sieci jest Politechnika Świętokrzyska, która udostępnia usługi

sieciowe instytucjom edukacyjnym, jednostkom administracji samorządowej, służby zdrowia, firmom komercyjnym i lokalnym operatorom.

Miejska sieć komputerowa KIELMAN należy do dużej ogólnokrajowej sieci optycznej PIONIER dysponując łączami rezerwowymi do Telekomunikacji Polskiej S.A. i NASK. Z sieci KIELMAN korzystają obecnie:

- Politechnika Świętokrzyska,
- Akademia Świętokrzyska
- Centrum Laserowych Technologii Metali Politechniki Świętokrzyskiej PAN,
- Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Kieleckiej,
- Urząd Miejski w Kielcach,
- Świętokrzyskie Centrum Kardiologii,
- Klienci komercyjni.

Tabela 11 Zestawienie miejskich sieci komputerowych należących do sieci MAN

Miasto	Nazwa sieci
Kraków	Miejska Sieć Komputerowa w Krakowie
Sandomierz	brak
Poznań	POZMAN
Olsztyn	OLMAN
Ostrowiec Świętokrzyski	brak
Kielce	KIELMAN
Łódź	LODMAN
Radom	RAMAN
Rzeszów	RMSK

Źródło: Opracowanie własne

W dobie społeczeństwa informacyjnego ważny jest także zakres usług internetowych świadczonych przez miasto. Dlatego też kilka spośród badanych miast wprowadziło lub aktualnie wprowadza „e-portale”, dzięki którym możliwa jest realizacja spraw urzędowych przez Internet. W Poznaniu można już dziś zarejestrować firmę przez Internet, niedługo zostanie wprowadzony elektroniczny podpis, wykluczający potrzebę odwiedzania urzędu. Sprawne załatwianie spraw urzędowych związanych chociażby z samą rejestracją przedsiębiorstwa to połowa sukcesu na drodze przyciągania dużych inwestorów, zwłaszcza zagranicznych, którzy często z uwagi na niejasne przepisy i długie

oczekiwanie na realizację spraw administracyjnych, decydują się na lokalizację swojej działalności w bardziej przyjaznym dla biznesu środowisku. Prestiżowym w tym zakresie jest tytuł „Lider Informatyki” nadawany przez firmę Computerworld. Tytuł ten jest przyznawany podmiotom w związku z zastosowaniem w prowadzonej przez nie polityce nowoczesnych rozwiązań technologicznych, które wpłynęły na poprawę ich konkurencyjności oraz wzrost zadowolenia klientów. Laureatami nagrody, spośród dotychczas badanych miast, w kategorii Administracja Państwowa były:

Strategia
Rozwoju
Miasta Kielce
2007-2020

- Urząd Miasta Poznań – Lider Informatyki 2004,
- Urząd Miasta Łodzi – Finalista Konkursu 2004, 2001, 2000,
- Urząd Miasta Krakowa – Lider Informatyki 1999,
- Urząd Miasta Krakowa – Finalista 1998 oraz 1997.

Potencjał przestrzenno-środowiskowy – wnioski

Strategia
Rozwoju
Miasta Kielce
2007-2020

Tabela 12 Przykłady innych miast – wzorce dla Kielc

Miasto	Potencjał środowiskowy	Infrastruktura komunalna	Transport i komunikacja	Usługi informacyjne
Kraków	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Największa powierzchnia obszarów chronionych ⇒ Jura Krakowsko-Częstochowska 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Kompleksowy system gospodarki odpadami (składowanie, segregacja, utylizacja, kompostowa-nie) ⇒ Niskie stawki abonamentowe za obrót energią elektryczną, zwłaszcza dla małych przedsiębiorstw 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Bliskość autostrady ⇒ Międzynarodowe lotnisko ⇒ Szybkie połączenia kolejowe 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Tytuł Lidera Informatyki dla Urzędu Miasta
Poznań			<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Bliskość autostrady ⇒ Ekspresowe połączenia kolejowe ⇒ Lotnisko międzynarodowe 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Wysoka informatyzacja Urzędu Miasta ⇒ System rejestracji działalności przez Internet ⇒ Tytuł Lidera Informatyki dla Urzędu Miasta
Olsztyn	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Stolica polskich jezior 		<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Lotnisko regionalne 	
Kielce	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Zróżnicowanie przyrodnicze ⇒ Góry Świętokrzyskie 			<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Szybka miejska sieć internetowa
Łódź		<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Niskie stawki abonamentowe za obrót energią elektryczną dla przedsiębiorstw 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Lotnisko międzynarodowe ⇒ Szybkie połączenia kolejowe 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Wysoka informatyzacja Urzędu Miasta
Radom		<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Wykorzystanie gazów pochodzących z odpadów do wytwarzania energii i ciepła 		

Strategia
Rozwoju
Miasta Kielce
2007-2020

7. Analiza SWOT

Analizę SWOT, podobnie jak część diagnostyczną Strategii oraz analizy benchmarkingowe, przeprowadzono w trzech obszarach problemowych:

- sferze społecznej,
- sferze gospodarczej,
- sferze przestrzenno-ekologicznej.

SILNE STRONY

- Kielce – ośrodek skupiający intelektualny regionu;
- dobre rozwinięta baza rekreacyjno-sportowa (m.in. nowoczesny stadion piłkarski);
- polityka władz miasta nakierowana na wszechstronny i zrównoważony rozwój;
- sprawnie działająca i przyjazna administracja;
- jedna z najwyższych w kraju dynamika inwestycji w infrastrukturę techniczną i druga pozycja wśród miast wojewódzkich jeśli chodzi o jakość kapitału ludzkiego;
- posiadanie Strategii Promocji

SŁABE STRONY

- wysokie bezrobocie;
- duży odsetek zatrudnionych w sektorze publicznym w stosunku do ogółu pracujących;
- wysoki odsetek ludzi młodych wśród bezrobotnych;
- wysoki odsetek wśród bezrobotnych osób długotrwale pozostających bez pracy;
- niski wskaźnik przedsiębiorczości;
- słaba promocja wydarzeń kulturalnych oraz walorów turystyczno-rekreacyjnych miasta;
- niski standard obiektów oświatowych;
- niskie poczucie bezpieczeństwa publicznego i wizerunek Kielc jako miasta niebezpiecznego;
- funkcjonujący wizerunek miasta Kielce jako miasta niebezpiecznego, o dużej przestępczości.
- brak uniwersytetu;
- mała aktywność studentów przekładająca się na słaby rozwój życia studenckiego;

SFERA SPOŁECZNA

SZANSE

- stworzenie skutecznego systemu zarządzania procesem sięgania po środki unijne;
- wykorzystanie potencjału turystycznego regionu;
- podjęcie działań na rzecz aktywizacji ludności, w tym osób w wieku niemobilnym i bezrobotnych;
- utworzenie w Kielcach uczelni wyższej o randze uniwersytetu;
- dynamizacja współpracy naukowej kieleckich uczelni i jednostek naukowo-badawczych z odpowiednikami z krajów UE;
- zmiana wizerunku miasta Kielce poprzez wdrożenie programu „Bezpieczne Kielce”;
- stworzenie nowych inicjatyw sportowych i kulturalnych angażujących młodzież i służących jej edukacji oraz rozwojowi;
- tworzenie dogodnych warunków do osiedlania się w KOM;
- stworzenie strategii rozwiązywania problemów społecznych;

ZAGROŻENIA

- pesymistyczne prognozy demograficzne związane m.in. ze zmniejszającą się liczbą ludności miasta;
- wpływ z Kielc ludzi młodych i wykształconych;
- starzejące się społeczeństwo i związane z tym wzrastające obciążenie demograficzne;

SFERA GOSPODARCZA			
SILNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ■ silna pozycja Targów Kielce na rynku targowym w Polsce; ■ duży potencjał młodej i dobrze wykształconej kadry; ■ szerokie zaplecze techniczne; ■ rozwinięta sieć banków i instytucji finansowych; ■ dobrze rozwijający się sektor usług i handlu; ■ sieć instytucji okołobiznesowych wspierających przedsiębiorców; ■ bogate zasoby surowców mineralnych; ■ dobry standing finansowy budżetu miasta i posiadanie przez miasto wysokiej krajowej oceny ratingowej; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ przewaga w gospodarce kieleckiej tradycyjnych gałęzi przemysłu i branż produkcji nisko-przetworzonej; ■ niski stopień innowacyjności kieleckich przedsiębiorstw, niewielka ilość firm sektora high-tech; ■ słaba promocja miasta i inicjatyw gospodarczych w nim podejmowanych; ■ niski wskaźnik przedsiębiorczości; ■ niskie nakłady na badania i rozwój; ■ niewykorzystany potencjał jeżeli chodzi o współpracę władz miasta z instytucjami wspierającymi przedsiębiorców; ■ mała powierzchnia uzbrojonych terenów przeznaczonych pod inwestycje w mieście; ■ stosunkowo mała liczba inwestorów zagranicznych; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ wykorzystanie ugruntowanej i silnej pozycji Targów Kielce; zdynamizowanie ruchu targowego, co pozwoli na zwiększenie przewagi konkurencyjnej Kielce; ■ rosnący popyt na usługi targowo-konferencyjno-szkoleniowe; ■ rosnący popyt na nowoczesnie pojmowane produkty przemysłu kulturowego i turystycznego; ■ stworzenie marki, produktu jednoznacznie kojarzącego się z Kielcami ■ współpraca nauki i biznesu dla realizacji badań przedkonkurencyjnych i przedwdrożeniowych celem skutecznego wykorzystanie środków strukturalnych; ■ wykorzystanie potencjału Politechniki Świętokrzyskiej m.in. do utworzenia parku naukowo-technologicznego; ■ uzyskanie przez Kielce ratingu międzynarodowego; ■ zwiększenie dostępności komunikacyjnej miasta, m.in. poprzez budowę lotniska; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ pogłębiająca się niekorzystna struktura gospodarcza oraz niewdrażanie rozwiązań gospodarki opartej na wiedzy; ■ odpływ wykwalifikowanej kadry (migracja zarobkowa); ■ niezwiązanie Kielce i regionu w ciągu kolejnych kilkunastu lat z krajową siecią autostrad i/lub dróg ekspresowych, szlakami kolejowymi, czy też z ruchem lotniczym przewoźów pasażerskich i towarowych; ■ rosnąca konkurencja na rynku usług targowych dla Targów Kielce ze strony istniejących i nowych ośrodków targowych;

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ obecność Polski w UE i związane z tym nowe impulsy prozwojowe, a także dostęp kieleckich przedsiębiorców do środków unijnych; ▪ wykorzystanie potencjału turystycznego Gór Świętokrzyskich; ▪ stworzenie nowych produktów usług będących odpowiedzią na postępujące procesy demograficzne (usługi dla osób starszych); ▪ pełne wykorzystanie oferty inwestycyjnej miasta; ▪ wykorzystanie potencjału terenów inwestycyjnych gmin skupionych w ramach KOM; ▪ możliwość poszerzenia Starachowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na obszar KOM; ▪ ściślejsza współpraca z Polską Agencją Handlu i Inwestycji; ▪ wykorzystanie zidentyfikowanego potencjału Kielc w zakresie uruchomienia centrum nowoczesnych usług (BPO); 	
--	--	---	--

SFERA PRZESTRZENNO – EKOLOGICZNA			
SILNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ■ walory przyrodnicze miasta oraz położenie w paśmie Gór Świętokrzyskich; ■ walory kulturowe miasta w postaci zabytków architektonicznych; ■ dogodnie położenie Kielc w układzie krajowym w obszarze oddziaływania głównych szlaków transportowych; ■ czytelna struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta; ■ posiadanie przez miasto Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Poprzemysłowych i Powojskowych; ■ posiadanie przez miasto Programu Ochrony Środowiska; ■ dobra jakość wody na terenie miasta; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ istniejące obszary zagrożenia ekologicznego w granicach administracyjnych miasta; ■ częściowo nieaktualne studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta; ■ zespół uwarunkowań o charakterze geograficznym i geologicznym oraz duża ilość obszarów chronionych utrudniających rozwój przestrzenny miasta; ■ nasilające się zjawisko suburbanizacji skutkujące degradacją krajobrazu i środowiska; ■ częściowa degradacja krajobrazu wewnętrznego miasta; ■ zły stan infrastruktury drogowej; ■ nieskanalizowana część miasta; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ rozwój miasta jako centrum metropolitalnego w powiązaniu z rozwojem pozostałych jednostek obszaru metropolitalnego; ■ potencjał wynikający z wykorzystania walorów przyrodniczych Kielc i województwa; ■ rozszerzenie wykorzystania internetowej sieci światłowodowej MSK KIELMAN; ■ sieć rzeczna umożliwiająca budowę zapór pozytywnie wpływająca na aspekt turystyczny miasta; ■ kompleksowe uregulowanie gospodarki wodnej w ramach projektów „Wodociągów Kieleckich”; ■ dążenie do koncentracji poszczególnych funkcji miasta (targowej, przemysłowej, usługowej, sportowej) w wybranych jego dzielnicach; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ mniejsza dostępność komunikacyjna miasta spowodowana brakiem lotniska regionalnego; ■ pomijanie regionu w dokumentach strategicznych kraju dotyczących transportu; ■ zbyt wolne tempo przygotowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego; ■ rozwijanie komunikacji publicznej wyłącznie w oparciu o komunikację autobusową; ■ dalsze zmniejszanie się estetyki przestrzeni miejskiej związane z postępującym procesem „żywiolowego rozprzestrzeniania się miast” (urban sprawl)¹²;

¹² zjawisko określane również jako „rozlewanie się miast” – to narastający problem aglomeracji miejskich w Polsce i na świecie; jest to proces polegający na rozrastaniu się terenów miejskich w efekcie zabudowy przedmieść, lokowania tam hipermarketów i centrów handlowych, stacji benzynowych itp.; w kolejnym etapie proces „niekontrolowanego rozprzestrzeniania się miast” – na skutek przeniesienia się ciężaru inwestycji mieszkaniowych, handlowych, instytucjonalnych i usługowych na przedmieścia – prowadzi zazwyczaj do odpływu ludności z centrów miast i ich degradacji; W zaprezentowanej w maju 2001 w Izbie Reprezentantów ustawie „Urban Sprawl and Smart Growth Study Act” rozprzestrzenienie miast definiuje się jako „każdą zmianę w sposobie użytkowania przestrzeni poza terenem centralnym miasta, która prowadzi do częściowego rozproszenia budownictwa mieszkaniowego lub handlowego oraz jest nią każda zmiana, która wiąże się z utratą otwartej przestrzeni, gospodarstw rolnych, przyrody ożywionej, wartości przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i rekreacyjnych, lub która może skutkować podwyższonymi wydatkami publicznymi na infrastrukturę, instytucje publiczne lub transport i zmniejsza chęć inwestowania w starych centrach i przedmieściach miejskich”;

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ modernizacja ciągów komunikacji kołowej oraz sieci kolejowej; ▪ docelowe uporzadkowanie koryta rzeki Silnicy;	
--	--	---	--

8. Scenariusze rozwoju

Dynamiczny rozwój miasta Kielce zależy od wielu czynników mających charakter zarówno wewnętrzny, jak i zewnętrzny. Dlatego też konieczne jest wyszczególnienie i sprecyzowanie kierunków rozwoju w przypadku wystąpienia konkretnych okoliczności w otoczeniu społeczno-gospodarczym miasta. Prognozowane czynniki przyporządkowane zostaną sytuacji ogólnogospodarczej, otoczenia bliskiego (konkurencyjnego), oraz sytuacji wewnętrznej miasta. Efektem będzie wyszczególnienie i dokładna analiza możliwych scenariuszy rozwoju miasta.

Scenariusz optymistyczny

W niniejszym scenariuszu wskazuje się na możliwość intensyfikacji rozwoju dzięki wystąpieniu bardzo sprzyjających warunków rozwojowych, zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych. Scenariusz optymistyczny zakłada, że miasto w sposób efektywny wykorzysta istniejące i pojawiające się szanse, bazując na swoich mocnych stronach określonych w analizie SWOT.

Założenia scenariusza optymistycznego

1. restrukturyzować się będą stare i nierentowne działy gospodarki, natomiast nowe będą się rozwijać coraz szybciej;
2. nastąpi szybka i pomyślna integracja Polski z gospodarką światową;
3. nastąpi ożywienie międzynarodowej wymiany gospodarczej, co sprzyjać będzie przyspieszeniu rozwoju ekonomicznego i społecznego;
4. rozwijać się będzie drobna i średnia przedsiębiorczość w różnych działach i gałęziach;
5. w kraju realizowana będzie polityka rynku pracy dążąca do większego zaangażowania zasobów ludzkich na rynku pracy oraz ograniczenia zjawiska emigracji siły roboczej;
6. dążeniem kraju będzie rozwój gospodarki opartej na wiedzy, a także uczestnictwo w tworzeniu światowej wartości dodanej;
7. wzrośnie znaczenie turystyki i rekreacji w tworzeniu PKB; rozwijać się będą nowe formy turystyki (turystyka weekendowa, turystyka biznesowa i inne);
8. większe środki unijne przeznaczone zostaną na rozwój obszarów metropolitalnych;
9. wzrosną dochody ludności, co przełoży się na zwiększenie wydatków na wszelkie usługi, w tym również usługi turystyczne;
10. rozwojowi turystyki sprzyjać będą inwestycje w zakresie bazy noclegowej i gastronomicznej realizowane również w Kielcach;
11. dzięki efektywnemu wykorzystaniu środków unijnych, nastąpi poprawa ładu przestrzennego i wizerunku miast polskich, w tym Kielc;
12. prowadzona będzie intensywna promocja miasta Kielce;
13. władze Kielc dążyć będą do rozwoju transportu i dostępności komunikacyjnej miasta;
14. nastąpi rozwój technologii informatycznych oraz wzrośnie ich wykorzystanie w zakresie

świadczenia różnego rodzaju usług za pośrednictwem Internetu;

Flagowe rezultaty realizacji scenariusza optymistycznego są następujące:

- Kielce i Kielecki Obszar Metropolitalny tworzą spójną przestrzenną i komunikacyjną całość charakteryzującą się znaczącym wzrostem ruchu turystycznego oraz wzrostem udziału przedsiębiorstw najnowocześniejszych technologii,
- Kielce rozwijają kolejne funkcje metropolitarne,
- Kielce są skomunikowane i otwarte na globalną gospodarkę dzięki funkcjonującemu lotnisku regionalnemu, przy którym na bazie parku technologicznego, we współpracy z kieleckimi uczelniami, tworzą się klastry przedsiębiorstw innowacyjnych,
- Targi Kielce obejmują rolę lidera na rynku targowym w Polsce dzięki organizowaniu nowych przedsięwzięć targowych wysokiej klasy oraz podniesieniu standardu i jakości imprez już istniejących,
- Województwo świętokrzyskie i Kielce stają się rozpoznawalną marką turystyczną, a same Kielce stają się rozpoznawalną marką sportowo-kulturalną dzięki realizacji szeregu imprez sportowo-kulturalnych o zasięgu międzynarodowym,
- Kielce, dzięki realizacji inicjatywy utworzenia klastra usługowego „Grono Targowe Kielce” oraz rozwojowi funkcji targowej, a także rozwijającej się funkcji badawczo-rozwojowej, intensywnemu rozwojowi uczelni kieleckich, stają się miejscem międzynarodowych seminariów i konferencji tematycznych,
- Kielce dzięki dobremu klimatowi gospodarczemu i szerokiemu wsparciu doradczo-finansowemu dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, przy aktywnym udziale władz samorządowych, stają się miejscem wzrostu poziomu przedsiębiorczości

wśród mieszkańców, co z kolei, przy rosnącej roli Kielc jako ośrodka akademickiego oraz zintensyfikowaniu współpracy kieleckich uczelni z partnerami na granica, przyciąga do miasta studentów z kraju i zagranicy,

- Kielce są miejscem atrakcyjnym do życia i spędzania wolnego czasu dzięki wykorzystaniu doskonałych walorów środowiska naturalnego, stworzeniu licznych atrakcji turystycznych, wykreowaniu atrakcyjnych architektonicznie centrów działalności kulturalnej i rozrywkowej i elementów drobnej infrastruktury sportowej,
- Kielce, dzięki zastosowaniu najnowocześniejszych technologii i uczynieniu z szerokopasmowej sieci szkieletowej KIELMAN integralnej części infrastruktury miasta i gmin tworzących Kielecki Obszar Metropolitalny, stają się krajowym liderem w dostarczaniu powszechnego, przystępnego, wysokiej jakości szerokopasmowego dostępu do Internetu dla obywateli, instytucji publicznych i biznesu.

Scenariusz pesymistyczny

Scenariusz pesymistyczny zakłada, że zarówno w otoczeniu zewnętrznym, jak i wewnętrznym występować będą niekorzystne czynniki spowalniające, lub uniemożliwiające rozwój poszczególnych funkcji miasta.

Założenia scenariusza pesymistycznego

1. niewłaściwa polityka rządu zaowocuje spowolnieniem gospodarczym i brakiem dynamicznego wzrostu, a także relatywnym pogorszeniem się perspektyw dla gospodarki;
2. niekorzystna dla Polski koniunktura na rynkach międzynarodowych, brak środków na wsparcie rozwoju lokalnego powodować będą pogłębianie się zróżnicowania regionalnego;

3. pogorszy się wykorzystanie funduszy pomocowych UE;
4. Kielce tracić będą kolejne rzesze wykształconych mieszkańców, którzy, stając się coraz bardziej mobilni, częściej będą poszukiwać pracy w innych miastach europejskich;
5. sytuacja w kraju skutkować będzie upadkiem przedsiębiorstw bądź znacznym spowolnieniem tempa powstawania nowych podmiotów;
6. pogłębiać się będą niekorzystne procesy demograficzne;
7. brak mechanizmów zwiększających efektywność w dziedzinie edukacji i badań naukowych spowoduje ograniczenie rozwoju kapitału ludzkiego i innowacyjności gospodarki, co utrudni rozwiązanie problemu bezrobocia;

W obliczu tak niekorzystnej sytuacji zewnętrznej, władze lokalne powinny we własnym zakresie podjąć wzmożone działania naprawcze, wykazując się inicjatywą i przedsiębiorczością. Korzystne będzie tu wprowadzenie systemów motywujących do samodzielności i kreatywności kadry administracji. Konieczny dla rozwoju gospodarki jest również proces informatyzacji służb publicznych i otoczenia biznesowego. Przy ograniczonym transferze środków unijnych bardzo istotna staje się umiejętność jak najefektywniejszego ich pozyskiwania i wykorzystania. Niezbędne stają się zatem wszelkie zabiegi władz mające na celu zoptymalizowanie wiedzy lokalnych przedsiębiorców na temat możliwości pozyskiwania środków unijnych. Należy podjąć działania mające na celu wydzielenie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych oraz odpowiednie ich uzbrojenie. Dużą rolę odgrywać tu będzie Kielecki Obszar Metropolitalny, który ze względu na brak możliwości Kielc do tworzenia nowych terenów pod inwestycje, powinien oferować grunty. W gestii Kielc byłyby działania promocyjne mające na celu przyciągnięcie do regionu nowych inwestorów. Wzrostowi konkurencyjności regionu pod względem gospodarczym w tej sytuacji służyć będzie

również rozwój instytucji z otoczenia biznesu, rozwój doradztwa gospodarczego a także m.in. obniżenie podatków lokalnych, niskie czynsze za wynajem powierzchni biurowej, czy też usługi komunalne. Ważne jest również stworzenie odpowiedniej infrastruktury technicznej. Coraz częściej jest to bowiem czynnik wpływający na decyzje inwestycyjne. Należy podjąć działania zwiększające tempo modernizacji przedsiębiorstw, co zwiększy ich konkurencyjność. Bez tych działań potencjalni inwestorzy, zarówno krajowi, jak i zagraniczni poszukiwać będą możliwości rozwojowych poza terenem województwa i miasta.

Przy realizacji scenariusza pesymistycznego sytuacja ogólnospołeczna i ogólnogospodarcza stanie się dodatkowym zagrożeniem dla gospodarki miasta Kielce. Jednak przy odpowiednim zarządzaniu można wykorzystać ją w celach wspierania zatrudnienia. Polityka społeczna i prorodzinna w swoim założeniu wspierać ma bowiem politykę zatrudnienia. Jest to związane z faktem, iż jednym z czynników prowadzących do wykluczenia społecznego jest bezrobocie. Władze miasta mogą zatem wykorzystać tą sytuację do podejmowania działań aktywizujących społeczeństwo, m.in. poprzez rozwój doradztwa rynku pracy czy dostosowanie kierunków kształcenia do wymogów rynku. Starzenie się społeczeństwa wymuszać będzie natomiast konieczność budowania kompleksowego systemu wsparcia dla osób starszych.

Stagnacja w sferze rynkowej, niekorzystne zmiany demograficzne, zły stan infrastruktury drogowej i kolejowej oraz mało skuteczne działania promocyjne pogłębią negatywny wizerunek zarówno kraju, jak i regionu. Władze miasta powinny podjąć tu działania perspektywiczne, mające na celu pokonanie barier infrastrukturalnych oraz jak najefektywniejsze wykorzystanie szans jakie daje miastu położenie geograficzne. Miasto może również podjąć działania zwiększające dostępność komunikacyjną i transportową, jak również przeprowadzić aktywną działalność marketingową i promocyjną. Skutkować to będzie zwiększającym się zainteresowaniem miastem oraz wzrostem jego konkurencyjności i atrakcyjności. Ważna jest również rozbudowa infrastruktury turystycznej pozwalającej na

zwiększenie zainteresowania miastem zarówno przedsiębiorców, jak i turystów. W wyniku niekorzystnych uwarunkowań zewnętrznych istotne jest, aby władze w sposób maksymalny wykorzystały szanse i mocne strony wynikające z położenia miasta, istniejących zasobów kulturowych i zgromadzonego potencjału usługowego i intelektualnego.

Scenariusz pesymistyczny oznaczałby brak osiągnięcia rezultatów przypisanych do scenariusza optymistycznego.

Scenariusz umiarkowany

Scenariusz umiarkowany jest wypadkową scenariusza rozwoju optymistycznego i pesymistycznego.

Założenia scenariusza umiarkowanego

1. nastąpi stały, umiarkowany wzrost gospodarczy z małymi podokresami stagnacji gospodarczej;
2. w Kielcach motorem rozwoju gospodarczego będą małe i średnie przedsiębiorstwa tworzące większość miejsc pracy i przynoszące największe dochody dla budżetu gminy;
3. przy pełnym i skutecznym wykorzystaniu środków unijnych w celu wzrostu inwestycji w MŚP zaobserwować będzie można systematyczny spadek poziomu bezrobocia i poprawę warunków życia ludności;
4. istotną rolę pełnić będzie również Kielecki Obszar Metropolitalny;
5. w gospodarce coraz bardziej wzrastać będzie chęć budowania przewagi konkurencyjnej a także zapotrzebowanie na projekty różnego rodzaju doradztwa, rozwoju sektora usług, zakupu nowych technologii czy też działalności badawczo-rozwojowej;

6. zwiększona konkurencja wymusi także większe wydatki na marketing, promocję i szkolenie personelu;
7. ważnym czynnikiem zmian ekonomicznych i społecznych staną się nowoczesne technologie informatyczne; dla Kielc ważną stanie się informatyzacja służb publicznych i otoczenia biznesowego;
8. wystąpi złagodzenie negatywnych trendów demograficznych; stopniowo ograniczane będzie zjawisko migracji zarobkowej ludzi młodych i dobrze wykształconych.;

Rezultaty realizacji scenariusza umiarkowanego są następujące:

- Kielce i Kielecki Obszar Metropolitalny tworzą spójną przestrzenną całość charakteryzującą się wzrostem ruchu turystycznego,
- Targi Kielce zajmują jak dotychczas 2 pozycję w obsłudze ruchu targowego w Polsce,
- Kielce dzięki dobremu klimatowi gospodarczemu i szerokiemu wsparciu doradczo-finansowemu dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, przy aktywnym udziale władz samorządowych, stają się miejscem wzrostu poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców,
- Kielce są miejscem atrakcyjnym do życia i spędzania wolnego czasu dzięki stworzeniu licznych atrakcji turystycznych, wykreowaniu atrakcyjnych architektonicznie centrów działalności kulturalnej i rozrywkowej i elementów drobnej infrastruktury sportowej.

9. Cele realizacyjne oraz ich uzasadnienie

Oczywistym faktem jest, że z założenia realizowany będzie scenariusz optymistyczny przy ofensywnej postawie samorządu i administracji Kielc. Liderzy miejscy będą z determinacją realizować wizję swojego miasta, którą można sformułować w następujący sposób:

**Wizja
Kielce – ambitne miasto liderów.**

Już obecnie Kielce robią bardzo dużo, aby mogły być uznane za miasto liderów. Podejmowane są liczne inicjatywy i działania budujące przewagę konkurencyjne Kielc. Powstał w mieście nowoczesny stadion piłkarski, wyremontowano główną ulicę Kielc, podjęto pierwsze kroki w kierunku budowy w mieście lotniska, a także pierwsze starania o utworzenie kieleckiego parku naukowo-technologicznego i założenia w Kielcach geoparku. Kielce, chcąc być liderem wśród innych miast europejskich

oraz stworzyć dogodne warunki dla działalności lokalnych liderów, nie czekają aż rozwiązanie problemów miasta oraz innowacyjne pomysły przyjdą z zewnątrz. Miasto samo poszukuje skutecznych metod do umacniania swej pozycji na mapie Polski i Europy.

Osiągnięcie każdej wizji zależy od determinacji i profesjonalizmu osób, które będą realizowały działania zmieniające kielecką rzeczywistość. Praca samorządowa w swojej istocie ma charakter misyjny, stąd też ważne jest określenie zakresu powinności każdego interesariusza strategii ujętej w misji.

**Misja
Tworzenie warunków do rozwoju poprzez profesjonalną obsługę oraz wspieranie inicjatyw ambitnych i kreatywnych.**

Liderzy i przedstawiciele administracji samorządowej będą musieli wykorzystać wszelkie dostępne środki do realizacji postawionych celów, a skoro cel uświęca środki, istotne staje się jak najbardziej precyzyjne określenie celów rozwoju.

Zgodnie z przyjętą metodologią opracowania strategii, cele określono dla trzech sfer:

- społecznej,
- gospodarczej,
- przestrzenno-ekologicznej.

9.1. Sfera społeczna

Cel strategiczny	
Stworzenie mieszkańcom Kielc atrakcyjnych warunków do zdrowego życia, rozwoju i pracy w bezpiecznym, atrakcyjnym i otwartym na świat mieście kultury, edukacji, turystyki i sportu	
Cele operacyjne	
Cel 1 Poprawa warunków życia w mieście	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Doskonalenie kompleksowego systemu opieki nad dziećmi oraz osobami starszymi jako odpowiedź na istniejące procesy demograficzne; ▪ Rozbudowa drobnej infrastruktury sportowej służącej mieszkańcom miasta, np. w postaci boisk dla dzieci, basenów, a także efektywniejsze wykorzystanie istniejących już obiektów;
Cel 2 Podniesienie atrakcyjności Kielc jako ośrodka nauki i edukacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utworzenie na bazie istniejącej Akademii Świętokrzyskiej uczelni o statusie uniwersytetu; ▪ Modernizacja bazy dydaktycznej i socjalnej kieleckich szkół;
Cel 3 Umocnienie pozycji Kielc jako prężnie rozwijającego się centrum rozrywki i rekreacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykreowanie imprezy kulturalnej o zasięgu międzynarodowym; ▪ Stworzenie spójnego, wielokanałowego systemu informacji o ofercie kulturalnej, sportowej i turystycznej Kielc i KOM w mediach o zasięgu krajowym i międzynarodowym; ▪ Wykreowanie marki Kielc jako miejsca spotkań i wypoczynku oraz wydarzeń, sportowych i kulturalnych o zasięgu krajowym i międzynarodowym;

Wysoka jakość życia mieszkańców jak również działania mające na celu stałą jej poprawę muszą być istotnym elementem strategii rozwoju Kielc. Szeroko pojmowany poziom jakości życia obejmuje zarówno stan środowiska naturalnego, jak i bogactwo mieszkańców, ich zdrowie, bezpieczeństwo czy dostęp do edukacji, kultury i sportu.

Należy więc dążyć do podniesienia atrakcyjności miasta Kielce w strukturze regionalnej Polski i Europy jako obszaru sprzyjającego życiu ludzi i rozwojowi gospodarki oraz do budowy wewnętrznej spójności regionu.

Przeprowadzona analiza SWOT, analiza części diagnostycznej, jak również konsultacje społeczne, prowadzą do wniosku, że realizację tak postawionych celów umożliwią działania opisane poniżej.

9.1.1. Kielce jako centrum wspierające rozwój funkcji uzdrowskiej regionu

Rozwój funkcji uzdrowskich umożliwi udoskonalenie kompleksowego systemu opieki, a także pozwoli na dostosowanie go do potrzeb społeczeństwa warunkowanych pogłębiającymi się zmianami demograficznymi. Z rozwojem tej funkcji wiąże się także ogromny potencjał rozwoju regionu. Walory uzdrowskie województwa dostarczają Kielcom nowego instrumentu w walce z bezrobociem, a także mogą stać się czynnikiem rozwoju lokalnej gospodarki. Atutem regionu jest fakt, iż posiada on bogate walory przyrodnicze i klimatyczne. Znajdują się tu liczne parki krajobrazowe i narodowe, duże kompleksy leśne i zbiorniki wodne, jest on także bogaty w zasoby wód mineralnych. Takie środowisko naturalne sprzyja rozwojowi uzdrowskich i turystyki sanatoryjnej. Region posiada zatem zaplecze do rozwoju usług sanatoryjnych, zarówno pod względem infrastruktury, jak i walorów naturalnych. Dlatego też przy odpowiednim wsparciu władz lokalnych lecniczo uzdrowskie może stać się ważnym elementem rozwoju zarówno samych Kielc, jak i gmin uzdrowskich, a także umożliwi

dostosowanie się do zachodzących procesów demograficznych.

Rozwój funkcji uzdrowskiej umożliwi również realizację celu operacyjnego „wykreowanie marki Kielce jako miejsca spotkań i wypoczynku oraz wydarzeń sportowych i kulturalnych o zasięgu krajowym i międzynarodowym”. Turystyka uzdrowska może stać się produktem markowym województwa świętokrzyskiego skierowanym na rynki zagraniczne. W ciągu ostatnich lat zauważalny jest w Europie postępujący regres lecniczo sanatoryjnego. Znacznie obniżył się poziom usług w Niemczech, a malejące zainteresowanie uzdrowskami zauważa się we Francji. Aby uczynić polskie kurorty atrakcyjnymi i konkurencyjnymi dla zagranicznych turystów, należy wykorzystać potencjał ludzki i materialny w postaci wszelkiej towarzyszącej uzdrowskom infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej. Dużą rolę w województwie świętokrzyskim mogą odgrywać w tym zakresie Kielce.

Coraz większą popularnością cieszą się uzdrowska, w których odbywają się nie tylko zabiegi lecnicze, ale również relaksacyjne, czy upiększające. Dlatego czynnikiem przyciągającym kuracjuszy będzie niewątpliwie połączenie tradycyjnej kuracji uzdrowskiej z nowymi usługami, takimi jak zabiegi odnowy biologicznej, zajęcia poprawiające kondycję fizyczną, czy też farmy urody. Umożliwi to wykreowanie marki Kielce jako miejsca wypoczynku.

Rozwój funkcji uzdrowskich może przyczynić się również do rozwoju życia kulturalnego. Obecnie bowiem lecniczo uzdrowskiemu towarzyszy zbyt niski poziom usług czasu wolnego, gdy tymczasem poziom oferty kulturalnej może być istotnym czynnikiem przyciągającym kuracjuszy do danego miejsca. Nie wystarczy zatem dbać wyłącznie o rozwój miejscowości uzdrowskich, ale także ich otoczenia. Kielce mogłyby tu pełnić funkcje ośrodka turystyki i rekreacji wyposażonego zarówno w bazę hotelową, jak i gastronomiczną, a także w infrastrukturę rekreacyjną i turystyczną. Miasto może być centrum sportowym i kulturalnym

organizującym dla kuracjuszy różnego rodzaju przedsięwzięcia.

Wykorzystując atrakcyjne położenie Kielc, można stworzyć tu dla kuracjuszy „ścieżki zdrowia”, które byłyby atrakcyjnymi szlakami pieszymi, czy też rowerowymi. Ważne jest tu jednak stworzenie systemu komunikacji umożliwiającego dojazd z Kielc do uzdrowisk. Niewątpliwie w rozwoju funkcji uzdrowiskowej pomocna byłaby również budowa lotniska, które dla kuracjuszy przyjeżdżających z zagranicy stanowiłoby ważny atut Kielc, jeżeli chodzi o wybór miejsca pobytu.

Aby zapewnić konkurencyjność uzdrowisk, należy nieustannie dbać o poziom leczenia, a także doskonalić funkcjonalność i estetykę obiektów, co leży w gestii samych uzdrowisk. Aby pobudzać rozwój lokalny, muszą one także opracować atrakcyjne i konkurencyjne produkty, dostosowane do wymogów klientów, np. połączenie zabiegów leczniczych z pielęgnacyjnymi i relaksacyjnymi. Dla rozwoju uzdrowisk ważne jest również uzyskanie przez nie atestów świadczących o wysokiej jakości usług leczniczych oferowanych w danym uzdrowisku, m.in. ISO, HAACP. Niezbędne są kursy językowe personelu w celu zniwelowania barier językowych i podniesienia tym samym standardu obsługi gości z zagranicy.

Można rozważyć również rozwój w Kielcach branż związanych z lecznictwem, np. rozlewnictwo i butelkowanie wody mineralnej.

Do promowania uzdrowiskowej funkcji kielecczyny i uzyskania dodatkowych efektów synergii Kielce mogą wykorzystać uznanie, jakim cieszą się Targi Kielce. Można by bowiem organizować w Kielcach targi lecznicze lub targi dotyczące coraz popularniejszej medycyny naturalnej, a przy tej okazji promować walory przyrodnicze Kielc i regionu oraz jego funkcji uzdrowiskowej, realizując poprzez to cel strategiczny, jakim jest: „Stworzenie mieszkańcom Kielc atrakcyjnych warunków do zdrowego życia, rozwoju i pracy w bezpiecznym, atrakcyjnym i otwartym na świat mieście kultury, edukacji, turystyki i sportu”.

Każde z powyższych działań poparte być powinno szeroką promocją mającą na celu wykreowanie wizerunku Kielc jako centrum zdrowia, rekreacji, rozrywki i kultury.

9.1.2. Poprawa warunków życia w mieście poprzez rozwój funkcji sportowych

Do rozwoju Kielc wykorzystać należy istniejącą tu infrastrukturę sportową. Miasto posiada najnowocześniejszy stadion piłkarski w Polsce, który ma szansę stać się sportową wizytówką miasta. W tym celu konieczne jest prowadzenie działań promocyjnych zakrojonych na szeroką skalę oraz uczestnictwo we wszelkiego rodzaju prestiżowych imprezach sportowych o wymiarze nie tylko krajowym. Działania te umożliwią realizację celu operacyjnego: „stworzenie spójnego, wielokanałowego systemu informacji o ofercie kulturalnej, sportowej i turystycznej Kielc i KOM w mediach o zasięgu krajowym i międzynarodowym” oraz „rozbudowa drobnej infrastruktury sportowej służącej mieszkańcom miasta, np. w postaci boisk dla dzieci, basenów, a także efektywniejsze wykorzystanie istniejących już obiektów”. Pozytywną inicjatywą w tym zakresie było zgłoszenie miasta do organizacji piłkarskich mistrzostw Europy w 2012 roku. Pomimo iż obiekt spełniał postawione kryteria, miasto zostało odrzucone, a jako jedną z przyczyn odmownej decyzji wymieniano brak lotniska, zatem niedogodną infrastrukturę transportową oraz niedostateczną infrastrukturę dodatkową umożliwiającą organizację przedsięwzięcia na tak dużą skalę. Pozytywnie należy jednak ocenić fakt zaangażowania miasta, które poprzez sam fakt uczestniczenia w eliminacjach, promowało posiadaną przez siebie infrastrukturę sportową. Przykładem dla Kielc może być Wrocław, który w 2002 roku przegrał walkę o Expo, klęskę jednak przeobraził w sukces. Dzięki staraniom o Expo miasto przestało być anonimowe, zaintrygowało zagranicznych turystów. Wówczas, w oparciu o zainteresowanie oraz niepowtarzalny klimat miasta powstało hasło promocyjne „Wrocław-miasto spotkań”. W efekcie w zeszłym roku Wrocław odwiedziło o 40% więcej

Brytyjczyków niż w roku 2004. Podobnie Kielce dzięki udziałowi w różnego rodzaju inicjatywach sportowych promować powinny miasto, a z istniejącej tu najnowocześniejszej infrastruktury utworzyć swoją wizytówkę rozpoznawalną również poza granicami kraju. Aktualnie w Kielcach nie odbywa się żadna prestiżowa i rozpoznawalna impreza sportowa. Organizowane są co prawda zawody w skokach spadochronowych oraz cyklicznie organizowane, w tym roku po raz IV, Mistrzostwa Wspinaczki Sportowej. Brakuje jednak odpowiedniej promocji i nagłośnienia tych wydarzeń. Kielce z uwagi na ukształtowanie terenu mają możliwość organizowania rajdów samochodowych. Impreza ta, z udziałem znanych kierowców rajdowych, miałaby szansę na stałe wpisać się w życie miasta. W oparciu o walory naturalne, miasto ma także możliwość stworzenia całorocznego stoku narciarskiego, czy też rozwoju sportów rowerowych oraz wszelkich form turystyki aktywnej.

Aby przedsięwzięcia te miały szansę powodzenia, należy także zapewnić przyjeżdżającym na nie turystom różnego rodzaju rozrywkę. Miasto musi żyć również nocą, przedstawiać bogatą ofertę pubów, restauracji i klubów nocnych.

9.1.3. Uniwersytet

Zaszczytne miano miasta uniwersyteckiego to nobilitacja dla miasta, a zarazem ogromna szansa. Uniwersytet oddziałuje bowiem na miasto wieloaspektowo. Jego obecność łączy się z funkcjonowaniem na danym obszarze środowiska naukowego i tworzeniem nowych ośrodków wiedzy. Tworzy się również bardzo specyficzne i ogromnie opiniotwórcze środowisko. Trzeci aspekt - i wcale nie najmniej ważny - to oddziaływanie bieżącego życia uczelni na życie miasta. Przede wszystkim w obszarze kultury. Przyjeżdżający do Kielc studenci stanowiliby kilkutyśieczną społeczność oddziaływującą na organizm miejski w zakresie życia społecznego i kulturalnego. Ich obecność wymusiłaby także rozwój życia nocnego w mieście. Obecnie w Kielcach przeważają studenci studiów w trybie wieczorowym i zaocznym, którzy nie mieszkają na stałe w mieście nie

przyczyniając się tym samym do tworzenia życia i klimatu studenckiego w mieście. Wraz z powstaniem uniwersytetu rosłaby liczba studentów studiów dziennych, którzy kreowałiby rozwój kulturalny miasta. Studenci, którzy spędzają tutaj kilka lat życia, odgrywają istotną rolę związaną z promocją i kształtowaniem wizerunku miasta. Dlatego istotny jest rozwój oferty skierowanej do studentów, sprawiającej, iż życie studenckie stałoby się bardziej atrakcyjne.

Działanie uniwersytetu to również podnoszenie poziomu intelektualnego miasta. Lepiej wykształceni mieszkańcy stają się atrakcyjniejsi dla potencjalnych pracodawców.

Realizacja celu operacyjnego „utworzenie na bazie istniejącej Akademii Świętokrzyskiej uczelni o statusie uniwersytetu” podniosłoby również prestiż i konkurencyjność miasta. Znacznie zwiększyłoby to również jego rolę w procesie tworzenia innowacji. Rola uniwersytetu jest szczególna z uwagi na fakt prowadzonej przez niego działalności dydaktycznej i pracy naukowej połączonej z badaniami w zakresie innowacji technologicznych. Przekłada się to na duży wkład w rozwój konkurencyjności gospodarki. Daje to szansę na współpracę uniwersytetu z gospodarką i transfer innowacyjnej wiedzy z uniwersytetu do sfery przedsiębiorczości na szczeblu zarówno regionalnym, jak i krajowym. Do tej pory dotacja, którą uczelnie otrzymywały od państwa, była uzależniona głównie od liczby pracowników naukowych i studentów. Od stycznia 2007 r. zmienia się kryteria podziału. Pod uwagę będą brane w znacznie większym niż dotychczas stopniu m.in. liczba uprawnień do nadawania tytułu doktora i habilitowania, liczba projektów badawczych realizowanych przez uczelnię, liczba zagranicznych pracowników naukowych prowadzących zajęcia, liczba studentów zagranicznych i polskich, którzy wyjeżdżają na wymiany oraz liczba zdobytych grantów z funduszy europejskich. Coraz bardziej istotną stawać się będzie jakość badań naukowych i procesu kształcenia, co zaostrzy konkurencję pomiędzy ośrodkami akademickimi.

Powstanie w Kielcach uniwersytetu pozwoli na dostosowanie się do nadchodzących zmian. Obecnie planowane jest przekształcenie Akademii Świętokrzyskiej w uniwersytet. Aby było to jednak możliwe, uczelnia ta musi spełniać wymogi prawne określone w ustawie o szkolnictwie wyższym, która określa warunki tworzenia uczelni czy też prowadzenia studiów oraz minimalne wymogi kadrowe dla uzyskania uprawnień do kształcenia na danym poziomie. Dużą rolę w procesie uznawania uczelni wyższych odgrywa Państwowa Komisja Akredytacyjna, która opracowuje zasady postępowania przy przeprowadzaniu procedur oceniających. Akademia Świętokrzyska uzyskała od PKA pozytywną ocenę 28 kierunków. To największą uczelnią pedagogiczną w Polsce skupiającą 28 tys. studentów i zatrudniającą 1200 pracowników naukowych. Posiada również uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora na trzech kierunkach. W tym zakresie istnieje jedyna przeszkoda na drodze przekształcenia Akademii w uniwersytet. Ustawa określa bowiem, iż uczelnia musi posiadać takie uprawnienia na sześciu kierunkach. W celu sprostania tym wymogom utworzony został komitet honorowy ds. powstania uniwersytetu. Rozpoczął on działania mające na celu zasilenie kadry naukowej Akademii, a w październiku 2006 roku złożył wniosek o wydanie pozwolenia do nadawania stopni naukowych doktora na kolejnych trzech kierunkach: geografii, pedagogice oraz biologii. W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku, uczelnia spełniałaby wszystkie wymogi formalne niezbędne do utworzenia uniwersytetu. W planach uczelni jest również budowa do roku 2012 nowego kampusu, co zapewniłoby warunki do przyjęcia większej liczby studentów.

9.1.4. Umocnienie pozycji Kielc poprzez rozwój funkcji kulturalnych – festiwale

Jednym ze sposobów stymulowania rozwoju Kielc w oparciu o posiadane przez nie zaplecze jest rozwój funkcji kulturalnych. Musi to być jednak kapitał nie

naśladowczej, a twórczej adaptacji kultury i sztuki do społeczeństwa wiedzy.

Zdolność do wytwarzania kapitału społecznego zależy w dużej mierze od kapitału kulturowego, od postaw i norm podtrzymywanych przez lokalną kulturę. Kultura może być czynnikiem pobudzającym lub hamującym rozwój. Dobrym przykładem wykorzystania kultury dla rozwoju jest miasto Wrocław. Jest to rzadki w Polsce przypadek miasta, które zrozumiało, że dziś do inwestorów przemawia nie tylko tania siła robocza. Przede wszystkim należy pokazać im, że dana lokalizacja jest dla nich miejscem atrakcyjnym – pełnym koloru, różnorodności. Wrocław jednym z komponentów swojego rozwoju uczynił kulturę, poprzez którą ściąga do miasta kolejne festiwale, a także inwestorów. Widzowie zaskakiwani są tu oryginalnością pomysłów i wykorzystaniem naturalnej przestrzeni. Również Kielce dzięki przeprowadzonym i planowanym inwestycjom mającym na celu rozbudowanie infrastruktury turystycznej mają możliwość wykorzystania zmieniającej się przestrzeni do rozwoju inicjatyw kulturalnych. Szansą dla miasta jest stworzenie prestiżowego wydarzenia kulturalnego będącego marką Kielc o zasięgu międzynarodowym. Ważne jest, aby miasto wypracowało jeden cykliczny festiwal, który nieomylnie kojarzyć się będzie wszystkim z tym właśnie miejscem. Przy kreowaniu tegoż wydarzenia należy wziąć pod uwagę, iż publiczność staje się coraz bardziej wymagająca. Dlatego też imprezy te przyciągać muszą innowacyjnością, świeżością pomysłów oraz wysokim poziomem. Przede wszystkim muszą jednak widza inspirować, zaskakiwać i zachwycać. Dobrym punktem wyjścia dla stworzenia markowej imprezy wydaje się być kielecki Festiwal Tańca. W tym roku odbyła się już VI jego edycja. Jest to wydarzenie znane pewnej grupie odbiorców oraz coraz bardziej rozpoznawalne na terenie kraju. Do pełnego rozkwitu brakuje jednak odpowiedniej oprawy oraz promocji. Zwiększeniu rangi tego wydarzenia pomogłaby zwiększona współpraca z wybitnymi instruktorami z zagranicy, którzy prowadziliby zajęcia i naukę różnych stylów tańca. Festiwal należy także wzbogacić o widowiskowe pokazy teatrów tańca (m.in. teatru kieleckiego) oraz grup tanecznych nie tylko

z kraju, ale także z zagranicy. Range festiwalu podniosłaby także obecność festiwalowych gwiazd. Oprawę festiwalu doskonale uzupełniałyby pokazy teatrów ulicznych. Jest to sztuka, która poprzez użycie różnorodnych środków ma przede wszystkim bawić. Aktorzy dysponują tu umiejętnościami baletowymi, gimnastycznymi czy wręcz cyrkowymi, a wszystko wzbogacają efekty wizualne i słuchowe. Widowiskom towarzyszą akrobacje, taniec, muzyka i efekty pirotechniczne, przez co stają się one atrakcyjne nie tylko dla miłośników sztuki alternatywnej. Przykładem, jak doskonale radzą sobie tego typu przedsięwzięcia, jest Kraków oraz Poznań. Festiwal teatrów ulicznych w Krakowie co roku przyciąga rzesze widzów. Gości on znakomite teatry polskie, jednak przede wszystkim zagraniczne. Zapraszane są tu czołowe grupy, takie jak Izotopie z Francji, Jango Edwards- USA, Adesa z Ghany. Fantastyczna scenografia sprawia, że festiwal ten przeradza się w niesamowite show. Forma festiwalu przyciąga nie tylko fanów teatru niekonwencjonalnego, ale również tych, którzy spragnieni są żywej i spontanicznej zabawy. Szacuje się, że festiwal przyciąga kilkadziesiąt tysięcy osób. Festiwal teatrów ulicznych odniósł także sukces w Poznaniu, gdzie co roku na poznańską Małą przyjeżdżają widzowie z Polski i zagranicy.

Dla sztuki alternatywnej, jaką jest teatr uliczny, wykorzystującej wielkie przedsięwzięcia techniczne, nie bez znaczenia jest również naturalna przestrzeń i otoczenie miejsca. Kielecka Kadzielnia, dzięki kontrastowi z bogatą morfologią otoczenia, zapewniłaby niepowtarzalną i naturalną scenografię widowisk. Atrakcyjne formy skalne dodawałyby wyrazu przestrzennego i podkreślały wyjątkowość miejsca. Do odniesienia sukcesu niezbędna jest jednak szeroka promocja oraz odpowiednia skala przedsięwzięcia. Niezbędne są dobrze zorganizowane kampanie reklamowe. Promocji przedsięwzięcia i podniesieniu jego prestiżu służyć będzie również zaproszenie recenzentów wpływowych gazet i magazynów kulturalnych nie tylko z Polski ale i zagranicy. Przykładem daje Wrocław, który sukces „Giocondy” zawdzięcza przeprowadzonej z kilkumiesięcznym wyprzedzeniem kampanii reklamowej obejmującej się m.in. informacje zamieszczone w niemieckich folderach oraz

promocja przedsięwzięcia podczas targów turystycznych w Berlinie. Promocja Festiwalu za granicą wiąże się jak wiadomo z wysokimi nakładami finansowymi. Jednak dzięki zaproszeniu na Festiwal zagranicznych dziennikarzy, Kielce miałyby szansę zaistnieć na łamach zagranicznych gazet i programów telewizyjnych. Jest to jedna z efektywniejszych i tańszych form promocji. Bardziej bowiem od zmasowanych i kosztownych kampanii liczy się oryginalny pomysł.

9.1.5. Działania promocyjne

Kielce powinny stać się marką. Zarówno Polacy, jak i obcokrajowcy powinni poznawać to miasto przez pryzmat jego kultury, produktów, oferowanych usług, sportu, sztuki i odpowiednio wykorzystanych walorów przyrodniczych. Z właściwie wysyłanych komunikatów powinien stworzyć się wizerunek miasta, który teraz daleki jest od pożądanego.

Istotnym jest fakt, iż miasto posiada strategię promocji. Jednak działania podejmowane w celu wypromowania Kielc są nadal zbyt mało widoczne. W ostatnim stuleciu komunikacja zyskała wymiar globalny. Daje to miastu wiele możliwości intensyfikacji promowania swoich walorów za pomocą nowych technologii i nowoczesnych technik marketingowych.

Aby podnieść wizerunek Kielc, wszelkie działania należy zapoczątkować od określenia komunikatów, które wysłane w kraj lub za granicę stworzą wiarygodny i spójny wizerunek podnoszący międzynarodową konkurencyjność miasta. Przy tworzeniu wizerunku nie można dopuścić, by kształtował się on w oparciu o przypadkowe, niepełne, lub co gorsza fałszywe stwierdzenia i informacje, co w przypadku Kielc już się stało. Przykładem tego może być powstałe na bazie przypadkowych i błędnych informacji oraz negatywnych stereotypów określenie, sugerujące jego odbiorcom, iż jest to miasto peryferyjne i zaściankowe, co znacznie osłabia pozycję Kielc na tle innych miast. Dlatego też należy podjąć działania naprawcze wizerunku miasta. Promocja dla

Kielc jest zatem ważna także ze względu na konieczność zmiany sposobu widzenia i imagu miasta oraz oferowanych przez nie usług, które tracą popularność wśród klientów. Wizerunek miasta kształtuje wiedza o nim. Dlatego też należy rozpowszechniać informacje o Kielcach, tworząc tym samym pozytywny obraz miejsca. Skutkować to będzie niewątpliwie zwiększeniem się liczby odwiedzających Kielce oraz rozpoznających produkty i usługi wytwarzane na terenie miasta i regionu.

Jeżeli chodzi o promocję Kielc poza granicami kraju, istotne jest by stworzyć jak najbardziej pozytywny wizerunek miasta szczególnie wśród środowisk opiniotwórczych. Zagraniczne media powinny stać się kluczowymi adresatami komunikatów promocyjnych z uwagi na fakt, iż to one w dalszej kolejności rozpowszechniają je wśród szerszych kręgów społecznych. Pomocne tu jest wspomniane wcześniej zapraszanie i zachęcanie zagranicznych dziennikarzy do udziału w różnego rodzaju wydarzeniach odbywających się na terenie Kielc. Nie wymaga to dużych nakładów finansowych, zaś jest gwarancją zaistnienia miasta na łamach zagranicznych pism. Pozycjonowaniu Kielc sprzyjać będzie również stworzenie hasła reklamowego, które wyrażać będzie charakter miasta.

Promocja Kielc powinna spełniać swoje trzy podstawowe funkcje: informować odbiorców o proponowanym „produkcie”, nakłaniać do jego „kupna” oraz nieprzerwanie przypominać o jego istnieniu. Właściwe powiązanie promocji z całym układem walorów miasta, pozwoli zatem uwypuklić jego silne strony oraz pozyskać klientów na

różnego rodzaju produkty, jakimi m.in. są targi, rozwijająca się oferta kulturalna czy sportowa. Promocja miasta ma między innymi doprowadzić do tego, aby osoby objęte jej oddziaływaniem miały jakąś styczność z oferowanymi towarami, usługami lub ideami, co w przyszłości może z nich uczynić klientów albo zwolenników. Nie wystarczy zatem jednorazowa akcja promocyjna. Konieczne jest systematyczne podtrzymywanie popularności danego towaru lub usługi. Przy promowaniu cyklicznych wydarzeń kulturalnych czy też sportowych, istotne jest, by informacja o nich pojawiała się z wyprzedzeniem. Pozwoli to przypomnieć potencjalnym klientom tych usług o ich istnieniu, jak również wzbudzić ich zainteresowanie.

Działania promocyjne, aby były skuteczne, muszą dotrzeć do jak największej liczby odbiorców. Obecnie duże możliwości stwarza Internet. Ważne jest, aby zarówno miasto posiadało przyjazną, przejrzystą i atrakcyjną stronę zawierającą informacje o wszystkich odbywających się wydarzeniach, jak i by informacja taka pojawiła się na innych tematycznych stronach. Obecnie trudno jest bowiem wyszukać w Internecie wiadomości na temat wydarzeń kulturalnych czy sportowych odbywających się i planowanych na terenie Kielc.

Promocja miasta to nie tylko pokazywanie go w innych miastach, czy na zagranicznych targach. Ważne jest także budowanie tożsamości mieszkańców Kielc. Mieszkańcy bowiem są tu najważniejsi. Jeżeli spełnione zostaną ich potrzeby i aspiracje, ich obecność w Kielcach nie będzie dziełem przypadku, a wyboru.

Tabela 6 Wskazanie działań dla osiągnięcia celów w sferze społecznej	
Cel	Propozycja możliwych działań
<p>Cel 1 Poprawa warunków życia w mieście</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwój funkcji uzdrowiskowej <ul style="list-style-type: none"> ○ połączenie tradycyjnej kuracji uzdrowiskowej z nowymi usługami, np. zabiegi odnowy biologicznej, czy farmy urody; ○ wykorzystanie potencjału w postaci wszelkiej towarzyszącej uzdrowiskom infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej; ○ stworzenie dla kuracjuszy atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego; ○ uzyskanie przez uzdrowiska atestów świadczących o wysokiej jakości usług leczniczych; ○ stworzenie atrakcyjnych szlaków pieszych oraz rowerowych; ○ rozwój branż związanych z lecznictwem; ▪ stworzenie systemu komunikacji zwiększającego dostępność Kielc; ▪ wykorzystanie i rozwój infrastruktury sportowej służącej mieszkańcom miasta. <ul style="list-style-type: none"> ○ budowa boisk, basenów i zwiększenie ich dostępności;
<p>Cel 2 Podniesienie atrakcyjności Kielc jako ośrodka nauki i edukacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utworzenie uniwersytetu; ▪ rozwój życia nocnego oraz zapewnienie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego; ▪ rozwój środowiska technicznego w oparciu o potencjał Politechniki Świętokrzyskiej;
<p>Cel 3 Umocnienie pozycji Kielc jako prężnie rozwijającego się centrum rozrywki i rekreacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwój funkcji kulturalnych i sportowych; ▪ lepsze zagospodarowanie i wykorzystanie Parku Miejskiego w Kielcach ▪ rozbudowa infrastruktury turystycznej; ▪ stworzenie prestiżowej, markowej imprezy kulturowej i sportowej o zasięgu międzynarodowym; ▪ szeroka promocja kreowanych marek; ▪ podejmowanie działań promocyjnych mających na celu stworzenie pozytywnego wizerunku miasta;

9.2. Sfera gospodarcza

Cele kierunkowe	Cel strategiczny	
	Rozwinięcie w Kielcach i Kieleckim Obszarze Metropolitalnym sektorów gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach komunikacyjnych oraz rozwinięcie kompleksowego systemu wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw	
	Cele operacyjne	
	Cel 1 Dostarczenie lokalnym przedsiębiorcom narzędzi służących ich rozwojowi i budowie gospodarki opartej na wiedzy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie parku naukowo-technologicznego; ▪ Stworzenie mechanizmów finansowych i infrastrukturalnych dla inkubowania nowych przedsiębiorstw, zwłaszcza w sektorach innowacyjnych technologii;
	Cel 2 Pobudzenie rozwoju kieleckiej gospodarki dzięki wykorzystaniu istniejącego potencjału i przewag konkurencyjnych miasta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwinięcie współpracy gospodarczej w ramach Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego; ▪ Wspieranie działań mających na celu rozwój nowych imprez targowych organizowanych przy zachowaniu najwyższych standardów obsługi klienta i z wykorzystaniem zdobyczy nowoczesnych technologii informacyjnych;

Kielce, z racji bycia stolicą województwa, są w naturalny sposób pretendowane do pełnienia roli motoru gospodarczego rozwoju regionu i kraju. Realizacja celów zdefiniowanych w sferze gospodarczej przybliży Kielce do osiągnięcia wizji miasta jako centrum innowacji i handlu. Jak wynika z części diagnostycznej a także z przeprowadzonej analizy SWOT oraz konsultacji społecznych osiągnięciu tych celów sprzyjać będzie realizacja szeregu działań we wskazanych poniżej obszarach.

9.2.1. Targi i turystyka biznesowa oraz współpraca gospodarcza w ramach KOM jako ważne elementy służące rozwojowi kieleckiej gospodarki

Jedną z istotnych przewag konkurencyjnych Kielc i – być może jeszcze niedostatecznie wypromowaną – marką miasta są Targi Kielce. Z rynkiem targowym wiąże się duży potencjał rozwojowy Kielc. Targi Kielce niewątpliwie mogą odegrać rolę ważnego stymulatora rozwoju gospodarki Kielc. Zwłaszcza, iż targi, w szczególności targi europejskie, znajdują się obecnie w stanie transformacji. Ciągłe zmuszone są odpowiadać na wyzwania nowoczesnej, zformatyzowanej gospodarki. I to właśnie postęp techniczny, m.in. rozwój nowych technologii komunikacyjnych, zadecyduje o tym, jak będą wyglądać targi w przyszłości. Również Kielce, chcąc zapewnić sobie silną pozycję na mapie miast europejskich, powinny postawić na innowacyjne rozwiązania, wysokie technologie, a także reagować na impulsy płynące z otoczenia, by w optymalny sposób wykorzystywać szanse, jakie wynikają dla miasta z silnej pozycji Targów Kielce na polskim rynku targowym.

Targi Kielce już teraz pozytywnie wpływają na kielecką gospodarkę. Działalność Targów i rozwój funkcji targowych miasta Kielce kreuje bowiem istotną wartość dodaną. W pewnym sensie organizowanie targów i wystaw stało się samodzielnym „przemysłem”, tworzącym nowe miejsca pracy oraz stymulującym rozwój infrastruktury okółotargowej i lokalnej przedsiębiorczości. W celu obsługi samych targów, jak również odwiedzających je osób,

powstają nowe hotele, punkty gastronomiczne i lokale rozrywkowe, prowadzone są nowe inwestycje infrastrukturalne w mieście. Wpływa to pozytywnie na wizerunek Kielc wśród inwestorów oraz przekłada się na atrakcyjność inwestycyjną miasta. Dzięki Targom Kielce rozwija się tzw. turystyka biznesowa w regionie, a odwiedzający targi biznesmeni i wystawcy generują dodatkowe przychody lokalnych przedsiębiorców, wydając na kupowane dobra i usługi więcej pieniędzy niż przeciętni turyści. Pod warunkiem jednakże że miasto zaoferuje im atrakcyjną rozrywkę i możliwość wydawania pieniędzy. Kielce muszą się więc rozwijać razem z Targami, aby nie zmarnować tkwiącego w nich potencjału.

Targi stanowią centra innowacji i upowszechniania najnowszych zdobyczy technicznych i technologicznych. Są miejscem, gdzie rodzą się nowe pomysły i inspiracje przedsiębiorców. W Kielcach stanowią tym samym bazę dla powstawania firm z sektora innowacyjnych technologii.

W ciągu ostatnich kilkunastu lat rynek targowy w Polsce przeszedł istotne zmiany. Spośród licznych organizatorów na rynku utrzymali się tylko najlepsi i najbardziej profesjonalni. Nie do pomyślenia jest dziś sytuacja, częsta na początku lat dziewięćdziesiątych, że międzynarodowe targi organizowane są w auli szkolnej. Nawet jeżeli nie wszystkie targi spełniają zachodnioeuropejskie standardy, organizatorzy zapewniają wysoką jakość obsługi klientów, ciągle poszerzając zakres świadczonych usług. Targi przestały być miejscem bezpośredniej sprzedaży i spontanicznego podpisywania umów. Przez firmy są natomiast traktowane jako nowy instrument promocji sprzedaży i swoista platforma marketingu bezpośredniego. W ostatnim czasie obserwuje się rosnące zainteresowanie targami specjalistycznymi, którym coraz częściej towarzyszą seminaria, spotkania dyskusyjne, prezentacje i pokazy. Na polskich targach przybywa zaś klientów profesjonalnych. Przewiduje się, że tendencja ta utrzyma się w najbliższych latach. Dzisiaj targi to nie tylko wystawa i prezentacja przedsiębiorstw, ale tzw. „targi plus”, których program wzbogacany jest o szereg imprez towarzyszących, takich jak koncerty, konkursy, happeningi, czy

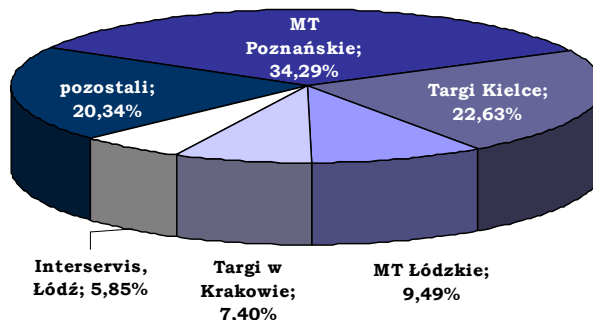
specjalne wystawy. Wzrasta też zagraniczna aktywność organizatorów targów.

Statystyki wskazują na dynamiczny rozwój rynku targowego w Polsce w ostatnich latach. Powierzchnia targowa netto wzrosła w 2005 roku o 12,4% w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła 525 100 m². W roku 2004 odnotowano z kolei wzrost o 6,6% w porównaniu do roku 2003. Liczba zwiedzających wzrosła w 2005 roku o 24,5% osiągając 918 304, natomiast ogólna liczba wystawców o 8% do 27 630, przy czym liczba wystawców krajowych wzrosła o 7,3% a wystawców zagranicznych o 11,4%.

Targi Kielce pod względem powierzchni targowej netto, liczby wystawców ogółem oraz liczby zwiedzających zajmowały w 2005 roku pozycję wicelidera po Międzynarodowych Targach Poznańskich z odpowiednio 16,85%, 14,56% i 22,63% udziałem w rynku. Obroty spółki Targi Kielce w 2005 roku wyniosły ponad 27 mln złotych, co oznaczało wzrost o 25% w stosunku do obrotów wygenerowanych w roku poprzednim¹³. Rozwój kieleckiej spółki targowej, która początkowo dysponowała jedynie zdewastowanymi pomieszczeniami po magazynach upadłego Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Handlu Wewnętrznego, zaskoczył chyba nawet inicjatorów jej powstania. W 1994 roku, a więc dwa lata po formalnym utworzeniu, Centrum Targowego Kielce (poprzednia nazwa spółki) zorganizowało 5 wystaw, które w sumie zajęły 7 647 m² powierzchni wystawowej. W wystawach tych uczestniczyło 474 wystawców, w tym 23 zagranicznych. W roku 2005 Targi Kielce zorganizowały 30 wystaw, w których udział wzięło 3 819 wystawców (w tym 967 zagranicznych), zaś łączna powierzchnia zajęta przez wystawców wyniosła 85 068 m².¹⁴

Wykres 7

Najwięksi organizatorzy targów w Polsce w 2005 roku ze względu na liczbę zwiedzających

Źródło: Polska Korporacja Targowa

¹³ Dane na podstawie informacji Polskiej Korporacji Targowej.

¹⁴ Kielecki Przegląd Targowy, nr I (64), maj 2006, str. 14.

Polska usiłuje odkroić dla siebie jak największy kawałek tortu, jakim jest światowy rynek targowy. Jednak pomimo licznych sukcesów polskich firm organizujących targi nasz rynek pozostaje rynkiem niedużym w skali światowej. Spośród 3 200 000 wystawców, jacy uczestniczyli w 2004 roku w targach na świecie, zaledwie 0,80% uczestniczyło w targach w Polsce. Natomiast zwiedzający w Polsce stanowili w 2004 roku zaledwie 0,26% ogółu zwiedzających na targach światowych¹⁵.

Daleko nam do Niemiec, które są największym europejskim rynkiem targowym z 24 silnymi centrami targowymi o powierzchni targowej netto wynoszącej w 2005 roku około 6 300 000 m². Z drugiej jednak strony polskie centra wystawiennicze wykazują większą aktywność niż centra niemieckie i w Polsce organizowanych jest więcej międzynarodowych targów niż w Niemczech. W 2005 roku w Polsce zorganizowano 192 targi, podczas gdy w Niemczech 142.

Tabela 7 Największe centra wystawiennicze na świecie	
Centrum wystawiennicze	Powierzchnia wystawiennicza brutto (m ²)
Hanower	495 265
Mediolan	348 000
Frankfurt	324 023
Kolonia	286 000
Duesseldorf	252 214

Źródło: „Targi na tle zjawisk ekonomicznych i społecznych początku XXI wieku” - Prezentacja ze Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Polskiej Korporacji Targowej z 20 marca 2006 r., na podstawie danych z raportu AUMA (2005)

Nawet największe polskie centrum wystawiennicze w Poznaniu znalazło się dopiero na 29 miejscu w rankingu szeregującym światowe centra wystawiennicze wg powierzchni brutto.

Światowe przedsiębiorstwa targowe przyjmują różne strategie działania i w różnych czynnikach upatrują szanse na

sukces. Urząd Miasta Kielce powinien bardzo starannie rozważyć możliwe drogi rozwoju Targów Kielce i wspierać inicjatywy służące trwałemu i zrównoważonemu rozwojowi miasta. Być może warto przy tym przeanalizować przykłady innych ośrodków targowych.

Przykładowo Hamburg Messe realizują koncepcję „Rozwijające się Miasto Hamburg”, zgodnie z którą program targów koncentruje się na branżach determinujących gospodarkę miasta, a więc przemysł morski, lotniczy, media, technikę medyczną, naukę i badania, nowe energie oraz branżę hotelarską i gastronomiczną.

Idąc w tym kierunku Kielce mogłyby organizować targi sprzyjające rozwojowi „przemysłu wolnego czasu”, czyli w szczególności przemysłu kulturalnego i sportowego. Mogłyby to być np. targi sportowe i mody sportowej oraz targi przyciągające hobbystów wszelkiej maści. Organizacja targów połączonych z tematycznymi imprezami towarzyszącymi sprzyjałaby zmianie wizerunku miasta i postrzegania go jako ośrodka sportowo-rekreacyjnego. Pozwoliłoby to także na realizację celu kierunkowego, jakim jest: „Pobudzenie rozwoju kieleckiej gospodarki dzięki wykorzystaniu istniejącego potencjału i przewag konkurencyjnych miasta”.

W lutym 2007 roku w Pradze już po raz 31. organizowane będą propagujące zdrowy styl życia Międzynarodowe Targi Sportowe i Mody Sportowej SPORT PRAGUE. Przy okazji targów promowane są czeskie miejscowości uzdrowiskowe, kąpiele i zabiegi rehabilitacyjne. Targom podczas ubiegłych edycji towarzyszyły pokazy fitness, maratony, spinning czy prezentacje mody sportowej. Praga najwyraźniej idealnie dopasowała ofertę targów do oczekiwań klientów, skoro w 2006 roku w targach SPORT PRAGUE uczestniczyło 326 wystawców z siedmiu krajów, w tym z Polski, a liczba zwiedzających wyniosła aż 38 100 osób. Potwierdza to tezę, że w ostatnim czasie panuje moda na zdrowy styl życia oraz rośnie zainteresowanie nowymi dyscyplinami sportu, a także aktywną formą wypoczynku. Trend ten mogłyby wykorzystać także Kielce, które przy okazji organizacji targów mogłyby promować walory turystyczne

¹⁵ Obliczenia własne na podstawie danych Polskiej Korporacji Targowej.

i uzdrowiskowe regionu a także bazę sportowo-rekreacyjną miasta. Dobrym pomysłem wydaje się uwzględnienie w ofercie targów mody narciarskiej, czemu mogłaby towarzyszyć promocja stoków świętokrzyskich. Ponadto pokazom mody związanej ze sportami lekkoatletycznymi mogłyby towarzyszyć imprezy sportowo-rekreacyjne na terenie nowoczesnego stadionu piłkarskiego w Kielcach.

W dniach, w których odbywałyby się targi sportowe i mody sportowej, w mieście mogłoby zostać zorganizowane wydarzenie na kształt Run Warsaw – sponsorowanego przez firmę Nike 5-kilometrowego biegu ulicami Warszawy. Na miesiąc przed biegiem Run Warsaw osoby chcące popracować nad swoją kondycją i wystartować w Run Warsaw mogły spotkać się z profesjonalnymi trenerami na tzw. Ścieżkach Biegowych Nike. Akcji towarzyszyła szeroka kampania marketingowa. Wszystko to służyło nie tylko promocji zdrowego stylu życia i reklamie firmy Nike, ale miało także pozytywny wpływ na wizerunek Warszawy jako miasta ludzi aktywnych i dbających o swoje zdrowie.

W Kielcach organizacja tego typu wydarzenia z udziałem strategicznego sponsora łącznie z targami mody sportowej pozwoliłaby uzyskać efekt synergii w postaci zwiększonego zainteresowania obiema imprezami, promocji Kielc jako miasta oferującego atrakcyjne formy aktywnego wypoczynku, a być może stałoby się też podstawą do wypracowania nowej marki miasta.

Tragom w zakresie sportów paralotniczych oraz towarzyszącym im targom odpowiedniej mody sportowej mogłyby w Kielcach towarzyszyć imprezy na lotnisku sportowo-rekreacyjnym w Masłowie.

Istotny jest fakt, iż droga do organizowania targów sportowych w Kielcach została już przetarta. W lutym 2006 roku w Kielcach odbyła się pierwsza w tym mieście, ale kolejna w ogóle, edycja Targów Sportowych SUMMIT. Po raz pierwszy zostały one zorganizowane w Karpaczu w 1999 roku, następnie zostały przeniesione do kompleksu hotelowego Orle Gniazdo w Szczyrku. W miarę jednak rozwoju targów pojawił się problem braku

miejsca i konieczność poszukiwania dla targów bardziej profesjonalnego i przyszłościowego obiektu. Wybór padł na Kielce ze względu na to, iż obiekt Targów Kielce spełnił wszystkie oczekiwania organizatorów oraz m.in. ze względu na atrakcje turystyczne regionu, co stwarza odwiedzającym okazję przyjazdu nie tylko na targi ale też w celach rekreacyjnych. Kolejna edycja Targów Sportowych SUMMIT w Kielcach odbyła się w sierpniu 2006 roku. Impreza ma spore grono stałych klientów oraz zwiększającą się liczbę nowych. Dla organizatora, firmy Summit S.A., jej powodzenie to istotny argument za kontynuowaniem inicjatywy właśnie w Kielcach. Stawarza to istotną bazę do rozwoju targów sportowych i mody sportowej w Kielcach i szansę, której miasto nie powinno zmarnować.

Dużą szansą dla rozwoju gospodarczego Kielc, związaną m.in. z rozwojem funkcji targowej miasta, jest rosnąca liczba osób odwiedzających region świętokrzyski w ramach turystyki biznesowej. Turystyka biznesowa cieszy się coraz większym zainteresowaniem wśród zagranicznych turystów odwiedzających Polskę. Rośnie rzesza ludzi, którzy przy okazji wyjazdu na konferencje, kongresy, targi i wystawy, czy też spotkania w interesach zwiedzają nasz kraj. W 2005 roku segment turystyki związanej z przyjazdami w interesach i służbowymi miał największy (27%) udział w ogólnej liczbie zagranicznych osób fizycznych przyjeżdżających do Polski, podczas gdy udział osób przyjeżdżających w celach czysto turystycznych i wypoczynkowych wyniósł 25%¹⁶. Należy przy tym dodać, iż turystyka biznesowa postrzegana jest na świecie jako najbardziej dochodowa część ogółu działalności turystycznej. Szacuje się, że turysta biznesowy w miejscu swojego pobytu wydaje pięciokrotnie więcej niż turysta udający się prywatnie na wypoczynek czy zwiedzanie. Kielce powinny wykorzystać swe położenie w paśmie Gór Świętokrzyskich oraz szansę wynikającą z perspektyw rozwoju turystyki biznesowej w mieście. Perspektywy te są tym bardziej realne, że rośnie znaczenie Targów Kielce jako organizatora imprez targowych w Polsce. Ponadto turystyka biznesowa nie podlega wahaniom sezonowym, gdyż kongresy czy podróże

¹⁶ Instytut Turystyki, Cele, motywy i formy przyjazdów do Polski w 2005 roku

w interesach odbywają się niezależnie od pory roku.

W Kielcach dostrzeżono już potrzebę podjęcia zintegrowanych działań w celu opracowania i wdrożenia programu kompleksowej obsługi turysty biznesowego. Konieczne jest podniesienie standardów w obszarze świadczenia usług w zakresie organizacji oraz obsługi targów, kongresów i wystaw w Kielcach. Ważną rolę może tu odegrać utworzenie i rozwój klastra usługowego pod nazwą „Grono Targowe Kielce”. Pierwsze kroki w tym kierunku już podjęto, a koordynatorem działań w okresie rozwoju inicjatywy klastrowej zostało Miasto Kielce.

9.2.2. Park naukowo-technologiczny oraz inne mechanizmy sprzyjające rozwojowi kieleckich przedsiębiorstw

W Kielcach - mieście wojewódzkim odgrywającym tak ważną funkcję w pobudzaniu rozwoju gospodarczego regionu nie działa obecnie żaden ośrodek innowacji i przedsiębiorczości. Tymczasem istnienie takiej instytucji poprzez wspieranie wiedzy i innowacji oraz transferu technologii a także lokalnej przedsiębiorczości niewątpliwie sprzyjałoby rozwojowi miasta i budowaniu jego przewag konkurencyjnych w stosunku do innych miast. Wpłynęłoby również pozytywnie na wizerunek miasta w oczach istniejących i potencjalnych inwestorów. Pozwoliłoby ponadto osiągnąć cel strategiczny sformułowany w niniejszej strategii w sferze gospodarczej poprzez realizację celu kierunkowego: „Dostarczenie lokalnym przedsiębiorcom narzędzi służących ich rozwojowi i budowie gospodarki opartej na wiedzy”.

Rolę takiego akceleratora innowacyjności mógłby w Kielcach odegrać park naukowo-technologiczny. Taka inicjatywa wzmocniłaby struktury rynkowe regionu świętokrzyskiego oraz służyłaby utrwaleniu zachowań ekonomicznych i społecznych zgodnych z trendami występującymi w gospodarkach wysoko rozwiniętych.

Park technologiczny definiuje się jako zespół wyodrębnionych nieruchomości wraz

z infrastrukturą techniczną, utworzony w celu dokonywania przepływu wiedzy i technologii pomiędzy jednostkami naukowymi a przedsiębiorcami oraz oferujący przedsiębiorcom, wykorzystującym nowoczesne technologie, usługi w zakresie doradztwa w tworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw, transferu technologii oraz przekształcania wyników badań naukowych i prac rozwojowych w innowacje technologiczne, a także stwarzający tym przedsiębiorcom możliwość prowadzenia działalności gospodarczej przez korzystanie z nieruchomości i infrastruktury technicznej na zasadach umownych.

Współpraca pomiędzy jednostkami naukowymi lub badawczymi a przedsiębiorcami kieleckimi umożliwi dyfuzję innowacji oraz przyczyni się do osiągnięcia rezultatów często niedostępnych dla pojedynczych podmiotów ze względu na ograniczenia wynikające z braku wymaganych nakładów kapitałowych lub wiedzy specjalistycznej. Stworzy ponadto dogodne warunki do wypracowania i upowszechnienia nowych rozwiązań. Omawiana inicjatywa przyniesie więc znaczącą wartość dodaną nie tylko miastu ale i całemu regionowi, wnosząc do niego nową jakość. Park naukowo-technologiczny to idealne narzędzie służące aktywizacji społeczności lokalnej i zapewniające pomoc w realizacji biznesowych planów ludności.

Istotny jest fakt, iż parki technologiczne w okresie programowania 2004 – 2006 mogły ubiegać się o wsparcie finansowe z funduszy Unii Europejskiej. Środki unijne na tego typu inicjatywy będą dostępne również w okresie finansowym 2007 – 2013 w ramach Programu Operacyjnego „Innowacyjna Gospodarka”. Kielce mogłyby wykorzystać tę szansę do rozbudowy utworzonego parku technologicznego.

Zalety funkcjonowania inicjatyw proinnowacyjnych, w tym w szczególności parków technologicznych, dostrzegło wiele polskich miast. W sierpniu 2006 roku rozwiniętą działalność operacyjną prowadziło 9 parków technologicznych w różnych miastach. W fazie rozruchu znajdowało się 10 kolejnych, natomiast w fazie przygotowania dodatkowe 4 parki. Specjaliści przewidują, że w kolejnych

latach liczba nowych ośrodków tego typu będzie wzrastać przy jednoczesnej profesjonalizacji ich działalności.

Nie ma uniwersalnego wzorca funkcjonowania parków technologicznych. Przykładowo Park Naukowo-Technologiczny Politechniki Koszalińskiej oferuje pomieszczenia na wynajem pod działalność gospodarczą po atrakcyjnych cenach, wyposażenie w telefon i stały dostęp do Internetu, a ponadto możliwość korzystania z nowoczesnych urządzeń i aparatury Politechniki Koszalińskiej. W sierpniu 2006 w ramach Parku w Centrum Inteligentnych Aplikacji i Inżynierskich Zastosowań Komputerów prowadzi działalność 3 firmy, w Centrum Budownictwa 1 firma oraz kolejna w Centrum Automatyki i Robotyki.

Chociaż nie ma uniwersalnego modelu funkcjonowania gwarantującego sukces, dotychczasowe doświadczenia parków technologicznych w Polsce wskazują, że aby inicjatywa założenia w Kielcach parku naukowo-technologicznego zakończyła się pełnym sukcesem, konieczne jest spełnienie szeregu warunków.

Istotne jest przede wszystkim zapewnienie odpowiedniego lokalnego klimatu dla tego typu przedsięwzięć poprzez m.in. zaangażowanie władz samorządowych i zaoferowanie przez nie pomocy finansowej i technicznej nowoutworzonej instytucji. Taka pomoc mogłaby objąć w szczególności dotacje celowe, użyczenia lub przekazanie mienia czy pokrycie kosztów operacyjnych, zwłaszcza w początkowym okresie działalności.

Ważne jest ponadto, by:

- tworzony park naukowo-technologiczny od samego początku, czyli od fazy projektowania, był profesjonalnie przygotowany do dalszej działalności, m.in. poprzez opracowanie solidnego biznesplanu, który mógłby być okresowo uaktualniany;
- nowopowstały ośrodek innowacji i przedsiębiorczości ubiegał się o zewnętrzne środki w postaci dostępnych funduszy unijnych oraz środków krajowych;

- park technologiczny w stosunkowo krótkim czasie (2 – 4 lat) osiągnął poziom dochodów własnych umożliwiając samofinansowanie działalności statutowej;
- dla inicjatywy utworzenia i zarządzania parkiem pozyskać ludzi kreatywnych, zaangażowanych i z determinacją dążących do wyznaczonych celów;
- utworzony park nawiązał i kontynuował współpracę z lokalnymi i krajowymi instytucjami o zbliżonym profilu działalności w celu wymiany doświadczeń np. w czasie specjalnie w tym celu organizowanych konferencji i szkoleń;
- kielecki park naukowo-technologiczny w obliczu nasilającej się konkurencji w sektorze szkoleniowo-doradczym ustawicznie podnosił poziom świadczonych usług, szukał nowych partnerów oraz uwzględniał rachunek ekonomiczny działalności.

Pierwszym krokiem do sukcesu było dostrzeżenie przez władze Kielc oraz środowisko lokalne potrzeby utworzenia parku technologicznego stanowiącego szansę budowy w województwie świętokrzyskim nowych struktur gospodarczych opartych na wiedzy, przy wykorzystaniu posiadanych zasobów i kapitału ludzkiego. Taki krok uczyniła już Gmina Kielce, zgłaszając w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego do Planu Inwestycyjnego Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej projekt o nazwie „Kielecki Park Naukowo-Technologiczny”.

Budowaniu w Kielcach gospodarki innowacyjnej, opartej na wiedzy, a więc realizacji celu strategicznego sformułowanego w sferze gospodarczej służyć będzie zwłaszcza współpraca z jednostkami naukowo-badawczymi w zakresie nowoczesnych dziedzin nauki takich jak elektrotechnika, automatyka, informatyka, informatyka stosowana, technologie laserowe i plazmowe.

Utworzenie parku naukowo-technologicznego w Kielcach stanowić będzie przyczynek do rozwoju sieci współpracy i partnerstwa wielu różnych podmiotów (przedsiębiorców, ośrodków naukowych, instytucji wspierania biznesu i innych) w zakresie dynamizacji rozwoju

gospodarczego miasta. Owocna może okazać się współpraca z Politechniką Świętokrzyską, Świętokrzyskim Centrum Innowacji i Transferu Technologii, Wyższą Szkołą Technicko Komputerowych i Telekomunikacji oraz Centrum Usług Satelitarnych „TP SAT” w Psarach, które jest europejskim liderem w zakresie świadczenia usług łączności satelitarnej, a 25 – letnia tradycja sprawia, że Centrum plasuje się w czołówce firm światowych działających w sektorze usług łączności satelitarnej. Centrum Usług Satelitarnych „TP SAT” zapewnia realizację wysokiej jakości łączności w ramach systemów satelitarnych, zarówno o zasięgu globalnym, jak i regionalnym.

W wyniku działalności parku technologicznego w Kielcach kształtować się będzie społeczeństwo obywatelskie, innowacyjne i przedsiębiorcze, co niewątpliwie podniesie jakość zasobów ludzkich miasta. Park technologiczny, będąc lokalnym centrum nowoczesności oddziaływującym na całą gospodarkę, pozwoli rozwijać w Kielcach i Kieleckim Obszarze Metropolitalnym sektory gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach komunikacyjnych, co przełoży się na realizację celów zdefiniowanych w sferze gospodarczej.

Park naukowo-technologiczny stworzy również istotną infrastrukturę wsparcia sprzyjającą zakładaniu nowych przedsiębiorstw, w tym firm z sektora MSP, co z kolei przełoży się na poprawę sytuacji na kieleckim rynku pracy. Pozwoli to budować, a następnie zwiększać, przewagi konkurencyjne Kielc jako silnego ośrodka gospodarczego.

Potencjał rozwoju sektora MSP w Kielcach i w całym województwie świętokrzyskim jest wypadkową wielu czynników składających się na klimat inwestycyjny w regionie, takich jak m.in.: struktura gospodarcza, dochody ludności, poziom rozwoju instytucji otoczenia biznesu, aktywność samorządów, obecność wykwalifikowanych pracowników.

Mieszkańcy województwa świętokrzyskiego, obok mieszkańców województwa podkarpackiego, lubelskiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego, należą do grupy

osób najmniej przedsiębiorczych w porównaniu do mieszkańców pozostałych polskich województw. W 2004 roku województwo świętokrzyskie, pod względem liczby MSP przypadającej na 100 mieszkańców, zajęło trzynaste miejsce. Wprawdzie w samych Kielcach współczynnik przedsiębiorczości jest wyższy od współczynnika wyliczonego dla całego województwa, jednak również jest on niezadowolający i świadczy o małej przedsiębiorczości ludności kieleckiej. Natomiast potrzeba troski władz miasta Kielce o rozwój małych i średnich firm powinna być tym większa, że – podobnie jak w innych województwach - są one głównym pracodawcą w regionie, zatrudniając (2004 rok) blisko 50% ogółu zatrudnionych. Małe i średnie przedsiębiorstwa są tym samym motorem rozwoju lokalnej gospodarki.

Sektor MSP w województwie świętokrzyskim charakteryzuje niekorzystna specjalizacja branżowa. Przeważają bowiem MSP powiązane z usługami publicznymi (administracja publiczna, edukacja, ochrona zdrowia) oraz wynikające z zasobów naturalnych regionu (górnictwo, budownictwo). Poza tym wiele firm zajmuje się dostarczaniem mediów.

W województwie świętokrzyskim małe i średnie podmioty miały, w porównaniu do innych województw, największe znaczenie dla inwestycji w regionie. W 2004 roku udział sektora MSP w regionalnych nakładach inwestycyjnych wyniósł około 34%. Sektor mikroprzedsiębiorstw przyczynił się do nakładów inwestycyjnych województwa w 25%, natomiast średnie przedsiębiorstwa w około 10%. W województwie świętokrzyskim w 2004 roku odnotowano najwyższe w Polsce nakłady inwestycyjne przypadające na jednego pracującego w grupie małych przedsiębiorstw prywatnych. Było to 6,7 tys. zł. W sektorze średnich firm prywatnych województwa świętokrzyskiego na jednego pracującego przypadło w tym samym okresie 8,9 tys. zł, co było wynikiem dobrym, aczkolwiek stosunkowo słabym na tle średnich przedsiębiorstw funkcjonujących w pozostałych województwach. Przykładowo prywatne średnie firmy z Mazowsza zainwestowały 18,6 tys. zł na pracującego, co było najlepszym wynikiem w kraju.

Tabela 8 Działalność innowacyjna i badawczo-rozwojowa MSP w regionach								
	Odsetek firm, które prowadziły działalność B+R		Odsetek firm, które wdrożyły innowacje w latach 2002-2004		Nakłady na innowacje firm innowacyjnych w 2004 r. (tys. zł)		Nakłady na B+R firm innowacyjnych w 2004 r. (tys. zł)	
	małe	średnie	małe	średnie	małe	średnie	małe	średnie
dolnośląskie	9	14	16	35	1692	228	80	84
kujawsko-pomorskie	6	13	17	36	1572	895	38	2
lubelskie	6	14	19	46	1312	238	75	12
lubuskie	3	10	11	33	1541	740	36	7
łódzkie	2	16	15	39	1604	278	163	6
małopolskie	7	16	23	43	1828	249	44	4
mazowieckie	5	17	16	44	2416	492	154	43
opolskie	6	14	17	41	1041	473	28	14
podkarpackie	5	15	21	41	1071	198	65	19
podlaskie	4	13	13	32	1148	213	40	9
pomorskie	12	14	16	39	1295	612	60	27
śląskie	8	16	23	49	1616	295	75	21
świętokrzyskie	3	17	20	44	1298	248	40	2
warmińsko-mazurskie	3	17	20	43	772	312	26	2
wielkopolskie	2	9	13	35	1368	515	86	22
zachodniopomorskie	3	13	15	29	1260	309	25	4
Polska	5	14	17	40	1570	384	80	23

Źródło: PARP, Raport o stanie sektora MSP w Polsce w latach 2004 – 2005, Warszawa, 2005

W województwie świętokrzyskim, podobnie jak w skali całego kraju, w gronie firm wprowadzających innowacje mniej jest firm niż przedsiębiorstw dużych. Sektor MSP w Polsce ma nieduży potencjał innowacyjny i jeszcze mniejszy potencjał badawczy. Na tym tle, jeżeli chodzi o odsetek firm które prowadziły działalność B+R lub wdrożyły innowacje, województwo świętokrzyskie nie wypada najgorzej, aczkolwiek zdecydowanie słabiej wypadają firmy małe. Przedsiębiorstwa świętokrzyskie prezentują się jednak w gorszym świetle, gdy weźmiemy pod uwagę kwotę nakładów na innowacje oraz badania i rozwój przypadająca na jedno przedsiębiorstwo innowacyjne. Pod tym względem województwo świętokrzyskie w każdej kategorii wypada poniżej średniej krajowej.

Jako że nie można opierać wzrostu gospodarczego wyłącznie na rozwoju dużych firm i budować gospodarki opartej na wiedzy bez inwestycji w działalność badawczo-rozwojową oraz bez wdrażania innowacji, władze Kielc, chcąc doprowadzić miasto do rozkwitu, nie mogą w swej polityce zapomnieć o stwarzaniu klimatu sprzyjającego funkcjonowaniu w Kielcach małych i średnich przedsiębiorstw oraz pominąć działań wspierających aktywność innowacyjną i badawczą rozwojową tych firm.

Aby osiągnąć pełny sukces na polu gospodarczym, Kielce muszą zatem wzbogacić paletę mechanizmów dla inkubowania nowych przedsiębiorstw, w tym zwłaszcza firm innowacyjnych, o dodatkowe narzędzia wsparcia infrastrukturalnego uzupełniane szeroką ofertą pomocy finansowej. Istotne jest wsparcie dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw, gdyż to właśnie one stanowią podstawę rozwoju wszystkich współczesnych gospodarek europejskich i zapewniają im wzrost. W Polsce MSP stanowią 99,5% wszystkich zarejestrowanych firm, zapewniają około 67% miejsc pracy i wytwarzają około 48,6% PKB. Jak wynika z badań europejskich, to właśnie firmy z sektora MSP, które szybko się rozwijają, dają największy wzrost zatrudnienia w gospodarce i wzrost PKB. Motorem rozwoju są zwłaszcza firmy innowacyjne i nakierowane na nowoczesne technologie. Dzięki ich rozwojowi

gospodarka kielecka ma szansę przeobrazić się w gospodarkę nowoczesną, opartą na wiedzy i bardziej konkurencyjną. Ważne jest również wsparcie sektora usług i handlu, który już teraz dynamicznie się rozwija, dając istotny impuls rozwojowy kieleckiej gospodarce.

Nie chodzi tu przy tym o podjęcie działań leżących w gestii władz centralnych, takich jak budowa makroekonomicznego fundamentu funkcjonowania przedsiębiorczości czy stworzenie dogodnych warunków prawnych prowadzenia działalności gospodarczej (w tym m.in. stabilnych i jasnych przepisów podatkowych). Na szczeblu lokalnym pozostaje wiele do zrobienia. Władze Kielc mogą w szczególności wspierać potencjał rozwojowy przedsiębiorczości, zwłaszcza zaś potencjał sektora MSP, w mieście poprzez:

- ograniczanie do niezbędnego minimum barier formalno-administracyjnych utrudniających zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej;
- budowanie administracji przyjaznej przedsiębiorcy (co władzom Kielc w dużym zakresie się już udało, o czym świadczą wyniki ankiety przeprowadzone wśród kieleckich przedsiębiorców) i zwiększania profesjonalizmu pracowników administracji miasta;
- promowanie postaw przedsiębiorczych, szczególnie wśród młodzieży;
- polepszenie informacji o warunkach inwestowania w mieście i regionie;
- utworzenie w urzędzie miasta komórki do zintegrowanej obsługi inwestorów i przedsiębiorców;
- wsparcie oraz nawiązanie bliższej współpracy z instytucjami wspierającymi przedsiębiorczość;
- udostępnianie kolejnych działek gruntu (oraz nieruchomości lokalowych) pod inwestycje i dla celów prowadzenia działalności gospodarczej oraz pomoc inwestorom prywatnym w uzbrojeniu terenu inwestycyjnego;
- poprawa stanu infrastruktury na terenie miasta i infrastruktury dostępowej do miasta;

- podnoszenie jakości kapitału ludzkiego, co może zostać osiągnięte m.in. w wyniku organizowania różnego rodzaju szkoleń dokształcających dla samych przedsiębiorców lub, np. we współpracy z urzędem pracy, dla bezrobotnych, którzy są zainteresowani prowadzeniem działalności na własny rachunek, a także w wyniku stymulowania innych form kształcenia ustawicznego;
- zwiększenie efektywności wykorzystania środków w ramach programów operacyjnych funduszy europejskich, dzięki np. wdrożeniu sprawnego systemu monitoringu funkcjonowania instrumentów wsparcia, co pomogłoby w identyfikacji barier utrudniających przedsiębiorcom dostęp do środków wsparcia, w tym funduszy unijnych;
- utworzenie centrów wsparcia dla firm z sektora MSP przy ubieganiu się o środki pomocowe;
- utworzenie oraz wsparcie rozwoju parku naukowo-technologicznego w Kielcach;
- promocję walorów inwestycyjnych Kielc za granicą, co ma na celu nie tylko zachęcenie zagranicznych inwestorów do lokowania środków w Kielcach, ale także pozyskanie potencjalnych zagranicznych partnerów dla polskich przedsiębiorców.

Tabela 9 Wskazanie działań dla osiągnięcia celów w sferze gospodarczej

Cel	Propozycja możliwych działań
<p>Cel 1 Dostarczenie lokalnym przedsiębiorcom narzędzi służących ich rozwojowi i budowie gospodarki opartej na wiedzy</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utworzenie w Kielcach parku naukowo-technologicznego ▪ zapewnienie pomocy finansowej i technicznej nowoutworzonej instytucji; ▪ wspieranie potencjału rozwojowego przedsiębiorczości, zwłaszcza zaś potencjału sektora MSP, w mieście; ▪ tworzenie warunków integracji osób niepełnosprawnych poprzez promocję zatrudnienia osób niepełnosprawnych i odpowiednie wsparcie (m.in. system zachęt podatkowych, szklenia przyuczające osoby niepełnosprawne do wykonywania zawodu);
<p>Cel 2 Pobudzenie rozwoju kieleckiej gospodarki dzięki wykorzystaniu istniejącego potencjału i przewag konkurencyjnych miasta</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizowanie targów sprzyjających rozwojowi „przemysłu wolnego czasu” (w szczególności przemysłu kulturalnego i sportowego); ▪ organizacja imprez tematycznie powiązanych z targami, np. wydarzenia na kształt Run Warsaw; ▪ wykorzystanie położenia miasta w paśmie Gór Świętokrzyskich oraz szansy wynikające z perspektyw rozwoju turystyki biznesowej w regionie poprzez m.in. zapewnienie turyście biznesowemu atrakcyjnych form rozrywki i wypoczynku oraz infrastruktury noclegowej; ▪ rozwój klastra usługowego „Grono Targowe Kielce”;

**9.3. Sfera przestrzenno -
ekologiczna**

Cel strategiczny	
Powiązanie miasta Kielce i pozostałych gmin Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego w spójną komunikacyjnie i funkcjonalnie całość z zachowaniem walorów środowiskowych i urbanistycznych	
Cele kierunkowe	Cele operacyjne
<p>Cel 1 Poprawa warunków gospodarowania oraz życia w Kielcach i Kieleckim Obszarze Metropolitalnym poprzez stworzenie spójnego programu obsługi informacyjno-administracyjnej ludności i inwestorów</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie jednolitego systemu informacji przestrzennej dla Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego zawierającego informacje o obszarach inwestycyjnych; ▪ Stworzenie warunków do rozwoju e-usług bazujących na technologii szerokopasmowego dostępu do Internetu (e-government, e-health, e-learning, e-working);
<p>Cel 2 Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Kielc i Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego przy wykorzystaniu walorów środowiskowych i urbanistycznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wpisanie Geoparku do Europejskiej Sieci Geoparków i rozwój turystyki w oparciu o jego zasoby; ▪ Wdrożenie w życie koncepcji budowy ścieżek rowerowych obejmujących swym zasięgiem tereny Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego;
<p>Cel 3 Poprawa stanu przestrzeni miejskiej oraz podniesienie jakości życia w mieście poprzez rewitalizację oraz działania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zakończenie procesu kanalizowania całości obszaru miasta Kielce; ▪ Poprawa jakości życia mieszkańców miasta i wzrost atrakcyjności miasta dla rozwoju społeczno-gospodarczego dzięki działaniom w zakresie ochrony zasobów wód podziemnych; ▪ Kontynuacja rewitalizacji obszarów miejskich;
<p>Cel 4 Zwiększenie dostępności komunikacyjnej miasta</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa lotniska regionalnego i włączenie go do ogólnopolskiej sieci transportowej drogowej i kolejowej; ▪ Przygotowanie i wdrożenie kompleksowej koncepcji rozwoju transportu w ramach Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego;

Działania miasta w sferze przestrzenno-ekologicznej powinny koncentrować się przede wszystkim na poprawie dostępności komunikacyjnej Kielc oraz dbałości o zasoby naturalne oraz budowaniu na ich bazie wartości dodanej płynącej z możliwości rozwoju nowych sektorów gospodarki.

Wszystkie działania podejmowane w sferze przestrzenno-ekologicznej powinny być prowadzone zgodnie z konstytucyjną zasadą zrównoważonego rozwoju.

9.3.1. Kielecki Obszar Metropolitalny

Coraz częściej podkreśla się, że rozkwit obszarów metropolitalnych jest warunkiem koniecznym rozwiązywania problemów spójności społecznej i terytorialnej, które powstają w europejskich miastach i regionach, a tym samym w obszarach metropolitalnych. Obszary metropolitalne, stanowiąc główne ośrodki kształcenia, badań, innowacji oraz rozwoju wysokich technologii i przedsiębiorczości, odgrywają kluczową rolę w rozwoju całego kraju oraz regionów europejskich.

Korzyści wynikające z kształtowania obszaru metropolitalnego to przede wszystkim: koordynacja polityki przestrzennej, utworzenie spójnego i sprawnego układu komunikacyjnego i transportowego, podejmowanie wspólnych przedsięwzięć infrastrukturalnych, równomierny rozwój funkcji przemysłowych, osadniczych, turystycznych, rekreacyjnych, inicjowanie i realizacja dużych projektów o zasięgu regionalnym z wykorzystaniem środków unijnych, a także promowanie regionalnych produktów na forum krajowym i międzynarodowym.

Kielce, traktowane w „Zaktualizowanej Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju” jako rozwijający się dopiero ośrodek miejski mają jednak podstawy do stworzenia w niedalekiej przyszłości, wraz z otaczającymi je gminami, jednego z obszarów metropolitalnych kraju. Podpisana w tym celu przez Prezydenta

Miasta Kielce oraz Burmistrzów i Wójtów gmin sąsiadujących z Kielcami „Deklaracja współpracy na rzecz Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego” posłuży dalszemu rozwojowi miasta w tym kierunku.

Przesłankami dla rozwoju funkcji metropolitalnej Kielc są:

- silne centrum administracyjne miasta,
- rozbudowana sieć komunikacyjna dróg oraz kolei, a także położenie na skrzyżowaniu projektowanych tras ekspresowych,
- dynamiczny rozwój szkolnictwa wyższego,
- dynamicznie rozwijający się ośrodek targowy,
- funkcja miasta jako centrum handlowego i usługowego regionu,
- rozwinięte sektory wzrostu: usług finansowych, medialny i usług poligraficznych
- centrum kulturalne regionu,
- rozwinięte usługi z zakresu wysokospecjalistycznych służb medycznych (Świętokrzyskie Centrum Onkologii),
- rozwijająca się współpraca międzynarodowa miasta,
- rozwinięte usługi na rzecz inwestorów i przedsiębiorców (Centrum Obsługi Inwestora - partnera Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych),
- instytucje i jednostki wspierające biznes,
- dobrze rozwinięta baza obiektów sportowych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym,
- atrakcyjność położenia geograficznego i walorów krajobrazowych, w tym krajobrazu kulturowego Śródmieścia Miasta,

Współpraca w ramach Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego powinna służyć zatem nie tylko pozyskaniu nowych inwestorów oraz środków z funduszy unijnych. Ważne są inicjatywy wspierające rozwój zaplecza naukowo-badawczego oraz zasobów ludzkich, a także mechanizmy pomocy dla

innowacyjnych przedsiębiorstw. Współpraca w ramach Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego mogłaby uwzględnić funkcjonowanie w Kielcach parku naukowo-technologicznego oraz rozwój ośrodków wystawienniczych i kongresowych w oparciu o zaplecze w postaci Targów Kielce.

Zwłaszcza Kielce jako centralne miasto Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego powinny zabiegać o dalszy rozwój funkcji świadczących o metropolitalnym charakterze miasta. Siła metropolii w przypadku Kielc powinna tkwić w zasobach wykształconej kadry, wykorzystaniu szerokiego zaplecza naukowo-badawczego, wspartych działaniami na rzecz budowania niezbędnej infrastruktury technicznej służącej rozwojowi całego obszaru metropolitalnego, a przez to przyczyniających się do wzrostu gospodarczego tego obszaru oraz kraju.

9.3.2. Geopark i turystyka geologiczna

Kielce posiadają przewagę konkurencyjną w postaci geologicznego ukształtowania powierzchni ziemi. Znajdują się tu parki geologiczne, które stanowią dużą wartość turystyczną tego regionu. Stwarzają one szansę na przetrwanie regionalnych wartości dziedzictwa geologicznego i zapewniają niepowtarzalne krajobrazy. Geoparki obok swoich walorów ekologicznych dają możliwość rozwoju kształcenia akademickiego w tym kierunku. W Bocheńcu znajduje się baza wydziału geologii Uniwersytetu Warszawskiego. Powstanie sieci podobnych ośrodków na terenie Kielc oraz otaczającym go obszarze stwarza szansę stworzenia na tym terenie swoistego ośrodka nauk o Ziemi. Ośrodek przyciągałby studentów, naukowców i pasjonatów poprzez dostarczanie tematycznych programów i profesjonalnych narzędzi dla edukacji geologicznej.

Ochrona przyrody nieożywionej stała się w ostatnim czasie przedmiotem zainteresowania międzynarodowego. Inicjatywa tworzenia Geoparku została podjęta przez UNESCO w 1997 r., natomiast w czerwcu 2002 r. UNESCO zadeklarowało wsparcie i podjęcie

współpracy z państwami w powoływaniu geoparków. Stwarza to więc dodatkową szansę dla Kielc. Podkreślenia wymaga fakt, iż na świecie geoparki odgrywają dużą rolę w tworzeniu nowych miejsc pracy oraz rozwoju gospodarczym regionu.

W Europie powstają tzw. Europejskie Geoparki, które charakteryzują się szczególnym znaczeniem naukowym, rzadko spotykanymi walorami estetycznymi oraz edukacyjnymi. Wpisanie Kielc w sieć Europejskich Geoparków byłoby istotnym czynnikiem podnoszącym prestiż miasta, a także możliwość współpracy międzynarodowej i wymiany doświadczeń w tej dziedzinie. Geopark stanowiłby miejsce szczególnie ważne dla rozwijania ekologicznej funkcji miasta poprzez promowanie działań z zakresu ochrony środowiska oraz w oparciu o to zagadnienie zasad zrównoważonego rozwoju.

Wpisanie kieleckiego Geoparku do sieci Europejskich Geoparków oraz jego odpowiednia promocja przyczyni się do powstania nowego produktu Kielc i otaczającego go regionu, tj. geoturystyki.

Inną formą działań proekologicznych miasta jest inicjatywa utworzenia nowoczesnego ogrodu botanicznego w Kielcach, który powstałby dzięki współpracy władz miasta ze światem nauki, tj. Akademią Świętokrzyską. Ogród botaniczny stwarzałby możliwość bliskiego obcowania z przyrodą i poznawania jej bez potrzeby odbywania odległych i często kosztownych podróży, na które nie mogą pozwolić sobie wszyscy mieszkańcy miasta. Ogrody botaniczne w XXI wieku pełnią też istotną rolę jako centra ochrony różnorodności biologicznej flory, czyli tzw. banki genów roślinnych.

Ogród botaniczny w Kielcach w połączeniu z Geoparkiem wzbogaci ofertę atrakcyjnego sposobu spędzenia wolnego czasu mieszkańcom miasta oraz odwiedzającym je turystom. Odpowiednio zaprojektowany ogród umożliwia ponadto organizowanie na jego terenie różnego rodzaju wydarzeń artystyczno-kulturalnych i edukacyjnych. Pamiętać należy również o tym, iż ogród botaniczny będzie ważną placówką dydaktyczną dla kieleckich uczelni, zwłaszcza zaś dla Akademii Świętokrzyskiej.

9.3.3. Sieć MAN w Kielcach

Działania z zakresu rozbudowy miejskiej sieci światłowodowej mogą w znaczny sposób przyczynić się do wzrostu jakości życia w Kielcach a także do wprowadzenia e-usług, które z kolei są szczególnie ważne z punktu widzenia rozwoju działalności gospodarczej.

Mimo poprawiającej się dostępności Internetu wciąż niewielki jest udział zarówno gospodarstw domowych jak i przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do sieci (w roku 2005 odpowiednio: 16% oraz 43 %).

Obecnie w regionie świętokrzyskim podwyższony popyt na szerokopasmowy dostęp do Internetu obserwuje się głównie ze strony sektora biznesowego, ośrodków administracji lokalnej (urzędy), placówek edukacyjnych oraz ośrodków naukowych.

Dostęp do Internetu w województwie świętokrzyskim mierzony Indeksem Penetracji Internetu (IPI - Iloraz % użytkowników Internetu w województwie do procentu mieszkańców tego województwa wobec ogólnej liczby ludności kraju) jest obecnie najniższy w Polsce i wynosi 47%.

Miasto Kielce podejmuje działania mające na celu rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez uczestnictwo w projekcie „SRSK - Świętokrzyska Regionalna Sieć Komputerowa, rozbudowa MSK KIELMAN” realizowanego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, którego beneficjentem jest Politechnika Świętokrzyska w Kielcach. Projekt integruje trzy projekty pod hasłem "e-świętokrzyskie" i jest ściśle powiązany z projektami "e-świętokrzyskie - budowa sieci radiowej" oraz "e-świętokrzyskie - rozbudowa infrastruktury informatycznej", wspólnie z nimi stanowiąc kompleksowe rozwiązanie informatyzacji Województwa Świętokrzyskiego. Projekt zakłada wykorzystanie oraz rozbudowę istniejącej teleinformatycznej infrastruktury Politechniki Świętokrzyskiej (sieci MSK KIELMAN).

Obecny układ sieci został zamieszczony na mapie obok.

Źródło: <http://www.man.kielce.pl>

- 1 - Politechnika Świętokrzyska; 2 - Centrum Laserowych Technologii Metali, 3 - Akademia Świętokrzyska - Wydział Matematyczno-Przyrodniczy, 4 - Wezeł Naukowej Akademickiej Sieci Komputerowej, 5 - Urząd Miejski
- 6 - Akademia Świętokrzyska - Wydział Humanistyczny, 7 - Akademia Świętokrzyska - Instytut Historii, 8 - Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Kielceckiej, 9 - Akademia Świętokrzyska - Instytut Chemii
- 10 - Zespół Szkół Plastycznych, 11 - Zespół Szkół Ponadpodstawowych nr 2,
- 12 - Zespół Szkół Elektrycznych
- 13 - Oddział zakaźny Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego, 14 - Instytut Kształcenia Medycznego AŚ, 15 - Szpital Miejski Sw. Aleksandra, 16 - ZEORK
- 17 - Urząd Marszałkowski, Urząd Wojewódzki i Starostwo Powiatowe, 18 - WSEIA - Karczówkowska, 19 - WSEIA - Karczówkowska
- 20 - WSEIA - Jagiellońska, 21 - Świętokrzyskie Centrum Onkologii, 22 - Świętokrzyskie Centrum Kardiologii

W planach jest również realizacja zadań zawartych w programie e-świętokrzyskie

zakładających dalszą rozbudowę sieci zarówno na terenie miasta (wszystkie szkoły ponadpodstawowe oraz instytucje podległe Urzędowi Miasta), jak i poza nim (Ostrowiec, Końskie, Staszów). Zakłada się ponadto uruchomienie tzw. Hot Spotów z darmowym bezprzewodowym dostępem do Internetu w najatrakcyjniejszych punktach miasta.

Dalsze działania polegające na rozbudowie sieci szkieletowej nie powinny kończyć się tylko na podłączaniu do niej kolejnych instytucji i jednostek. Celem nadrzędnym powinno być natomiast stworzenie internetowej platformy usług administracyjnych. Wszelkie podejmowane działania powinny prowadzić do wzrostu efektywności pracowników urzędów i innych jednostek publicznych (np. poprzez wdrożenie elektronicznego systemu obiegu dokumentów), jak również ułatwiania klientom współpracy z tymi jednostkami (np. poprzez możliwość wypełniania lub przysyłania formularzy on-line). Należy zatem stworzyć warunki dla rozwoju sektora usług bazujących na technologii szerokopasmowego dostępu do Internetu (e-government, e-health, e-learning, e-working).

Szerokopasmowa sieć szkieletowa stanie się integralną częścią infrastruktury miasta oraz okolicznych gmin. Dzięki zastosowaniu najnowocześniejszych technologii, sieć charakteryzować się będzie możliwością łatwej i szybkiej rozbudowy, bezpieczeństwem danych, efektywnością kosztową oraz skalowalnością do indywidualnych potrzeb oraz przyszłych wymagań jej użytkowników. Sieć będzie w pełni kompatybilna z istniejącymi oraz planowanymi regionalnymi oraz krajowymi sieciami szybkiego dostępu do Internetu.

Rozbudowa miejskiej sieci światłowodowej oprócz poprawy atrakcyjności, a tym samym konkurencyjności miasta w sferze przestrzennej, będzie miała pozytywny wpływ na wzrost innowacyjności gospodarki miejskiej oraz kształtowanie się społeczeństwa informacyjnego i podnoszenie jakości kapitału ludzkiego Kielc.

Należy przy tym stworzyć warunki dla rozwoju sektora usług bazujących na technologii szerokopasmowego dostępu do Internetu (e-government, e-health, e-learning, e-working).

9.3.4. Lotnisko

Na rynek przewozów lotniczych u progu XXI wieku w dużym stopniu wpływają ogólne trendy gospodarki światowej, przede wszystkim procesy globalizacji. Z drugiej jednak strony część zjawisk na tym rynku jest specyficzna wyłącznie dla gałęzi transportu lotniczego.

W dobie gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach transport lotniczy wraz z Internetem określany jest mianem filaru, podstawy czy wręcz infrastruktury globalizacji. Porty lotnicze są bowiem katalizatorami wzrostu ogólnokrajowego i regionalnego. Odgrywają znaczącą rolę w rozwoju gospodarczym regionu i kraju w wyniku, między innymi, kreowania nowych miejsc pracy, zwiększania mobilności ludności i atrakcyjności regionu dla inwestorów, którzy za sprawą lotniska uzyskują łatwiejszy dostęp do światowych rynków. Porty lotnicze często określane są mianem wizytówki kraju, jako że dla wielu podróżnych stanowią pierwszy kontakt z danym państwem. Nowoczesny i wygodny port lotniczy, powiązany dogodnymi połączeniami z krajem i ze światem jest warunkiem rozwoju inwestycji i wyboru danego kraju i miasta jako miejsca lokalizacji firmy, filii czy przedstawicielstwa, szczególnie dla przedsiębiorstw międzynarodowych, które dużą wagę przywiązują do połączeń lotniczych. Ponadto porty lotnicze, podobnie jak inne elementy infrastruktury transportowej, należą do obiektów gospodarczych, w których zwiększona podaż kreuje dodatkowy popyt dzięki pobudzeniu aktywności społecznej i gospodarczej.

Gospodarcze znaczenie portów lotniczych wynika z wpływu transportu lotniczego na stan rozwoju gospodarczego regionu poprzez powstawanie nowych miejsc pracy, kreowanie dochodów i ekonomicznej wartości dodanej, produkcji i wpływów podatkowych (z podatku dochodowego, podatku od nieruchomości, podatku VAT, opłat skarbowych, celnych itp.) w wyniku prowadzenia działalności gospodarczej związanej z transportem lotniczym i lokalizacją portu lotniczego. Port lotniczy

wpływa na gospodarkę poprzez efekty bezpośrednie, pośrednie i indukowane.

Istnienie dużego, łatwo dostępnego i oferującego wiele dogodnych połączeń portu lotniczego stanowi niewątpliwie jeden z ważniejszych czynników decydujących o przewadze konkurencyjnej danego miasta czy regionu. Podobną rolę spełnia port regionalny dysponujący połączeniami z portem węzłowym, a poprzez niego niemal z całym światem.

Podstawowe uwarunkowania wewnętrzne województwa świętokrzyskiego w zakresie transportu dalekiego zasięgu, a w tym transportu lotniczego, wynikają z aktualnego stanu oraz perspektyw społeczno-gospodarczego rozwoju miasta Kielce i regionu. Na ile zatem podnoszone w literaturze teoretyczne aspekty wpływu infrastruktury transportu lotniczego na konkurencyjność przestrzeni sprawdzają się w przypadku inwestycji – budowy regionalnego – w założeniach – portu lotniczego dla Kielc w założonej lokalizacji Grabowiec gm. Chmielnik i Obice gm. Morawica?

Wybrana przez miasto Kielce lokalizacja nowego lotniska na granicy wspomnianych gmin została pozytywnie oceniona przez BSiPL Polconsult Sp. z o. o. Odległość potencjalnego miejsca lokalizacji lotniska wynosi 20 km na południe od Kielc z dogodnym dojazdem drogami 73 i 766 oraz bliskością trasy kolejowej. Odległość lokalizacji od miasta została uznana za optymalną, gdyż z jednej strony nie jest zbyt duża, a jednocześnie ok. 20 km gwarantuje, że nie nastąpią kolizje funkcji rozbudowującego się miasta oraz funkcjonującego portu lotniczego. Z drugiej jednak strony sytuacja w Kielcach jest i w przyszłości będzie dość trudna. Jako że typowa wielkość rynku ciężącego portu lotniczego (tzw. *catchment area*) to okrąg o promieniu 100 – 150 km, miasto i region znajdują się w zasięgu rynków ciężących aż do 5 portów lotniczych, w tym Okęcia. Oznaczać to będzie silną konkurencję na rynku przewozów lotniczych.

Niewątpliwie regionalny port lotniczy dla Kielc jest inwestycją ze wszech miar potrzebną i stwarzającą wielkie szanse rozwojowe dla miasta i regionu. Przyszłe spodziewane korzyści społeczno-

gospodarcze dla miasta Kielce i dla regionu świętokrzyskiego związane z budową regionalnego portu lotniczego można próbować określić poprzez wpływ tego portu na konkurencyjność miasta i jego regionu z uwzględnieniem mechanizmu wpływu bezpośredniego, pośredniego, indukowanego i stymulowanego.

Przez wpływ bezpośredni portu rozumie się zatrudnienie oraz przychody powiązane z działalnością podmiotów funkcjonujących w obrębie infrastruktury portu lotniczego, takich jak: operator portu lotniczego, przedstawicielstwa przewoźników lotniczych, agencje handlingowe, inwestycje kontrolne – straż graniczna, urząd celny, policja, firmy cateringowe, przewozowe, logistyczne i kurierskie.

Wpływ pośredni to zatrudnienie oraz przychody generowane w obrębie łańcucha dostawców towarów i usług takich jak placówki handlowe, przedstawicielstwa banków, firmy sprzątające, parkingowe czy wydatki pasażerów.

Wpływ indukowany to z kolei zatrudnienie oraz przychody generowane w obrębie gospodarki danego obszaru przez wydatki osób zatrudnionych bezpośrednio w porcie bądź osób zatrudnionych w instytucjach świadczących usługi dla portu lotniczego.

Wpływ stymulowany to zatrudnienie oraz przychody generowane w obrębie gospodarki danego obszaru, w związku z wpływem portu lotniczego na wzrost aktywów oraz efektywności podmiotów gospodarczych znajdujących się w zasięgu portu lotniczego – inwestycje bezpośrednie, rozwój i stymulacja ruchu turystycznego. W tym przypadku porty lotnicze funkcjonują jako centra podwyższonej aktywności ekonomicznej i odgrywają kluczową rolę przy:

- podejmowaniu decyzji o lokalizacji inwestycji na terenie regionu przez przedsiębiorstwa spoza regionu lub kraju,
- wspieraniu rozwoju lokalnych przedsiębiorstw poprzez umożliwienie im ekspansji lub osiągnięciu efektów skali,

- poprawie konkurencyjności podmiotów lokalnych z racji łatwiejszego dostępu do klientów i dostawców oraz świadczonych przez port usług przewozowych¹⁷.

Wpływ transportu lotniczego na konkurencyjność przestrzeni (kraju, regionu, miasta) można sprowadzić do trzech zasadniczych elementów:

- regionotwórczej roli transportu lotniczego,
- roli transportu lotniczego jako czynnika lokalizacji produkcji,
- miastotwórczej roli portu lotniczego.

Regionotwórcza rola transportu lotniczego jako czynnika podnoszenia konkurencyjności przestrzeni sprowadza się do zwiększenia zasięgu oddziaływania ośrodka centralnego i wymiarów jego regionu węzłowego. Lotnisko byłoby więc dla Kielc dodatkowym atutem w budowaniu kieleckiego obszaru metropolitalnego z ośrodkiem centralnym w Kielcach.

Drugi aspekt oddziaływania transportu lotniczego i jego infrastruktury na konkurencyjność przestrzeni opiera się na roli transportu lotniczego jako czynnika lokalizacji produkcji. Stworzenie dogodniejszych warunków rozwoju przemysłu na obszarze, w przestrzeni (miasto, region) jest oczywistym czynnikiem przyspieszenia jego rozwoju oraz wzrostu jego konkurencyjności. Rozwój techniczny transportu lotniczego, tj. wzrost ładowności i prędkości samolotów, obniżenie stawek frachtowych, stał się czynnikiem oddziałującym na lokalizację, tempo wzrostu i kierunki rozwoju wielu gałęzi przemysłu.

Mechanizm wpływu infrastruktury transportu lotniczego na konkurencyjność przestrzeni to także miastotwórcza rola portów lotniczych. Rola ta jest pochodną wielkości zatrudnienia w porcie i w obszarze egzogenicznym wokół niego oraz oddalenia portów lotniczych od aglomeracji miejskich.

Regionotwórcza rola regionalnego portu lotniczego Kielce przełoży się na umocnienie pozycji Kielc w rywalizacji z innymi

miastami, a na pewno pozwoli wyjść przed szereg takich miast jak Rzeszów i Lublin – a więc miast o zasięgu ograniczonym do swoich województw. Drugi aspekt wpływu regionalnego portu lotniczego Kielce na konkurencyjność miasta i regionu to szeroko rozumiana rola portu lotniczego jako czynnika lokalizacji produkcji, realizująca się poprzez mechanizm wpływu stymulowanego. W tym aspekcie nowy port lotniczy na pewno przyczyni się zarówno do przyciągnięcia do miasta i regionu nowych inwestorów, jak i umocni pozycję konkurencyjną już funkcjonujących firm.

Szczególnie podatnymi na transport lotniczy, a tym samym na lokalizacyjną funkcję portu lotniczego, są przemysły: elektroniczny, elektromaszynowy, częściowo chemiczny (wysoko rozwinięta chemia odczynników), przemysł części samochodowych, narzędzi. Wokół największych portów lotniczych powstają z reguły uprzemysłowione strefy przemysłów wysokich technologii. W przypadku Kielc wpływ ten może jednak być ograniczony strukturą produkcji przemysłu, gdzie zauważa się przewagę przemysłu materiałów budowlanych i produktów o stosunkowo niskim poziomie technologicznym. Te przemysły i ich produkty są mało atrakcyjne dla transportu lotniczego, same też tego transportu nie potrzebują. Z drugiej jednak strony Kielce zyskują szansę na przyciągnięcie firm innowacyjnych, wykorzystujących nowoczesne technologie, co w oczywisty sposób przełoży się na budowanie w mieście społeczeństwa i gospodarki opartej na wiedzy.

Dostęp do transportu lotniczego ma niebagatelne znaczenie w aktywizacji ruchu turystycznego. Dotyczy to zwłaszcza regionów o słabiej rozwiniętej infrastrukturze drogowej i kolejowej, czyli również regionu świętokrzyskiego. Turystyka, możliwa dzięki funkcjonowaniu transportu lotniczego, i wydatki ponoszone przez turystów w regionie stanowią kolejny element aktywizujący gospodarkę i przyczyniający się do rozwoju regionalnego.

Kolejny element wpływu nowego portu lotniczego dla Kielc na region to miastotwórcza rola tego portu. Zlokalizowanie i funkcjonowanie portu

¹⁷ *Ekonomiczny wpływ Portu Lotniczego Poznań-Lawica na rozwój miasta i regionu*. Poznań 2005, str. 18.

w wybranej już lokalizacji z całą pewnością spowoduje wzrost atrakcyjności otaczających obszarów również dla budownictwa mieszkaniowego. W pierwszym rzędzie decyzje o zamieszkaniu w pobliżu portu podejmie zapewne część pracowników portu oraz pracowników firm ściśle z portem współpracujących. Można zatem spodziewać się nasilenia procesów urbanizacyjnych wokół nowego portu lotniczego Kielc oraz napływu na te tereny ludności z zewnątrz.

Istnienie portu lotniczego – łatwo dostępnego i oferującego wiele dogodnych połączeń – stanowi jeden z ważniejszych czynników decydujących o przewadze konkurencyjnej regionu czy miasta. Dostęp do transportu lotniczego jest również jednym z ważniejszych kryteriów decydujących o jakości życia w danym regionie, jest też warunkiem rozwoju inwestycji i wyboru miejsca lokalizacji produkcji. Zwłaszcza organizatorzy Targów Kielce zgłaszają postulaty budowy w Kielcach lotniska, co zdynamizowałoby rozwój targów i pozwoliło podnieść rangę kieleckich imprez targowo-wystawienniczych w wyniku zwiększenia, zarówno wśród wystawców jak i zwiedzających, biznesmenów i ludności z zagranicy.

Przyszły ruch lotniczy w mieście Kielce oraz w regionie generowany będzie w oparciu głównie o turystykę, zarówno przyjazdową jak i wyjazdową. Ze względu na niewątpliwe atuty przyrodnicze oraz klimatyczne ruch lotniczy może rozwijać się również w oparciu o ruch związany z uzdrowiskami mieszczącymi się w regionie. Wpływ na przyszły popyt na usługi lotnicze będzie miała również turystyka biznesowa związana z ruchem targowym. Istotne znaczenie będzie miała również nasilająca się tendencja do migracji zarobkowych. Obserwowane wielkości związane z tym ruchem pozwoliły na prognozę wyjściowej liczby pasażerów w wysokości około 86 tys. pasażerów rocznie w roku 2010. W roku 2025 prognoza wynosi 200 tys. w wariantcie bardziej pesymistycznym oraz 360 tys. w wariantcie bardziej optymistycznym.

Szacuje się, że w latach 2008 – 2025 teoretyczna siła oddziaływania portu kieleckiego na region zawierałaby się w przedziale od 8,5 mln zł rocznie

w początkowym przedziale tego okresu do 265 mln zł rocznie w jego końcowej fazie. Należy tu zastrzec, że powyższe wyliczenia korzyści wynikających dla miasta i regionu są niemożliwe do zweryfikowania ze względu na to, że powstają ewentualnie u wielu podmiotów gospodarczych, w długim okresie czasu i nigdy nie ma pewności, że jakieś zjawisko zostało wywołane funkcjonowaniem portu. Należy jednak podkreślić, że miastotwórcze i regionotwórcze oddziaływanie portu powinno znacznie zdynamizować rozwój nowoczesnych gałęzi gospodarki, rozwój turystyki i ruchu targowego.

Fakt, że województwo świętokrzyskie określone jest jako peryferyjne, o niskiej dostępności komunikacyjnej, wynika z długofalowego, wieloletniego kształtowania się aglomeracji wielkomiejskich w Polsce pod wpływem czynników transportowych, politycznych i gospodarczych. Województwo to znalazło się poza siecią podstawowych kanałów komunikacyjnych kraju. Takie uwarunkowania powodują, że rozwój transportu lotniczego w tym województwie może być jedną z kilku, a może jedyną szansą na skomunikowanie województwa i wpięcie go w międzynarodowy, globalny układ przepływu dóbr, kapitałów i zasobów ludzkich.

9.3.5. Śródmiejska Przestrzeń Publiczna

Ważnym elementem miasta jest jego centrum, które przede wszystkim powinno być wizytówką miasta, ale także miejscem koncentracji życia społecznego.

Najbardziej reprezentatywną jest dzisiaj w Kielcach ulica Sienkiewicza. Jednakże dążeniem władz miasta powinno być zagospodarowanie innych ulic Śródmieścia i uczynienie z nich atrakcyjnego miejsca dla spędzania czasu wolnego zarówno przez mieszkańców, jak i odwiedzających miasto turystów.

Odpowiednie zagospodarowanie centrum miasta, rewitalizacja zabytkowych ulic i obiektów z przeznaczeniem na działalność handlowo-usługową, w tym przede wszystkim na funkcje rozrywkowe oraz bazę hotelowo-restauracyjną znacznie poprawi jakość życia w Kielcach. Ponadto przyczyni się to do integracji lokalnej społeczności, która będzie mogła spotykać się w nowoczesnym i bezpiecznym Śródmieściu.

Istotna jest zatem nie tylko realizacja zadań przewidzianych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Poprzemysłowych i Powojkowych, ale także podejmowanie dodatkowych zadań w tym zakresie.

Tabela 10 Wskazanie działań dla osiągnięcia celów w sferze przestrzenno-ekologicznej	
Cel	Propozycja możliwych działań
<p>Cel 1 Poprawa warunków gospodarowania oraz życia w Kielcach i Kieleckim Obszarze Metropolitalnym poprzez stworzenie spójnego programu obsługi informacyjno-administracyjnej ludności i inwestorów</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzmocnienie współpracy na rzecz Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego; ▪ wprowadzenie e-usług w instytucjach i jednostkach publicznych; ▪ stworzenie ogólnodostępnych punktów do Internetu a najbardziej atrakcyjnych miejscach miasta;
<p>Cel 2 Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Kielc i Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego przy wykorzystaniu walorów środowiskowych i urbanistycznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wpisanie kieleckiego Geoparku do sieci Europejskich Geoparków ▪ utworzenie na terenie Kielc ośrodka nauk o Ziemi; ▪ budowa nowoczesnego ogrodu botanicznego; ▪ budowa międzynarodowego lotniska;
<p>Cel 3 Poprawa stanu przestrzeni miejskiej oraz podniesienie jakości życia w mieście poprzez rewitalizację oraz działania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ budowa lotniska międzynarodowego; ▪ rewitalizacja zabytkowego Śródmieścia; ▪ całkowite skanalizowanie miasta;
<p>Cel 4 Zwiększenie dostępności komunikacyjnej miasta</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ budowa międzynarodowego lotniska; ▪ poprawa stanu technicznego dróg szybkiego ruchu;

10. Wdrażanie i zarządzanie

10.1. System wdrażania

- Strategia rozwoju Kielc to dokument określający kierunki rozwoju miasta w perspektywie długofalowej. Osiągnięcie założonych w strategii celów realizacyjnych, a przez to uczynienie z Kielc nowoczesnego, otwartego na świat centrum kultury i sportu oraz innowacji i handlu zostanie zapewnione przez zespół świadomych działań składających się na cykl zarządzania realizacją strategii obejmujący takie etapy jak:
  - wdrażanie,
  - monitorowanie i ewaluacja,
  - aktualizowanie.
- W celu efektywnego i sprawnego wdrożenia Strategii oraz osiągnięcia założonych w niej celów utworzony zostanie specjalny zespół wdrażający strategię. Będzie on odpowiedzialny za zarządzanie, a zarazem koordynowanie i kontrolę prawidłowości przebiegu wszelkich zadań służących realizacji strategii. Będzie on również odpowiedzialny za ewaluację każdego projektu.
- W skład zespołu wejdzie Prezydent Miasta Kielce, kluczowi pracownicy Urzędu Miasta, specjaliści z poszczególnych dziedzin oraz osoby ze środowiska biznesu. Zespół ten będzie współpracował z władzami samorządowymi, jednak będzie jednostką funkcjonującą samodzielnie, tzn. w oderwaniu od struktury państwowej i samorządowej w Kielcach.
- Zespół wdrażający strategię powinien dbać o to, by działania w ramach realizacji strategii były każdorazowo ujmowane w wieloletnich programach inwestycyjnych miasta Kielce.

- Istotna rola w procesie realizacji niniejszej strategii przypadnie Radzie Miasta. Jej zadaniem w razie takiej konieczności będzie uchwalenie (we współpracy z zespołem wdrażającym), dokumentów szczegółowych (polityk i programów operacyjnych), służących realizacji strategii. Ważne jest przy tym, by synchronizować perspektywę czasową tych dokumentów z okresami programowania Unii Europejskiej. Pozwoli to w najbardziej optymalny sposób wykorzystać fundusze unijne do budowania przewag konkurencyjnych miasta Kielce.

10.2. Monitorowanie i ocena

- System monitorowania strategii opierać się będzie o okresową ocenę. Proponuje się, aby bieżąca ocena realizacji dokonywana była w okresie kwartalnym na specjalnie w tym celu organizowanych spotkaniach zespołu wdrażającego strategię.
- Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów projektów w trakcie ich realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych, dodatkowych projektów, które będą wpisywać się w wyznaczone cele operacyjne i strategiczne.
- Wprowadzenie systemu monitoringu (oraz powiązanego z nim systemu ewaluacji) pozwoli wyeliminować w dużym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów strategii wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.
- Wprawdzie odpowiedzialność za realizację Strategii Rozwoju Miasta Kielce 2007 - 2020 spoczywa na władzach miasta, jednak z uwagi na fakt, iż osiągnięcie wielu spośród założonych w niej celów zależy od podmiotów i instytucji prywatnych, konieczne jest współdziałanie w tym zakresie wszystkich zainteresowanych

stron, w tym zwłaszcza mieszkańców miasta, przedsiębiorców, instytucji okołobiznesowych i środowiska naukowego. Wobec powyższego uspołecznienie procesów związanych z realizacją strategii jest jednym z kluczowych czynników sukcesu miasta w tym zakresie.

- Uspołecznieniu procesu realizacji strategii służyć mogą m.in. takie inicjatywy jak:
  - cykliczne spotkania, na których dyskutowane byłyby zagadnienia związane z realizacją strategii,
  - okresowo przeprowadzane wśród mieszkańców miasta i innych podmiotów ankiety,
  - strona internetowa umożliwiająca zamieszczenie opinii na temat realizacji strategii, a także pobranie lub/i wypełnienie ankiet dotyczących procesu realizacji,
  - artykuły dotyczące problematyki realizacji strategii rozwoju miasta Kielce zamieszczane systematycznie w prasie lokalnej.
- Materiały uzyskane w procesie uspołeczniania realizacji strategii będą na bieżąco analizowane przez zespół wdrażający strategię i uwzględnione w jej ewaluacji oraz przy wprowadzaniu ewentualnych zmian.

10.3. Ewaluacja i aktualizacja

- Integralnym elementem cyklu zarządzania realizacją strategii jest jej ewaluacja. Ma ona na celu m.in.:
  - sprawdzenie skuteczności działań,
  - promowanie osiągniętych sukcesów,
  - zapobieganie niepowodzeniom przy realizacji poszczególnych projektów.
- Ocena realizacji projektów w ramach strategii polegać będzie na ich ewaluacji okresowej i ewaluacji ex post. Ewaluacja będzie dokonywana pod

kątem realizacji strategii na poziomie celów poszczególnych projektów i celów strategicznych określonych w dokumencie.

- Ewentualne zmiany w zapisach strategii, wynikające z procesu monitorowania i ewaluacji jej wdrażania, mogą być dokonywane na bieżąco w matrycach logicznych poszczególnych projektów. Natomiast zasadnicze zmiany dotyczące celów strategicznych i priorytetowych kierunków rozwoju miasta Kielce mogą być wprowadzone uchwałą Rady Miasta na wniosek zespołu wdrażającego strategię.
- Plan wdrażania i zarządzania realizacją niniejszej strategii zapewni praktyczny mechanizm, który zagwarantuje, że podejmowane w ramach strategii działania i inicjatywy odpowiadać będą celom realizacyjnym strategii oraz potrzebom Kielc i ich mieszkańców, będą wykonalne - pozwolą na wykorzystanie mocnych stron Kielc oraz szans stojących przed miastem, a także będą trwałe, a więc zlikwidują słabe strony Kielc oraz pozwolą uniknąć zagrożeń zidentyfikowanych w analizie SWOT miasta.
- Zakłada się, że w wyniku wdrożenia strategii osiągnięty zostanie scenariusz optymistyczny rozwoju miasta Kielce.